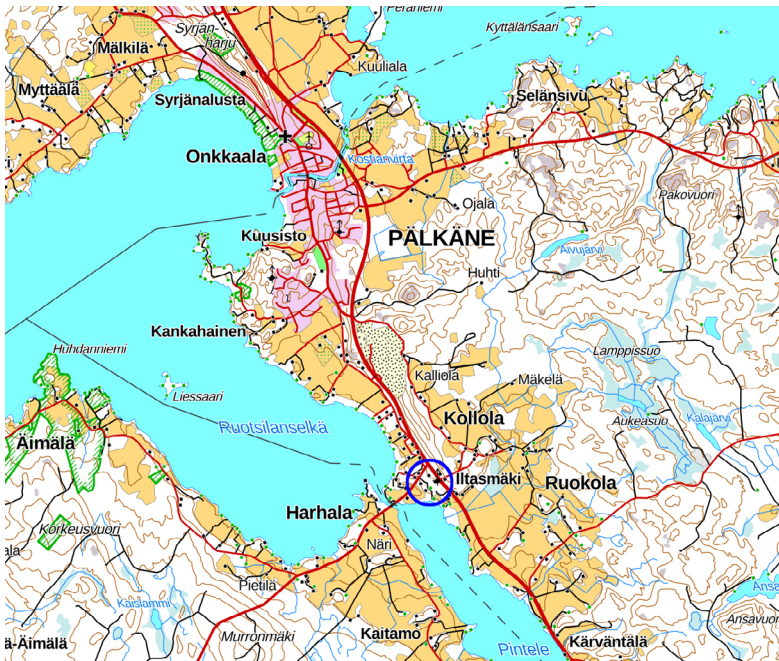

OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA ~~10.2.2021~~ ~~25.9.2023~~ 11.2.2025

OSALLISTUMIS-JA ARVIOINTI- SUUNNITELMA JA SEN TARKOITUS

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) tarkoitus on määritelty maankäyttö- ja rakennuslain 63 §:ssä mm. seuraavasti:

”Kaavaa laadittaessa tulee riittävän aikaisessa vaiheessa laatia kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista. Kaavoituksen vireilletulosta tulee ilmoittaa sillä tavoin, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista ja osallistumis- ja arviointimenettelyistä.”

Hankkeen nettisivut:

www.palkane.fi

→ ASUMINEN JA YMPÄRISTÖ

→ Kaavoitus ja yleisten alueiden suunnittelu

→ Vireillä olevat kaavat

Keskustie 1
36600 Pälkäne

Maankäytön suunnittelija
Aarni-Pekka Jakonen

puh. 040 737 5390

aarni-pekka.jakonen@palkane.fi

Kaavan laatija:

Arkkitehtitoimisto

Helena Väisänen

Puh. 040 5576 086

arkkitehtitoimisto@helenavaisanen.fi

KAAVA-ALUEEN SIJAINTI

Asemakaava sijaitsee Lahdentien vt 12 ja Valkeakosken seututien 307 risteyksessä. Suunnittelualueen koko on noin 6,7 ha.

Suunnittelualue rajautuu pohjoisessa tiealueisiin ja etelässä olemassa olevaan rakentamiseen.

SUUNNITTELUN TARVE JA TAVOITE

Harhalan koulu on lakkautettu elokuussa 2020 ja kunnan omistama rakennus on tällä hetkellä tyhjiillään. Asemakaavan tavoitteena on tutkia Harhalan koulun jatkokäyttömahdollisuuksia. Samalla tavoitteena on osoittaa koulun ympäristöstä asuinrakentamiseen soveltuvia rakennuspaikkoja.

Tavoitteena on huomioida kaavaa laadittaessa alueen ja rakennusten kulttuurihistorialliset arvot.

SUUNNITTELUN ALOITE

Aloitteen asemakaavan muuttamisesta on tehnyt Pälkäneen kunta.

MAANOMISTUS

Pajulantien pohjoispuoleinen alue ja Pajulantien eteläpuolella oleva entinen taimitarhan alue ovat Pälkäneen kunnan omistuksessa. Valkeakoskentien tiealue on valtion omistuksessa. Muu osa kaava-alueesta on yksityisessä omistuksessa.

Ilmakuva suunnittelualueelta. Kaavamuutosalueen raja on esitetty sinisellä.

SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

Ympäristö

Asemakaava-alueen pohjoisosassa sijaitsee Harhalan koulun tontti. Koulun piha-alue on nurmi- ja hiekkapintaista avointa aluetta. Piha-aluetta reunustavat Valkeakoskentien puolelta talousrakennus ja muilta sivuilta ympäröivä puusto. Liittymä koulun pihalle on Valkeakoskentieltä.

Koulun eteläpuolella kulkee Pajulantie. Pajulantien ja koulun välisellä alueella on metsää, urheilukenttä, jolla on kaukalo, sekä kunnan vedenottamo. Pajulantie jatkuu polkuna Lahdentielle saakka. Lähellä Lahdentietä on telemasto.

Pajulantien eteläpuolella on omakotirakentamista 1980-luvulta. Pajulantien ja Valkeakoskentien risteyksessä on omakotitalo, joka on rakennettu 1940-luvulla. Omakotitalojen keskellä on rehevä metsäalue, joka on entinen taimitarhan alue.

Pajulantien ja Valkeakoskentien risteyksen pohjoispuolella sijaitsee kiinteä muinaisjäänös, Pajulan asuinpaikka, jonka tunnettu historia ulottuu 1500-luvulle saakka.

Harhalan koulurakennus.

Yleiskaava

Alueella ei ole voimassa olevaa yleiskaavaa.

Maakuntakaava

Suunnittelualueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040.

Maakuntakaavassa alue on osoitettu taajamatoimintojen alueeksi.

Maakuntakaavassa suunnittelualueutta koskevat seuraavat kehittämisperiaatemerkinnot ja aluerajaukset:

- Maakunnallisesti arvokas maisema-alue, Pinteleen kulttuurimaisema (sininen vaakaviivoitus).
- Tärkeä vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue (sininen pistekatkoviiva).

Asemakaava

Alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa.

Ote Pirkanmaan maakuntakaava 2040:stä.

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI JA SELVITYKSET

Harhalan koulun alueen asemakaavaa laadittaessa keskeisiä asioita vaikutuksia arvioitaessa ovat:

- Vaikutukset elinoloihin ja elinympäristöön.
- Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen.
- Vaikutukset maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.
- Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen.

Asemakaavalla on vaikutusta eniten alueen maanomistajiin, asukkaisiin ja koulun alueen tuleviin käyttömahdollisuuksiin.

Asemakaavoitusta varten hankitaan tarvittavat lähtötiedot alueen rakennetusta ympäristöstä, muinaisjäännöksistä, luonnonympäristöstä ja liikennemelun vaikutuksesta alueella.

OSALLISET

Harhalan koulun alueen asemakaavan laatimisen yhteydessä osallisia ovat:

- Suunnittelualueen ja suunnittelualueeseen rajautuvien kiinteistöjen maanomistajat ja asukkaat
- Pirkanmaan ELY-keskus
- Pirkanmaan liitto
- Pirkanmaan maakuntamuseo
- Pirkanmaan pelastuslaitos
- Alueen infrastruktuurin operaattorit
- Pälkäneen kunnan tekninen lautakunta sekä rakennus- ja ympäristöjaosto

Lisäksi edellä olevan määrittelyn mukaan osallisiksi voivat itsensä katsoa kaikki, jotka katsovat hankkeella olevan vaikutusta oloihinsa.

OSALLISTUMINEN

Kaikissa kaavaprosessin vaiheissa osallistuminen on mahdollista esittämällä mielipiteitä nähtävänä olevista aineistoista. Palautetta on mahdollista antaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, kaavan valmisteluaineistosta ja kaavaehdotuksesta.

Kaavan valmisteluaineistosta ja kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot asian kannalta oleellisilta viranomaistahoilta. Tarvittaessa järjestetään viranomaisneuvottelu. Tarvittaessa viranomaisten kanssa järjestetään hankkeen edetessä työneuvotteluja ja tehdään muuta yhteistyötä.

Kaavoituksessa osallisia ovat suunnittelualueen maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään.

Kaavaluonnoksesta annettuihin mielipiteisiin ja kaavaehdotuksesta jätettyihin muistutuksiin sekä saatuihin lausuntoihin laaditaan vastineet. Ehdotusvaiheessa niille muistutuksen tehneille, jotka ovat ilmoittaneet osoitteensa, lähetetään kunnan perusteltu kannanotto esitettyyn mielipiteeseen.

Hyväksymispäätöksestä voi valittaa Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen, valitusaika on 30 päivää. Hyväksymispäätöksestä ilmoitetaan kirjeitse vain sitä erikseen kaavaehdotuksen nähtävänä ollessa pyytäneille ja osoitteensa ilmoittaneille. Mikäli hyväksymispäätöksestä ei valiteta, kaava tulee voimaan kuulutuksella.

TIEDOTTAMINEN

Kaavan nähtävillä pitämisestä tiedotetaan kunnan verkkosivuilla sekä ilmoittamalla Sydän-Hämeen lehdessä. Valmisteluvaiheessa lähetetään kirjeitse tiedote maanomistajalle ja lähinaapureille.

Asemakaavaehdotuksesta voidaan lisäksi tiedottaa kirjeitse niitä, jotka ovat sitä erikseen pyytäneet. Kaavan valmisteluaineisto ja kaavaehdotus tulevat nähtäville kunnan verkkosivuille www.palkane.fi.

Hankkeen nettisivut:

www.palkane.fi

→ ASUMINEN JA YMPÄRISTÖ

→ Kaavoitus ja yleisten alueiden suunnittelu

→ Vireillä olevat kaavat

KAATAHANKKEEN KULKU

Vaihe 1: Kaavan vireilletulo ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Käsitelty kunnanhallituksessa 16.2.2021 § 49. Asemakaava tuli vireille 24.2.2021 kuu-
lutuksella ja samalla julkaistiin osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS).

Vaihe 2: Kaavaluonnos

Käsitelty kunnanhallituksessa 3.10.2023 § 165. Kaavaluonnos oli nähtävillä 11.10.-
10.11.2023 välisenä aikana.

Vaihe 3: Kaavaehdotus ja kaavan hyväksyminen

Tehtävät ja hallinnolliset käsittelyt	Tavoitteellinen aikataulu, osallistuminen
Kaavaehdotuksen laatiminen luonnoksen ja siitä saadun palautteen pohjalta.	Kevät 2025 Ehdotuksesta pyydetään lausuntoja asian kannalta oleellisilta viranomaistahoilta. Osalliset voivat tehdä kaavaehdotuksesta muistutuksia, jotka tulee toimittaa kunnalle ennen nähtävänä olon päättymistä.
Kaavaehdotuksen nähtäville asettaminen 30 pv.	
Yhteenveto saaduista mielipiteistä ja lausunnoista sekä vastineet niihin.	
Kaavaehdotuksen mahdollinen tarkistaminen ja lopullisten hyväksytävien asiakirjojen laatiminen.	
Kaavan hyväksyminen. Kunnanvaltuusto hyväksyy kaavan.	Kaavasta on mahdollista valittaa 30 pv:n sisällä päätöksestä.

PÄLKÄNE ILTASMÄKI

Vesihuoltolinjan suunnittelualan nr 3 arkeologinen inventointi 2012

20.12.2012

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto.....	3
2	Inventointialue	4
2.1	Topografia	4
2.2	Tutkimushistoria	4
2.3	Vesistöhistoria, irtolöydöt ja lähistön muinaisjäännökset	4
3	Menetelmät.....	5
4	Tulokset.....	7
5	Kohdeluettelo	7
6	KOhteet	8
6.1	Pälkäne Pajula (Pajula)	8
6.2	Iltasmäki	13
7	LÄhteet	15

Liite 1. Digitaalikuvaluettelo

Kartta 1. Inventoinnissa havaitut kohteet, MK 1: 3500

Taustakartat:

Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 10/2012 aineistoa

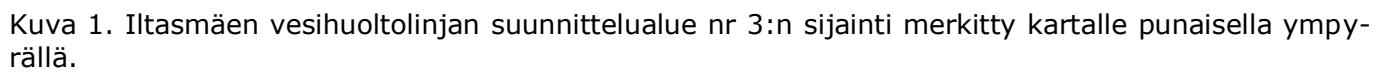
http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata_lisenssi_versio1_20120501

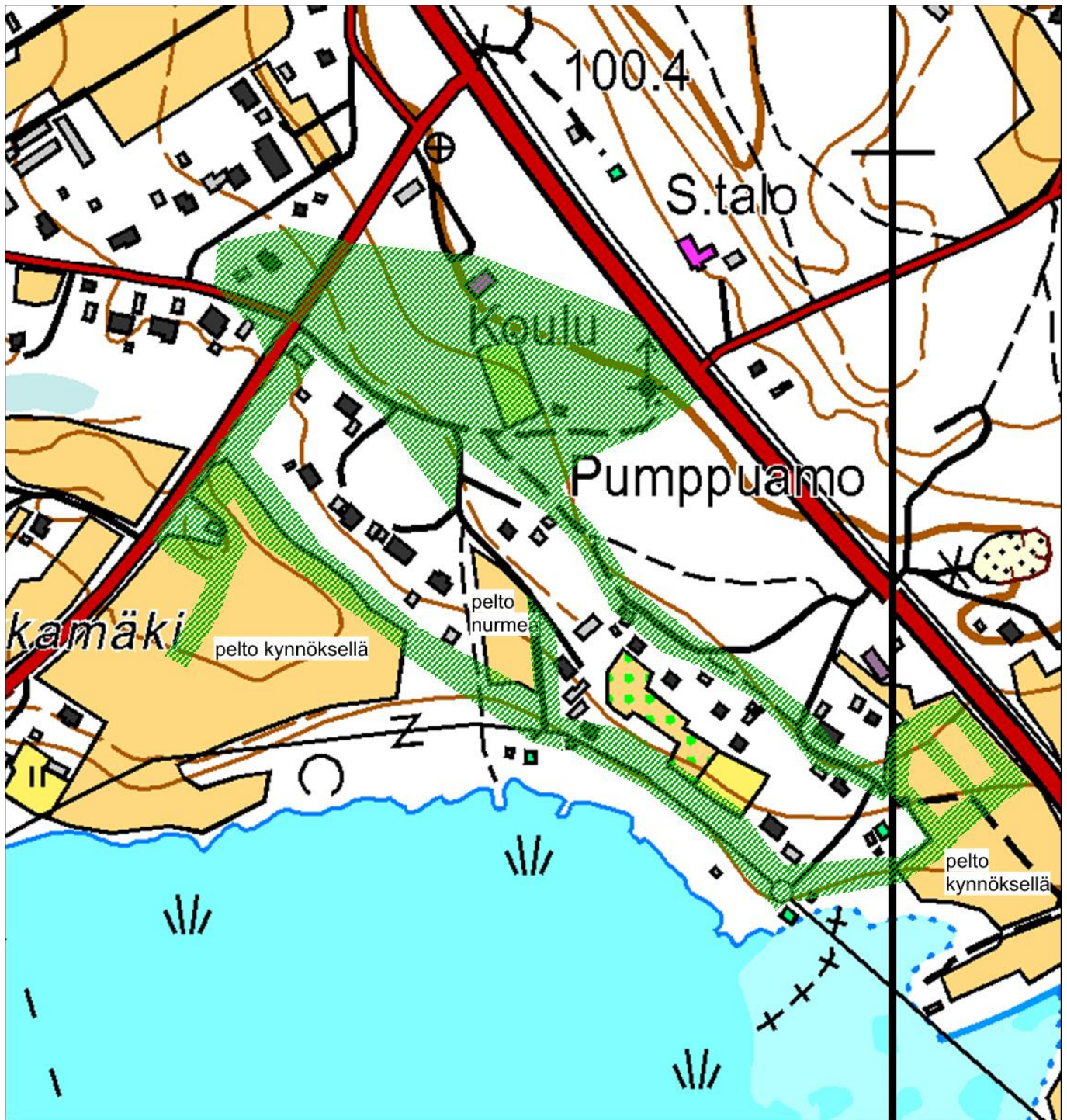
PÄLKÄNE ILTASMÄKI, VESIHUOLTOLINJAN SUUNNITTELUALUEEN NR 3 ARKEOLOGINEN INVENTOINTI 2012**TIIVISTELMÄ**

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti arkeologisen tarkkuusinventoinnin Pälkäneen Iltasmäen vesihuoltolinjan suunnittelualueella numero 3 marraskuussa 2012. Inventoinnin kenttätöitä tehtiin 2.11. ja niistä vastasi arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Tutkimuksissa huomioitiin historiallisen ajan muinaisjäännösten lisäksi myös esihistoriallisen ajan muinaisjäännökset. Inventoinnin jälkityöt tehtiin syksyllä 2012 ja hankkeen kuluista vastasi Pälkäneen kunta. Inventoinnissa havaittiin yksi kiinteä muinaisjäännös: historiallisen Pajulan yksinäistalon tontin autioitunut osa Pälkäne Pajula (Pajula) (inventoinnin kohde numero 1). Lisäksi alueelta dokumentoitiin yksi nk. muu arkeologinen kohde, Iltasmäen resentti maarakenne (inventoinnin kohde numero 2), joka ei ole suojelukohde.

ARKISTO-JA REKISTERITIEDOT:

Tutkimuksen laji:	vesihuoltolinjan suunnittelualueen arkeologinen inventointi
Tutkimuslaitos:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy
Inventoiija:	FM Kirsi Luoto
Kenttätöaika:	2.11.2012
Peruskartta:	2132 06 Laitikkala
Inventointialueen sijainti:	ETRS-TM35FIN P: 6798550 – 6799030 I: 355505 - 356160
Tutkimusten rahoittaja:	Pälkäneen kunta
Alkuperäinen tutkimuskertomus:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy, arkisto
Kopiot:	Pälkäneen kunta
Muinaisjäännöskohteet:	Pälkäne Pajula (Pajula)
Löydöt:	–
Aikaisemmat tutkimukset:	Erä-Esko 1947 inventointi Pukkila & Laakso 1995 inventointi
Tutkimuksen kuvat:	Pälkäne Iltasmäki, Vesihuoltolinjan suunnittelualueen nr 3 arkeologinen inventointi 2012:1 – 7 (Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistossa)

Kuva 2. Tarkastetut alueet Pälkäneen Iltasmäen vesihuoltolinjan suunnittelualueella nr 3 merkitty kartalle vihreällä vinoviivoituksella.

1 Johdanto

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti arkeologisen tarkkuusinventoinnin Pälkäneen Iltasmäen vesihuoltolinjan suunnittelualueella numero 3 marraskuussa 2012. Inventoinnin kenttätöitä tehtiin 2.11. ja niistä vastasi arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Tutkimuksissa huomioitiin historiallisen ajan muinaisjäännösten lisäksi myös esihistoriallisen ajan muinaisjäännökset. Inventoinnin jälkityöt tehtiin syksyllä 2012 ja hankkeen kuluista vastasi Pälkäneen kunta.

2 Inventointialue

2.1 Topografia

Inventoitu alue sijaitsee noin 5,2 kilometriä kaakkoon Pälkäneen kirkosta, Mallasveden ja Pinteleen välissä, lounaaseen päin olevalla suurella niemellä ja sen itäpuolella (kuva 1). Maasto alueella viettää loivasti kohti etelää ja lounaassa sijaitsevaa Pintele-järveä. Noin 90 metrin korkeuskäyrän kohdalla rannassa on jyrkempi törmä, jonka korkeusero rantaviivaan verrattuna on noin 5 metriä. Inventointialueen etelä- ja länsiosassa sijaitsee viljeltyä peltoa. Alueen keskiosassa on pääasiassa II maailmansodan jälkeen rakennettuja omakotitaloja ja pohjoisosassa koulurakennus urheilukenttineen. Inventointialueen pohjois- ja koillisosassa kasvaa havupuuvoittoista metsää.

2.2 Tutkimushistoria

Pälkäneen kiinteät muinaisjäännökset on lueteltu ensimmäisen kerran arkeologi Aarni Erä-Eskon toimesta vuonna 1947. Tietoa siitä, kävikö Erä-Esko Iltasmäen alueella inventointiretkellään, ei ole. Vuonna 1995 Tampereen museoiden Jouko Pukkila- ja Ville Laakso suorittivat Pälkäneen arkeologisen inventoinnin, jossa saatiin uutta tietoa muun muassa Pinteleen länsirannalla ja vuoden 2012 inventointialuetta vastapäätä sijaitsevaa sijaitsevaa Harhalan kylän aluetta koskien. Inventointiraportissa (Pukkila & Laakso 1995, 119-120) käsitellään kahta vuoden 2012 inventointialueella mahdollisesti sijaitsevaa irtolöytöpaikkaa.

2.3 Vesistöhistoria, irtolöydöt ja lähistön muinaisjäännökset

Inventointialue alkoi paljastua veden vallasta viimeisimmän jääkauden jälkeisen maankohoamisen seurauksena Itämeren Anculys-vaiheen aikaan, noin 6800 eaa. Pälkänevesi ja Mallasvesi kuroutuivat Anculysjärvestä itsenäisiksi järviksi seuraavan vuosituhannen kuluessa. Pälkäneen vesistöjen nykyiset piirteet olivat näin muodostuneet ja vain suhteellisen vähäisiä muutoksia tapahtui enää järvien laskusuhteissa. Aluksi Pälkänevesi laski Iharin kautta Längelmäveteen, joka taas purkautui Sarsankosken kautta Roineeseen. Roine ja Mallasvesi olivat jo silloin yhteydessä keskenään ja laskivat Valkeakosken kautta Vanajaveteen. Pälkänevedellä oli myös toinen, vähäisempi lasku-uoma suoraan Mallasveteen. Vuonna 1604 tapahtui luonnonmullistus, jossa Pälkänevesi mursi Kostianvirran paikalla olleen kapean hiekkakannaksen ja laski nopeasti 3,5 m Mallasveden tasoon. Tämä ei kuitenkaan aiheuttanut Mallasvedessä tiettävästi suurempaa tulvaa. Vuosina 1819-1821 laskettiin Mallasveden, Roineen ja Pälkäneveden pintaa keinotekoisesti toista metriä. (Pälkäneen historia 1972, 30-31)

Pinteleen pohjoispään varhaisimmat löydöt liittyvät kivikauden neoliittisen vaiheen asutukseen. Harhalan alueelta tunnetaan useita kivikautisia, lähinnä vasarakirveskulttuuriin yhdistettäviä irtolöytöjä (Pälkäneen historia 1972, 54). Inventointialueeseen voidaan mahdollisesti liittää löydöistä kaksi: Iltasmäen reikäkirveen (mahdollisesti vasarakirveen) katkelma ja Harhalansalmen kourutalalta. Reikäkirveen katkelman (HM 2331:1) löytötiedoissa mainitaan sen löydetyn Pälkäneen Iltasmäestä, omakotitalon palstalta, läheltä Mallasveden rantaa. Valitettavasti esineenkatkelman tarkempi löytöpaikka ei ole tiedossa. Harhalan salmesta on löydetty Hämeenlinnan klassillisessa lyseossa säilytetty kourutalalta. Tämänkään esineen tarkempi löytöpaikka ei ole tiedossa. (Pukkila & Laakso 1995, 119-120) Pronssi- tai rautakauden irtolöytöjä ei inventointialueelta tunneta.

Inventointialueesta noin 700 m lounaaseen sijaitsee kiinteä muinaisjäännös Värilä Hinninmäki (muinaisjäännösrekisterinumero 635010018, rauhoitusluokka 2). Kohde on rautakautinen rökkiökalmisto. Kiven- ja maansekaiset rökkiöt sijaitsevat 180 metrin päässä Pintelejärvestä Hinninmäen loivasti pohjoiseen ja itään laskevassa rinteessä, kedolla ja pi-

hamaalla. Vuonna 1911 löydettiin paikalta pientä kumpareta tasoitettaessa rautakautisia esineitä ja seuraavana vuonna paikalla suoritettiin tutkimuksia. Röykkiöiden lisäksi paikalla on mahdollisesti myös kenttäkalmistoa. Viimeksi paikalla on suoritettu arkeologisia kaivaustutkimuksia 1970-luvulla rakennuksen lisäsiiven rakentamisen vuoksi. Vuoden 1995 inventoinnissa (Pukkila & Laakso) laidunalueelta todettiin ennestään tuntematon silmäkivellinen röykkiö. Sen esihistoriallisuus on kuitenkin epävarma, koska röykkiössä oli näkyvissä myös tiiliskivi. Löydöt ajoittavat kalmiston nuoremmalta roomalaisajalta viikinkiaikaan. (Museovirasto: Kulttuuriympäristö, rekisteriportaali > muinaisjäännösrekisteri)

Noin 900 metrin päässä inventointialueen länsilounaispuolella sijaitsee rautakautinen Ylisen polttokenttäkalmisto (mj. rek. nro 635010017, rauh.lk 1). Kalmisto sijaitsee noin 60 metrin päässä Mallasveden Ruotsinselän kaakkoisrannasta, viljelemättömällä mäellä, noin 100 metriä Ylisen talosta. Alueen maanpintaa tasoitettaessa on löydetty rautakautista esineistöä, mm. nuolenkärkiä. Läheisestä pellostä, Mallasveden rannasta, on löydetty kaksi keihäänkärkeä. Muinaisjäännöksestä ei ole maanpäällisiä merkkejä. (Museovirasto: Kulttuuriympäristö, rekisteriportaali > muinaisjäännösrekisteri)

3 Menetelmät

Inventoinnin esityövaiheessa hankittiin aluetta kuvaavia historiallisia karttoja Kansallisarkiston digitaaliarkistosta internetistä sekä Kansallisarkistosta Helsingistä. Kartoista tutkimusalueetta kuvaava 1700-luvun tiluskartta (kuva 3) asemoitiin peruskartalle käyttäen apuna PhotoShop- ja MapInfo -tietokoneohjelmia. Asemoidun kartan avulla selvitettiin inventointialueella sijaitsevan historiallisen Pajulan talon ja historiallisten tielinjojen sijaintia, jotta inventointi voitaisi kohdentaa näiltä osin oikein. Aluetta koskevaan historiatietoon tutustuttiin myös paikallishistoriateoksen (Pälkäneen historia) avulla. Lisäksi tarkasteltiin muinaisjäännösrekisterin tietoja koskien lähistön kiinteitä muinaisjäännöksiä sekä tutustuttiin aluetta koskevaan aiempaa arkeologiseen tutkimushistoriaan (Erä-Esko 1947; Pukkila & Laakso 1995) Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa.

kuva 3. Tiluskartta (1778-96, 1820), jossa näkyy inventointialueella sijaitseva Pajulan historiallinen asuinpaikka ja alueen historiallinen tiestö.

Pääsääntöisesti inventointimetodeina olivat kentällä käytössä silmämääräinen havainnointi sekä tie- ja ojaleikkausten, tuulenkaatojen ja kynnettyjen peltojen vuoksi esillä olevien maannosten tarkastelu. Lähes kaikki inventointialueen pellot oli kynnetty ja havaintomahdollisuudet näiltä osin olivat hyvät. Hienon hiesumaannoksen erosoitumisen vuoksi myös oja- ja tieleikkaukset olivat hyvin havainnoitavissa. (kuvat 2, 4 - 6) Kohteita ja inventoinnin kulkua dokumentoitiin sanallisen kuvauksen lisäksi ottamalla digitaalivalokuvia ja paikantamalla tehdyt havainnot Garmin GPSMap 60s-satelliittipaikanninta (tarkkuus +/- 5 - 10 m) käyttäen. Jälkityövaiheessa digitaalivalokuvat luettelointiin Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon ja kartat piirrettiin puhtaaksi Map Info GIS paikkatieto-ohjelmalla.

kuva 4. Inventointialueen eteläosassa sijaitsevaa peltoa. Kuvattu pohjoisluoteesta. (Pälkäne Iltasmäki, vesihuoltolinjan suunnittelualan nr 3 arkeologinen inventointi 2012: 1)

kuva 5. Inventointialueen maannos oli varsinkin alueen eteläosassa hienoa hiekkaa, joka oli erosoitunut useissa kohdin tie- ja ojaleikkauksissa. Kuvattu etelästä. (Pälkäne Iltasmäki, vesihuoltolinjan suunnittelualan nr 3 arkeologinen inventointi 2012: 2)

kuva 6. Panoraamakuva inventointialueen koillisosan pellolta. Pellolla suoritettiin pintapöimintää, mutta löytöjä ei tehty. Kuvattu etelälounaasta. (Pälkäne Iltasmäki, vesihuoltolinjan suunnittelualan nr 3 arkeologinen inventointi 2012: 3)

4 Tulokset

Pälkäneen Iltasmäen vesihuoltolinjojen suunnittelualueella nr 3 havaittiin yksi kiinteä muinaisjäännös: historiallisen Pajulan yksinäistalon tontin autioitunut osa Pälkäne Pajula (Pajula) (inventoinnin kohde numero 1). Lisäksi alueelta dokumentoitiin yksi nk. muu arkeologinen kohde, Iltasmäen resentti maarakenne (inventoinnin kohde numero 2), joka ei ole suojelukohde.

20.12.2012

Kirsi Luoto

Kirsi Luoto
FM, arkeologia
Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy

5 Kohdeluettelo

NRO	Rauhoitus-luokka	Nimi	MJ rek. tunnus (Museov.)	MJ tyyppi	Ajoitus	Sijainti P	Sijainti I
1	2	Pälkäne Pajula (Pajula)	-	asuinpaikat/ yksinäistalot	historiallinen	6798880	355580
2	-	Iltasmäki	-	maarakenteet	resentti	6798790	355730

6 KOHTEET**6.1 Pälkäne Pajula (Pajula)**

Nimi:	Pälkäne Pajula (Pajula)
Kunta/kylä/tila	Pälkäne/Harhala/635-402-9-161 635-895-2-7
Laji:	kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus:	historiallinen (1500-luku – 1800-luku)
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat/ yksinäistalot
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
P:	6798880
I:	355580
Z/m.mpy	90-93 m mpy
Koord.selite	keskikoordinaatit
Etäisyystieto	5 km Pälkäneen kirkolta kaakkoon.
Peruskartta:	2132 06 Laitikkala
Aiemmat tutkimukset:	Ei aiempia tutkimuksia.
Aiemmat löydöt:	Ei aiempia löytöjä.
Löydöt:	Ei löytöjä.

Kohteen kuvaus:

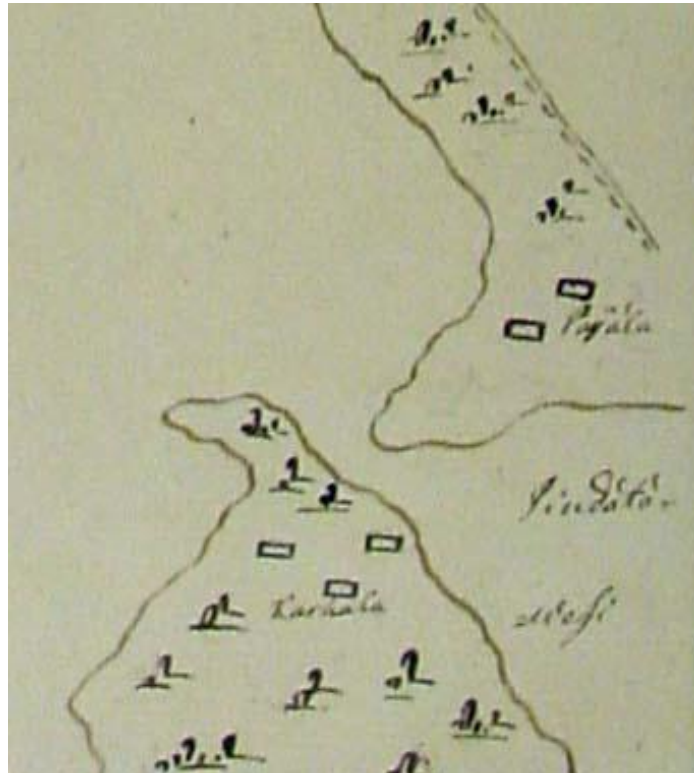
Kohde sijaitsee noin 5 km Pälkäneen kirkosta kaakkoon, maantie 307 (Valkeakoskentie) kaakkoispuolella, metsikössä, aivan tien vieressä. Pajula esiintyy ensimmäisen kerran kirjallisissa lähteissä vuonna 1510, jolloin se mainitaan tuomiokirjoissa Heikki Katteluksen omistamana yksinäistalona (Pälkäneen historia 1972, 134). Suomen asutuksen yleisluettelossa Pajula mainitaan vuodesta 1540-alkaen (SAY jakso 1540-1559). Pajula kuvataan Olof Mörtin Harhalan kylän maakirjakartassa vuodelta 1691 (kuva 7). Asemoidun tiluskartan (1778-96, 1820) mukaan Pajulan tontin sijoittuvat molemmiin puolin nykyistä maantietä 307 (kuvat 3 ja 8). Pajula kuvataan myös sotilaskäyttöön tehdyissä suurimittakaavaisissa 1700-luvun/1800-luvun alun rekognosointikartoissa (kuvat 9 ja 10). Aluetta kuvaavassa pitäjänkartassa ei Pajula kuitenkaan enää esiinny (kuva 11). Tämän tiedon valossa Pajula näyttäisi autioituneen jossain vaiheessa 1800-lukua.

kuva 7. Ote Olof Mörtin maakirjakartasta vuodelta 1691.

kuva 8. Kollolan tiluskartan (1778-96, 1820) mukaan asemoitu Pajulan tonttimaa merkitty kartalle punarajaisilla nelikulmioilla. Asemoidut maantie tummansinisellä, pienemmät tiat vaaleansinisellä.

kuva 9. Sotilaskartta vuodelta 1714, johon on merkitty Pajulaan kaksi taloa.

kuva 10. Pajula esiintyy myös 1700-1800-lukujen taitteesta olevassa rekognosointikartassa (1776-1805).

kuva 11. Aluetta kuvaavaan pitäjänkarttaan ei Pajulan yksinäistaloa ole enää merkitty.

Havainnot 2012:

Kohde tarkastettiin 2.11.2012. Tarkastuksessa havaittiin pohjoisemman Pajulan tiluskartan mukaan asemoiduista tonteista sijaitsevan nykyään asutun omakotitalon pihamaalla (kuva 12). Tämän alueen silmämääräisessä tarkastelussa ei havaittu maan pinnalle erottuvia ja historialliseen kyläpaikkaan liittyviä rakenteita.

kuva 12. Pajulan tonttimaasta osa sijaitsee nykyäänkin asutun omakotitalon pihamaalla, Valkeakoskentien luoteispuolella. Kuvattu kaakosta. (Pälkäne Iltasmäki, vesihuoltolinjan suunnittelualan nr 3 arkeologinen inventointi 2012: 4)

Sen sijaan tontista eteläisempi sijaitsee osittain maantie 307:n (Valkeakoskentie) alla ja osittain tien kaakkoispuolella (kartta1). Paikalla sijaitsee lehtipuuvaltainen metsikkö, jonka aluskasvillisuutena on runsaasti mm. vadelmapensaita (kuva 13). Havaintomahdollisuudet olivat melko heikot huolimatta lehdeettömästä vuodenaikasta. Maanpinnalle ei ollut havaittavissa historialliseen asuinpaikkaan liittyviä rakenteita. Tontin eteläpuolella kulkevan Pajulantien varrella olevalla alueella sijaitsee pieni postilaatikoille varattu, hiekkapintainen alue ja Pajulantien varrella oli havaittavissa merkkejä myöhemmästä maansiirrosta mm. pieniä maakasoja.

kuva 13. Pajulan autioitunut tontin osa sijaitsee Valkeakoskentien lounaispuolella, maantien ja Pajulantien risteyksen koillispuolella. Kuvattu koillisesta. (Pälkäne Iltasmäki, vesihuoltolinjan suunnittelualueen nr 3 arkeologinen inventointi 2012: 5)

Luokitusehdotus ja perustelu: Autioitunut tonttimaan osa: Kiinteä muinaisjäännös, rauhoitusluokka 2. 1500-luvun maakirjoissa mainittu, autioitunut historiallinen kylänpaikka. Yhä asuttu tontinosa: ei kiinteä muinaisjäännös muinaisjäännös.

Ehdotus suoja-alueeksi: 5 metriä 1700-luvun kartan mukaan asemoidun tonttimaan reunoista.

Kartat: Kartta 1

Kuvat: Pälkäne Iltasmäki, vesihuoltolinjan suunnittelualueen nr 3 arkeologinen inventointi 2012:4-5.

6.2 Iltasmäki

Nimi:	Iltasmäki
Kunta/kylä/tila	Pälkäne/Harhala/635-402-9-69
Laji:	muu kohde
Ajoitus:	moderni
Muinaisj.tyyppi:	maarakenteet/kaivannot
Rauhoitusluokka:	-
Lukumäärä:	1
P:	6798790
I:	355730
Z/m.mpy	n. 94 m mpy
Koord.selite	Mahdollisen rakennuksen pohjan koordinaatit.
Etäisyystieto	5,4 km Pälkäneen kirkolta kaakkoon.
Peruskartta:	2132 06
Aiemmat tutkimukset:	Ei aiempia tutkimuksia.
Aiemmat löydöt:	Ei aiempia löytöjä.
Löydöt:	Ei löytöjä.

Kohteen sijaintitiedot:

Kohde sijaitsee noin 5,4 km kaakkoon Pälkäneen kirkosta, pumppuamolle vievän tien etelä- ja Lahdentielle johtavan tien pohjoispuolella.

Havainnot 2012:

Kohde tarkastettiin 2.11.2012. Tarkastuksessa teiden risteysten väliin jäävällä metsäalueella havaittiin koordinaattien P: 6798790, I: 355730 (ETRS-TM35FIN) osoittamassa paikassa iältään nuorelta vaikuttava maarakenne (kuva 14). Rakenne on muodoltaan nelikulmainen ja sen ulkomitat ovat 3 x 4 metriä. Rakenteen sivuilla on korkeudeltaan noin 0,2 metriä olevat maavallit ja keskellä kuopanne, jonka syvyys on 0,3 metriä. Kyseessä on todennäköisesti iältään nuoren (1900-luku) rakennuksen pohja. Rakenteen eteläpuolella havaittiin Lahdentielle johtavan tien varressa kuopanne (kuva 15), jonka mitat olivat noin 1 x 1,3 m ja syvyys 0,2 metriä. Kuopanne vaikutti niin ikään reserentiltä.

kuva 14. Panoraamakuva resentistä maarakenteesta kohteessa Iltasmäki. Kuvattu lännestä. . (Pälkäne Iltasmäki, vesihuoltolinjan suunnittelualan nr 3 arkeologinen inventointi 2012: 6)

kuva 15. Resentti kuopanne Valkeakoskelle vievän tien varressa kohteessa Iltasmäki. Kuvattu luoteesta. (Pälkäne Iltasmäki, vesihuoltolinjan suunnittelualan nr 3 arkeologinen inventointi 2012: 7)

Luokitusehdotus ja perustelu: Muu kohde: Resentti maarakenne.
Ehdotus suoja-alueeksi: -

Kartat: Kartta 1

Kuvat: Pälkäne Iltasmäki, vesihuoltolinjan suunnittelualan nr 3 arkeologinen inventointi 2012:6-7.

7 LÄHTEET

Painamattomat lähteet:

Erä-Esko, Aarni 1947. Pälkäneen pitäjän kiinteät muinaisjäännökset. Alkuperäinen raportti Museoviraston arkistossa.

Pukkila, Jouko & Laakso, Ville 1995. Pälkäne arkeologinen inventointi 19.6.-14.7.1995. Alkuperäinen raportti Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa.

Painetut lähteet:

Pälkäneen historia 1972. Pälkäneen historia 1972. Vammala.

Digitaaliset lähteet:

Museovirasto, Kulttuuriympäristö rekisteriportaali, Muinaisjäännösrekisteri.
http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_default.aspx
 (20.12.2012)

SAY, Suomen asutuksen yleisluettelo, jakso 1540-1559. Kansallisarkisto, digitaaliarkisto: [Asutuksen yleisluettelo \(kokoelma\) > Asutuksen yleisluettelo > Asutuksen yleisluettelot > Pälkäne 1539-1559.](http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=483370)
<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=483370> (20.12.2012)

Kartat:

Pälkäne, Kollola. Tiluskartta ja asiakirja. Kansallisarkisto, sig. h 62 7/3-20.

Sähköiset kartat:

Mört, Olof 1691. Harhalan kylän maakirjakartta. Kansallisarkisto, sig. h 62: 7/1-2. Jyväskylän yliopiston sähköinen julkaisuarkisto (JYX): <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-200805163443> (20.12.2012)

Pälkäne Kostianvirta (1714). Jyväskylän yliopiston sähköinen julkaisuarkisto, (JYX).
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-200908173579> (20.12.2012)

Rekognosointikartta (1776-1808). Jyväskylän yliopiston sähköinen julkaisuarkisto, (JYX).
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:juv-200908073533> (20.12.2012)

Pitäjänpöytäkirja, lehti 2132 06. Kansallisarkisto, digitaaliarkisto: Maanmittauslaitos > Maanmittaus-
hallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma) > Pitäjänpöytäkirjat > Pälkäne (2132 06 Ia.* -/-).
<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=144401> (28.9.2012)

Käytetyt lyhenteet:

HM= Hämeen museo

SAY= Suomen asutuksen yleisluettelo

Liite 1. Digitaaliokuvalettelu

Kuvannut Kirsi Luoto 2012. Kuvat on arkistoitu Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon.

Kuva	Aihe	Kuvattu suunnasta	Pvm
1	Inventointialueen eteläosassa sijaitsevaa peltoa.	pohjoinen	2.11.
2	Inventointialueen maannos oli varsinkin alueen eteläosassa hienoa hiekkaa, joka oli erosoitunut useissa kohdin tie- ja ojaleikkauksissa.	etelä	2.11.
3	Panoraamakuva inventointialueen koillisosan pellolta.	etelälounas	2.11.
4	Pajulan tonttimaasta osa sijaitsee nykyäänkin asutun omakotitalon pihamaalla.	kaakko	2.11.
5	Pajulan autioitunut tontin osa sijaitsee Valkeakoskentien lounaispuolella, maantien ja Pajulantien risteyksen koillispuolella.	koillinen	2.11.
6	Panoraamakuva resentistä maarakenteesta kohteessa Iltasmäki	länsi	2.11.
7	Resentti kuopanne Valkeakoskelle vievän tien varressa kohteessa Iltasmäki.	luode	2.11.

PÄLKÄNE ILTASMÄKI

VESIHUOLTOLINJAN SUUNNITTELUALUEEN NR 3 ARKEOLOGINEN INVENTOINTI 2012

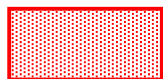
KARTTA 1. INVENTOINNINSSA HAVAITUT KOHTEET

Numero 1. Pälkäne Pajula (Pajula)

Numero 2. Iltasmäki

MK 1: 3500

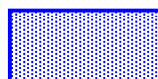
Piirt. Kirsi Luoto

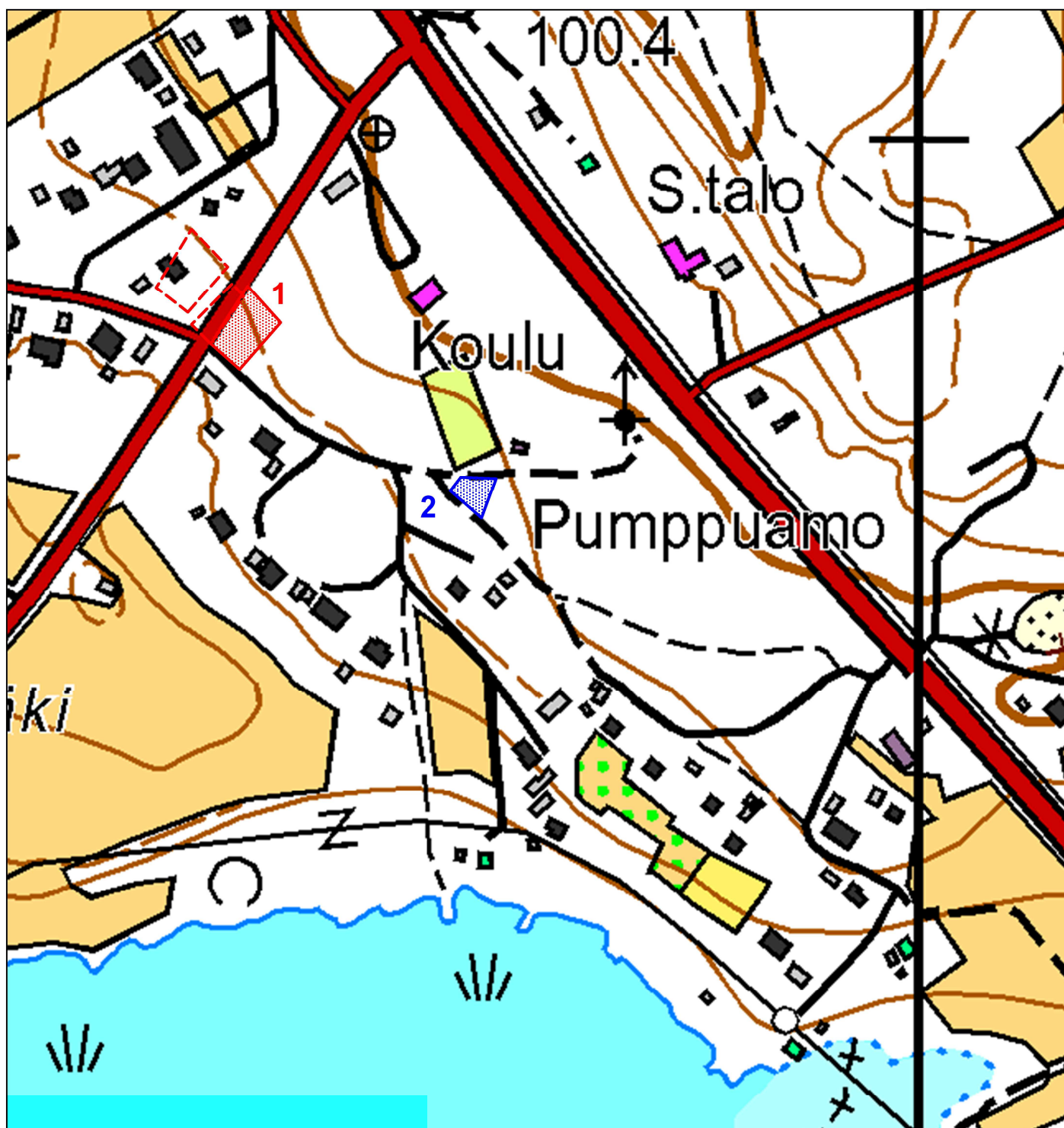
kiinteä muinaisjäännös
suoja-alueineen (rauhitusluokka 2)

kylätontin tuhoutunut/yhä asuttu osa

muu kohde

Vastaanottaja
Pälkäneen kunta

Asiakirjatyyppi
Meluselvitys

Päivämäärä
14.9.2023

HARHALAN KOULU

ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN MELUSELVITYS

HARHALAN KOULU ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN MELUSELVITYS

Päivämäärä 14.9.2023
Laatija Jari Hosiokangas
Tarkastaja Timo Korkee

Viite 1510077618

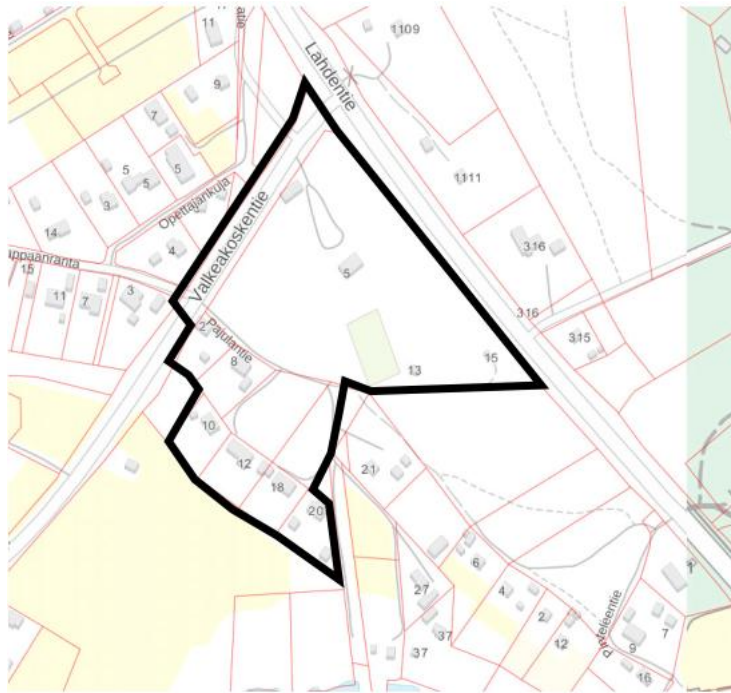
SISÄLTÖ

1.	Johdanto	1
2.	Selvityksen periaatteet	1
2.1	Maastomallin lähtötiedot	1
2.2	Liikennelähtötiedot	2
3.	Melun ohjearvot	2
4.	Melulaskennat	3
5.	Tulokset ja suositukset	3
	LIITTEET	4
	LÄHTEET	4

1. JOHDANTO

Pälkäneen kunnassa on vireillä Harhalan koulun asemakaavan muutos. Suunnittelualue sijaitsee Pälkäneen Iltasmäessä Harhalan vanhan kyläkoulun ympäristössä, valtatie 12:n ja Valkeakosken tien risteyksessä (kuva 1.1). Harhalan koulu on lakkautettu elokuussa 2020 ja kunnan omistama rakennus on tällä hetkellä tyhjiään. Asemakaavan tavoitteena on tutkia Harhalan koulun jatkokäyttömahdollisuuksia. Samalla tavoitteena on osoittaa koulun ympäristöstä asuinrakentamiseen soveltuvia rakennuspaikkoja.

Tämän työn tarkoituksena on selvittää tieliikenteen aiheuttama melutaso kaava-alueella sekä osoittaa ne toimenpiteet, joilla kaava-alueen tulevassa maankäytössä varmistetaan melun ohjeiden täyttyminen.

Kuva 1.1. Suunnittelualueen sijainti

Meluselvitys on tehty Pälkäneen kunnan kaavoituksen toimeksiannosta. Yhteyshenkilönä tilaajan puolella on toiminut Aarni-Pekka Jakonen. Työstä on Ramboll Finland Oy:ssä vastannut Jari Hosio kangas.

2. SELVITYKSEN PERIAATTEET

Tieliikenteen meluselvitys on tehty SoundPLAN 9.0 –ohjelmistolla käyttäen ohjelmaan sisältyvää pohjoismaista tieliikennemelun laskentamallia (RTN96). Laskentaohjelma laskee melun leviämisen 3D-maastomallissa huomioiden mm. etäisyysvaimentumisen, maastonmuodot, rakennukset, melusteet ja heijastukset. Lisätietoa ohjelmistosta on saatavilla osoitteessa www.soundplan.eu.

2.1 Maastomallin lähtötiedot

Laskennassa käytetty 3D -maastomalli on muodostettu Pälkäneen kunnan kantakartta-aineiston tietojen pohjalta.

ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN MELUSELVITYS

Laskennassa on huomioitu akustisesti kovana maanpintana tiealueet. Muu maanpinta on mallissa akustisesti pehmeää.

2.2 Liikennelähtötiedot

Laskennassa on huomioitu vt12 (Lahdentie) ja mt 307 (Valkeakoskentie) melutasot nykyliikenteellä (v.2021 tieto) ja vuoden 2040 ennusteliikenteellä.

Liikennetiedot perustuvat Väyläviraston tietoihin. Taulukossa 2.2.1 on esitetty käytetyt liikennetiedot.

Taulukko 2.2.1. Liikennetiedot

Tie	Vuorokausi-liikenne KVL, nykytilanne (ajoneuvoa/vrk)	Vuorokausi-liikenne KVL, ennustetilanne 2040 (ajoneuvoa/vrk)	Raskas liikenne, nyky/ennuste (%)	Nopeus (km/h)
Lahdentie	5549	7072	11,2/9,7	80
Valkeakoskentie	1375	1568	7,2/7,2	60

Päiväliikenteen klo 7-22 osuus on oletuksena 90% KVL:stä.

3. MELUN OHJEARVOT

Valtioneuvosto on antanut päätöksen yleisistä melutason ohjearvoista (VNp 993/92). Päätöstä sovelletaan meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyissä. Päätöksen mukaan melutaso ei saa ylittää taulukossa 3.1 esitettyjä arvoja.

Taulukko 3.1. VNp 993/92 mukaiset yleiset melutason ohjearvot.

	Melun A-painotettu keskiäänitaso (ekvivalenttitaso), L_{Aeq} , enintään	
	Päivällä klo 7-22	Yöllä klo 22-7
ULKONA		
Asumiseen käytettävät alueet, virkistysalueet taajamissa ja niiden välittömässä läheisyydessä sekä hoito- tai oppilaitoksia palvelevat alueet	55 dB	50/45 dB ^{1) 2)}
Loma-asumiseen käytettävät alueet ⁴⁾ , leirintäalueet, virkistysalueet taajamien ulkopuolella ja luonnonsuojelualueet	45 dB	40 dB ³⁾
SISÄLLÄ		
Asuin-, potilas- ja majoitus-huoneet	35 dB	30 dB
Opetus- ja kokoontumistilat	35 dB	-
Liike- ja toimistohuoneet	45 dB	-

¹⁾ Uusilla alueilla melutason yöohjearvo on 45 dB.

²⁾ Oppilaitoksia palvelevilla alueilla ei sovelleta yöohjearvoa.

³⁾ Yöohjearvoa ei sovelleta sellaisilla luonnonsuojelualueilla, joita ei yleisesti käytetä oleskeluun tai luonnon havainnointiin yöllä.

⁴⁾ Loma-asumiseen käytettävillä alueilla taajamassa voidaan soveltaa asumiseen käytettävien alueiden ohjearvoja

Ohjearvon määrittely tarkoittaa keskiäänitasoa eli ekvivalenttiäänitasoa koko ohjearvon aikavälille tasoitettuna. Siten lyhytaikaiset ohjearvon lukuarvon ylitykset eivät välttämättä aiheuta päätöksessä tarkoitetun ohjearvon ylittymistä, mikäli aikaväli sisältää vastaavasti myös hiljaisempia ajanjaksoja.

Päiväajan ohjearvona tässä suunnitelmassa on asuintonteilla ja virkistysalueilla 55 dB. Yöajan osalta olemassa olevilla asuintonteilla ohjearvo on 50 dB. Yksittäiset täydennysrakennustontit voidaan tarvittaessa tulkita 50 dB mukaan. Laajemmat uudet asuinrakentamisen alueet tulee suunnitella 45 dB mukaan.

4. MELULASKENNAT

Melulaskennat on tehty nykyisen ja ennustetilanteen liikennemäärien mukaan siten, että tuloksia voidaan verrata valtioneuvoston päätöksen 993/92 mukaisiin päivä- (07-22) ja yöajan (22-07) ohjearvoihin.

Meluvyöhykkeet on esitetty 5 dB välein vaihtuvien värialuein. Esimerkiksi 50-55 dB meluvyöhyke on esitetty kuvissa tummanvihreällä.

Meluvyöhykelaskennat on tehty 5 x 5 m laskentaruudukkoon ja laskentakorkeutena on käytetty vakiintuneen tavan mukaan + 2 m maanpinnasta. Laskennoissa on huomioitu 2 peräkkäistä heijastusta rakennuksista.

Asuintonttien suojaksi on mallinnettu meluvalleja vt12 puolelle. Tavoitteena on ollut alentaa melutasoja niin, että ohjearvojen voidaan tulkita täyttyvän.

Melulaskentaa on tehty kaava-alueen ulkopuolelle kaakon suuntaan Lahdentien suuntaisesti, joka on mahdollinen kaavan laajennusalue.

5. TULOKSET JA SUOSITUKSET

Melulaskennan tulokset on esitetty liitteenä olevissa kuvissa 1-6.

Kuvassa 1 on päiväajan melutaso nykyliikenteellä. Asuinalueiden ohjearvon 55 dB ylittävä alue ulottuu noin 60-70 m etäisyydelle Lahdentiestä ja noin 30 m etäisyydelle Valkeakoskentiestä. Kaikilta tonteilta löytyy ohjearvon 55 dB alittavia alueita. Virkistysalueella noin puolet pinta-alasta alittaa ohjearvon.

Kuvassa 2 on yöajan melutaso nykyliikenteellä. Uusien alueiden yöajan ohjearvon 45 dB ylittävä vyöhyke on laajempi kuin vastaava päiväajan 55 ohjearvon vyöhyke. Tältä osin yöajan melutaso on meluntorjuntaa mitoittava. Koulun tontilla lähes koko tontti ylittää 45 dB, vain koulurakennuksen viereen jää pieni ohjearvon alittava vyöhyke. Koulun eteläpuolisilla uusilla tonteilla ohjearvo täyttyy kokonaan tai suurelta osin. Olemassa olevilla tonteilla ohjearvo on 50 dB, ja se täyttyy näillä tonteilla.

Kuvassa 3 on päiväajan melutaso vuoden 2040 ennusteliikenteellä. Asuinalueiden ohjearvon 55 dB ylittävä alue ulottuu noin 70-80 m etäisyydelle Lahdentiestä ja noin 40 m etäisyydelle Valkeakoskentiestä. Kaikilta tonteilta löytyy ohjearvon 55 dB alittavia alueita. Virkistysalueella noin puolet pinta-alasta alittaa ohjearvon.

Kuvassa 4 on yöajan melutaso vuoden 2040 ennusteliikenteellä. Uusien alueiden yöajan ohjearvon 45 dB ylittävä vyöhyke on laajempi kuin vastaava päiväajan 55 ohjearvon vyöhyke. Tältä osin yöajan melutaso on meluntorjuntaa mitoittava. Koulun tontilla käytännössä koko tontti ylittää 45 dB. Koulun eteläpuolisilla uusilla tonteilla ohjearvo täyttyy kokonaan tai suurelta osin (vähintään puolet pinta-alasta). Olemassa olevilla tonteilla ohjearvo on 50 dB, ja se täyttyy näillä tonteilla.

Kuvissa 5 ja 6 on esitetty meluntorjuntaehdotus, joka perustuu meluvalleihin vt12 puoleisella sivulla. Melutilanne on esitetty vuoden 2040 ennusteliikenteen mukaisena. Koulun tontin suojana on

ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN MELUSELVITYS

2,5 m korkea (korkeus vt12 pinnan tasosta) ja noin 130 m pitkä meluvalli. Kaavan laajennusalueen suojana on 3,0 m korkea (korkeus vt12 pinnan tasosta) ja noin 190 m pitkä meluvalli.

Kuvan 5 mukaan päiväajan melu koulun tontilla saadaan laajalti alle ohjearvon 55 dB, samoin kaavan mahdollinen laajennusalue. Kuvan 6 mukaan yöajan melu koulun tontilla saadaan alle 45 dB koulurakennuksen ympäristössä, sekä lähes koko kaavan laajennusalueella.

Mikäli suunnitteluperusteisiin tulee muutos, tulee tämä selvitys harkinnan mukaan päivittää.

LIITTEET

Kuvat 1-6. Kuvien sisältö on selitetty raportin tekstiosassa kappaleessa 5.

Kuva 1. Päiväajan meluvyöhykkeet nykyliikenteellä $L_{Aeq7-22}$

Kuva 2. Yöajan meluvyöhykkeet nykyliikenteellä $L_{Aeq22-07}$

Kuva 3. Päiväajan meluvyöhykkeet v. 2040 ennusteliikenteellä $L_{Aeq7-22}$

Kuva 4. Yöajan meluvyöhykkeet v. 2040 ennusteliikenteellä $L_{Aeq22-07}$

Kuva 3. Päiväajan meluvyöhykkeet v. 2040 ennusteliikenteellä $L_{Aeq7-22}$, melusuojaus

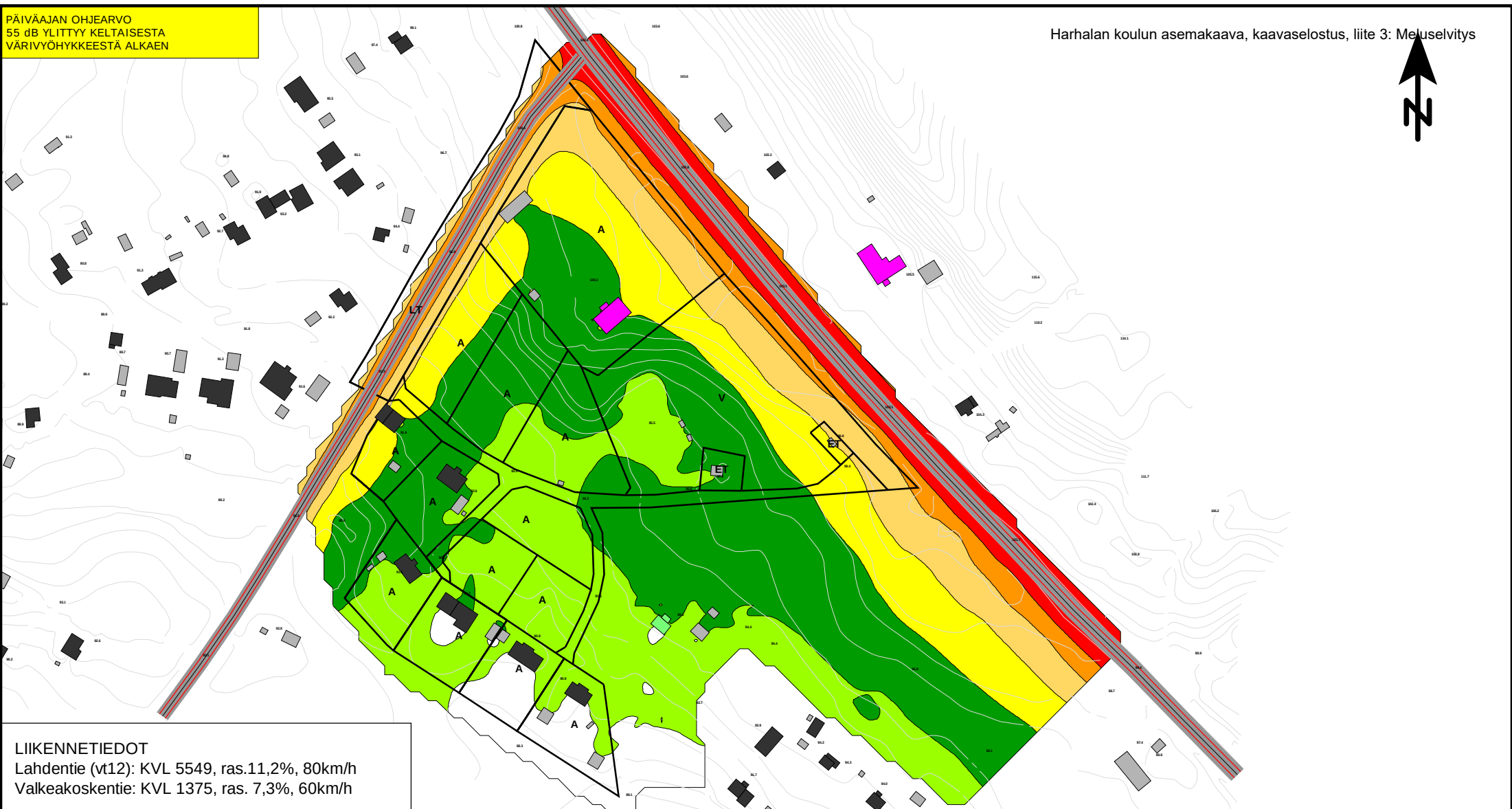
Kuva 4. Yöajan meluvyöhykkeet v. 2040 ennusteliikenteellä $L_{Aeq22-07}$, melusuojaus

LÄHTEET

Väyläviraston valtakunnallisen tieliikenne-ennusteen yhteysväliennuste valtatielle 12 välillä Pälkäne-Tuulos. Laadittu vuonna 2022.

PÄIVÄAJAN OHJEARVO
55 dB YLITTYY Keltaisesta
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

Harhalan koulun asemakaava, kaavaselostus, liite 3: Meluselvitys

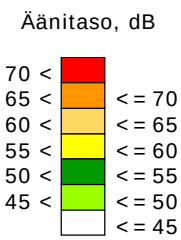

LIIKENNETIEDOT
Lahdentie (v12): KVL 5549, ras.11,2%, 80km/h
Valkeakoskentie: KVL 1375, ras. 7,3%, 60km/h

PÄLKÄNEEN KUNTA
Harhalan koulun asemakaava
Meluselvitys

Päiväajan keskiäänitaso LAeq 07-22
Nykytilanne

KUVA 1

- Selitteet
- Asuinrakennus
 - Muu rakennus
 - Lomarakennus
 - Liike- tai julkinen rakennus

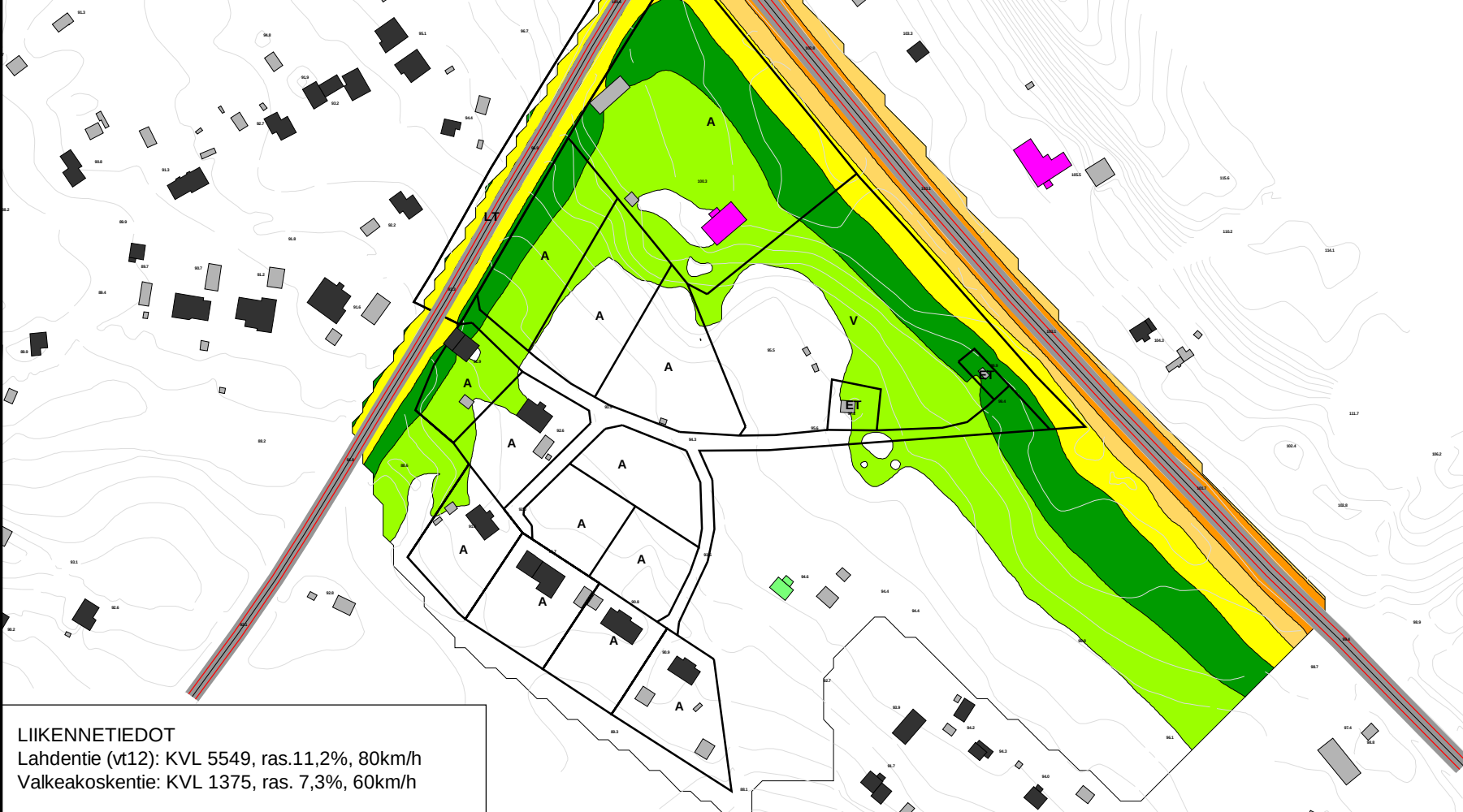
MELULASKENNAN TIEDOT
Ohjelma: SoundPLAN 9.0
Menetelmä: RTN:1996
Laskentakorkeus: maanpinta + 2m
Laskentaruudukko: 5 m x 5 m

Mittakaava (A4) 1:3000
0 20 40 80 120 m

UUSIEN ALUEIDEN YÖAJAN OHJEARVO
45 dB YLITTYY KIRKKAAN VIHREÄSTÄ
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

YÖAJAN OHJEARVO 50 dB YLITTYY
TUMMAN VIHREÄSTÄ
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

Harhalan koulun asemakaava, kaavaselostus, liite 3: Meluselvitys

LIIKENNETIEDOT

Lahdentie (v12): KVL 5549, ras.11,2%, 80km/h
Valkeakoskentie: KVL 1375, ras. 7,3%, 60km/h

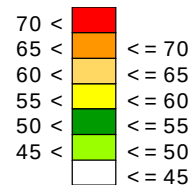
PÄLKÄNEEN KUNTA Harhalan koulun asemakaava Meluselvitys

Yöajan keskiäänitaso LAeq 22-07

Nykytilanne

KUVA 2

Äänitaso, dB

Selitteet

- Asuinrakennus
- Muu rakennus
- Lomarakennus
- Liike- tai julkinen rakennus

MELULASKENNAN TIEDOT

Ohjelma: SoundPLAN 9.0
Menetelmä: RTN:1996
Laskentakorkeus: maanpinta + 2m
Laskentaruudukko: 5 m x 5 m

Mittakaava (A4) 1:3000

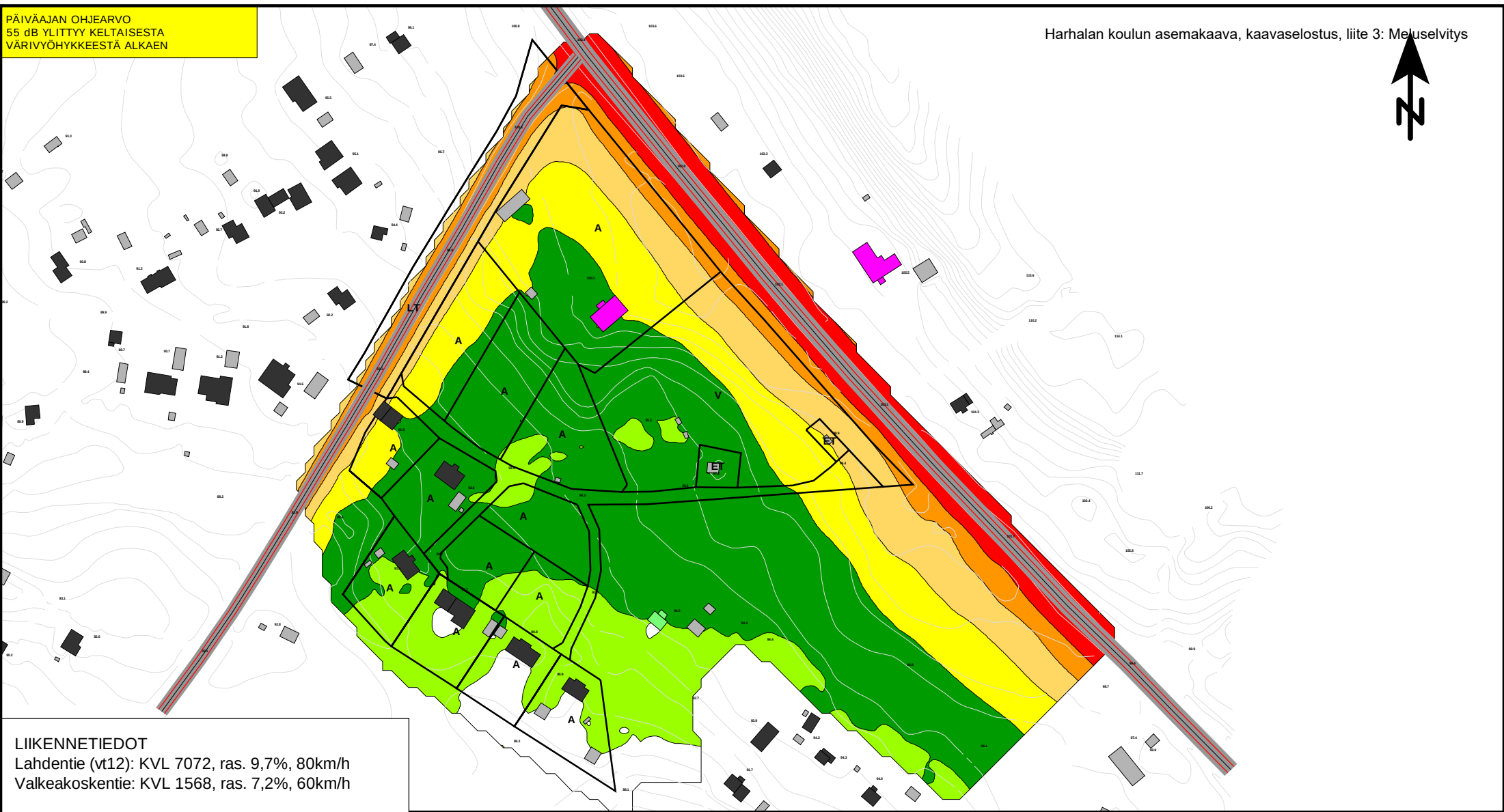

20.6.2023 JHOS

PÄIVÄAJAN OHJEARVO
55 dB YLITTYY Keltaisesta
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

Harhalan koulun asemakaava, kaavaselostus, liite 3: Meluselvitys

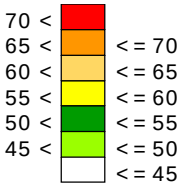
LIIKENNETIEDOT
Lahdentie (v12): KVL 7072, ras. 9,7%, 80km/h
Valkeakoskentie: KVL 1568, ras. 7,2%, 60km/h

PÄLKÄNEEN KUNTA
Harhalan koulun asemakaava
Meluselvitys

Päiväajan keskiäänitaso LAeq 07-22

Ennustetilanne 2040

Äänitaso, dB

Selitteet

- Asuinrakennus
- Muu rakennus
- Lomarakennus
- Liike- tai julkinen rakennus

MELULASKENNAN TIEDOT
Ohjelma: SoundPLAN 9.0
Menetelmä: RTN:1996
Laskentakorkeus: maanpinta + 2m
Laskentaruudukko: 5 m x 5 m

Mittakaava (A4) 1:3000
0 20 40 80 120 m

KUVA 3

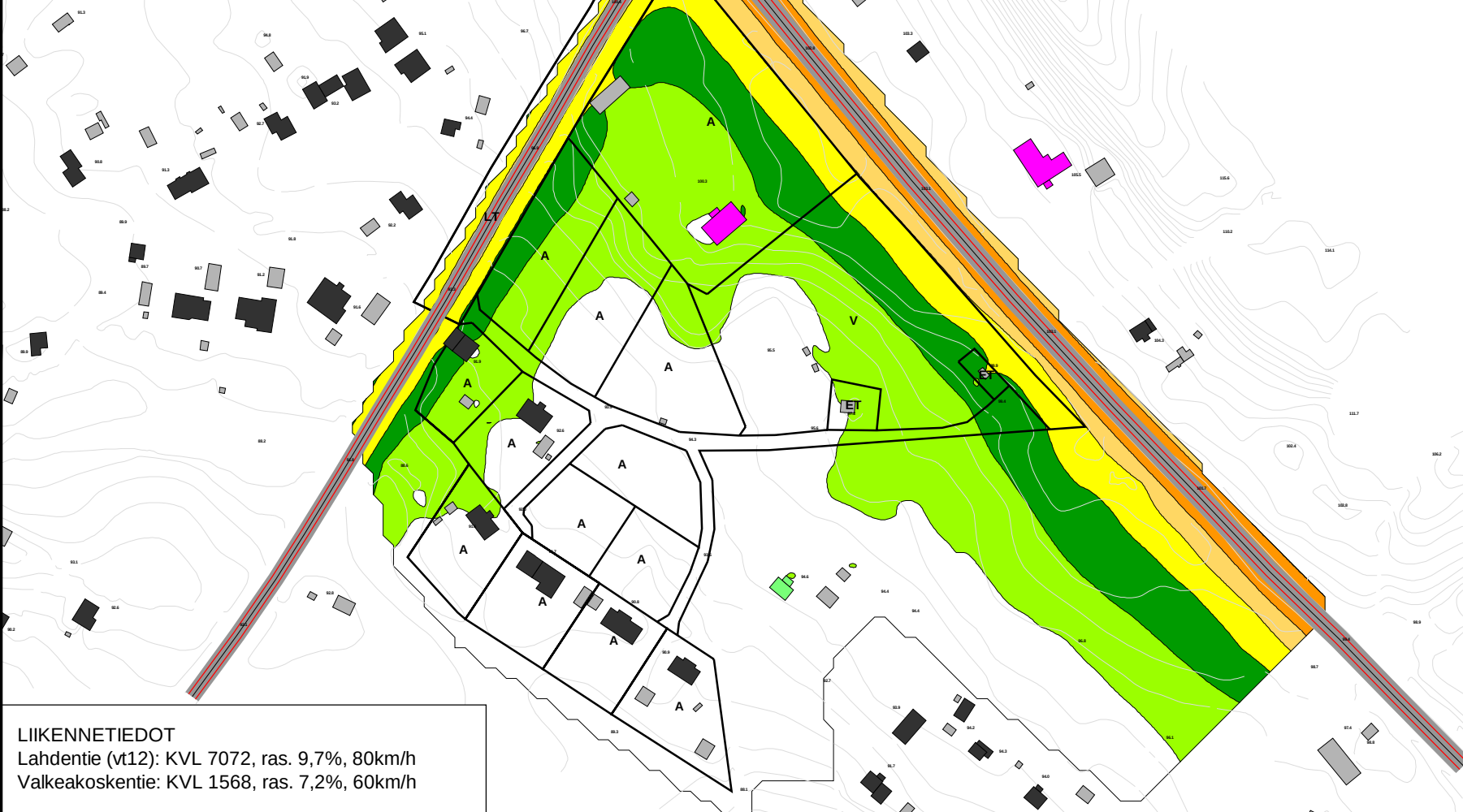
20.6.2023 JHOS

UUSIEN ALUEIDEN YÖAJAN OHJEARVO
45 dB YLITTYY KIRKKAAN VIHREÄSTÄ
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

YÖAJAN OHJEARVO 50 dB YLITTYY
TUMMAN VIHREÄSTÄ
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

Harhalan koulun asemakaava, kaavaselostus, liite 3: Meluselvitys

LIIKENNETIEDOT

Lahdentie (v12): KVL 7072, ras. 9,7%, 80km/h
Valkeakoskentie: KVL 1568, ras. 7,2%, 60km/h

PÄLKÄNEEN KUNTA Harhalan koulun asemakaava Meluselvitys

Yöajan keskiäänitaso LAeq 22-07

Ennuste 2040

Äänitaso, dB

70 <		<= 70
65 <		<= 65
60 <		<= 60
55 <		<= 55
50 <		<= 50
45 <		<= 45

Selitteet

- Asuinrakennus
- Muu rakennus
- Lomarakennus
- Liike- tai julkinen rakennus

MELULASKENNAN TIEDOT

Ohjelma: SoundPLAN 9.0
Menetelmä: RTN:1996
Laskentakorkeus: maanpinta + 2m
Laskentaruudukko: 5 m x 5 m

Mittakaava (A4) 1:3000

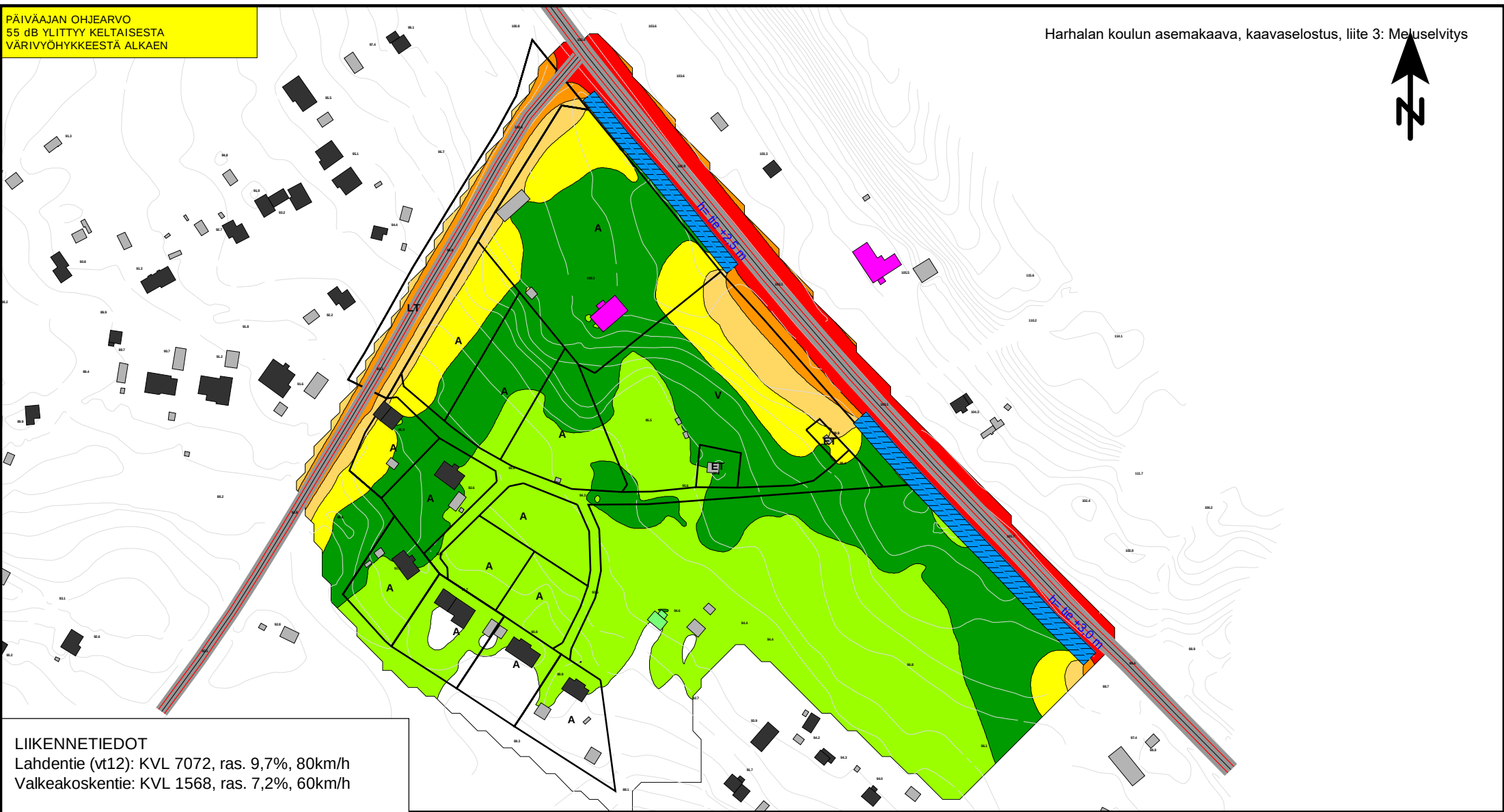
KUVA 4

20.6.2023 JHOS

PÄIVÄAJAN OHJEARVO
55 dB YLITTYY Keltaisesta
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

Harhalan koulun asemakaava, kaavaselostus, liite 3: Meluselvitys

LIIKENNETIEDOT
Lahdentie (v12): KVL 7072, ras. 9,7%, 80km/h
Valkeakoskentie: KVL 1568, ras. 7,2%, 60km/h

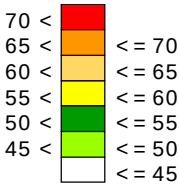
PÄLKÄNEEN KUNTA
Harhalan koulun asemakaava
Meluselvitys

Päiväajan keskiäänitaso LAeq 07-22

Ennustetilanne 2040

Meluntorjunta meluvalleilla
h=2,5 ja 3,0 m (tien pinnasta)

Äänitaso, dB

Selitteet

- Asuinrakennus
- Muu rakennus
- Lomarakennus
- Liike- tai julkinen rakennus
- Meluvalli

MELULASKENNAN TIEDOT
Ohjelma: SoundPLAN 9.0
Menetelmä: RTN:1996
Laskentakorkeus: maanpinta + 2m
Laskentaruudukko: 5 m x 5 m

Mittakaava (A4) 1:3000
0 20 40 80 120 m

KUVA 5

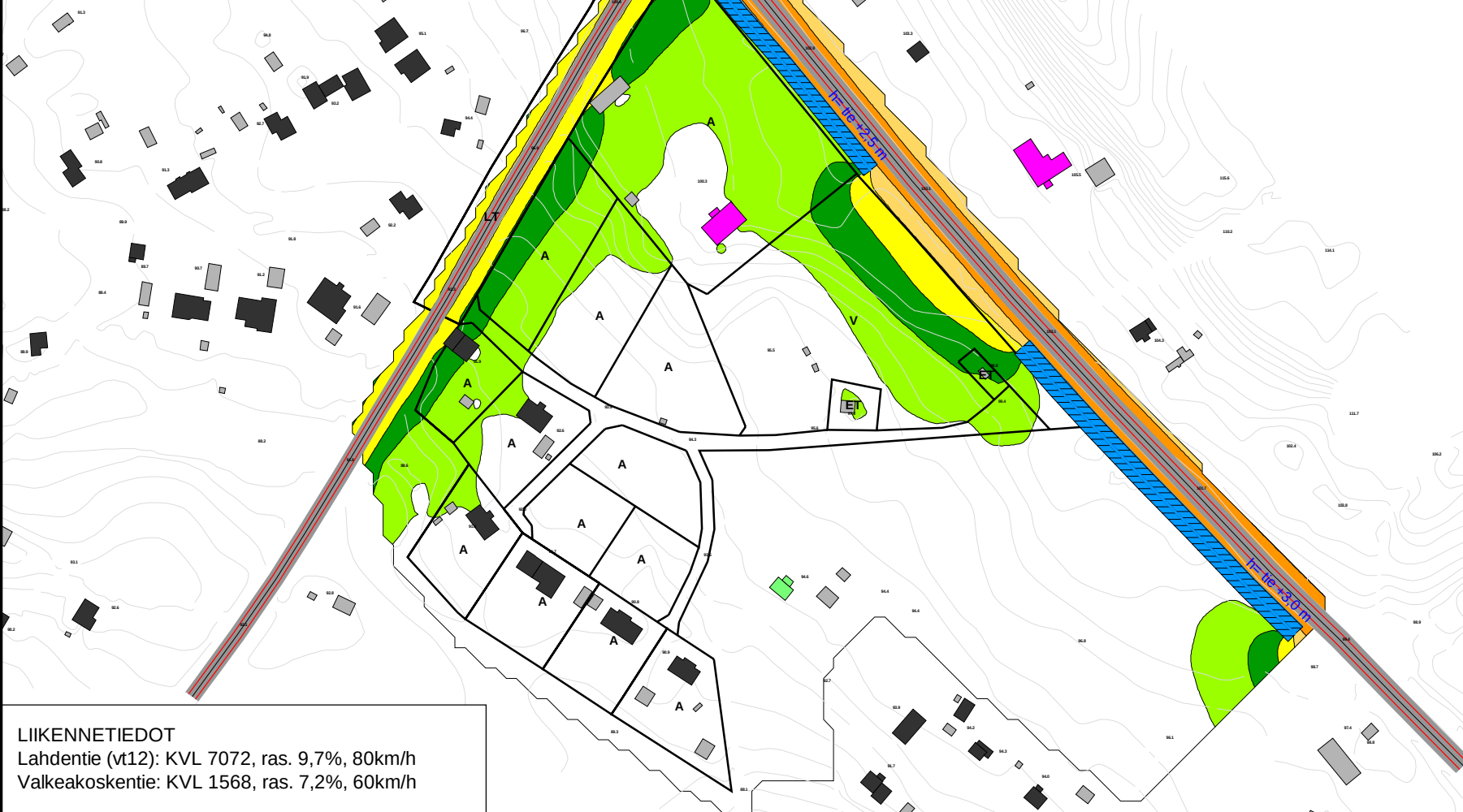
20.6.2023 JHOS

UUSIEN ALUEIDEN YÖAJAN OHJEARVO
45 dB YLITTYY KIRKKAAN VIHREÄSTÄ
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

YÖAJAN OHJEARVO 50 dB YLITTYY
TUMMAN VIHREÄSTÄ
VÄRIVYÖHYKKEESTÄ ALKAEN

Harhalan koulun asemakaava, kaavaselistus, liite 3: Meluselvitys

LIKENNETIEDOT

Lahdentie (v12): KVL 7072, ras. 9,7%, 80km/h
Valkeakoskentie: KVL 1568, ras. 7,2%, 60km/h

PÄLKÄNEEN KUNTA Harhalan koulun asemakaava Meluselvitys

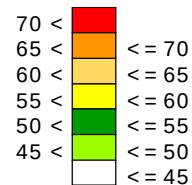
Yöajan keskiäänitaso LAeq 22-07

Ennustetilanne 2040

Meluntorjunta meluvalleilla
h=2,5 m ja 3,0 m (tien pinnasta)

KUVA 6

Äänitaso, dB

Selitteet

- Asuinrakennus
- Muu rakennus
- Lomarakennus
- Liike- tai julkinen rakennus
- Meluvalli

MELULASKENNAN TIEDOT

Ohjelma: SoundPLAN 9.0
Menetelmä: RTN:1996
Laskentakorkeus: maanpinta + 2 m
Laskentaruudukko: 5 m x 5 m

Mittakaava (A4) 1:3000

20.6.2023 JHOS

RAMBOLL

HARHALAN KOULUN ASEMAKAAVA
LUONTOSelvitys
11.8.2023

LUONTOSelvitys

PÄLKÄNE, HARHALA

Yleistä

Maankäyttö- ja rakennuslaki (895/1999) 1 §: Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

- 1) ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;
- 2) maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon;
- 3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;
- 4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen;
- 5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

Tämä selvitys on tehty asemakaavahankkeen vaikutusten arvioimiseksi lakkautetun Harhalan koulun alueella Lahdentien ja Valkeakoskentien risteyksen lounaispuolella noin 6 km etelään Pälkäneen keskustajamasta Onkkaalasta.

Kaava-alueella sijaitsee koulu ulkorakennuksineen, asuinrakennuksia, urheilukenttä sekä vedenottamo ja linkkimasto. Lisäksi alueeseen sisältyy entinen Ruokolan taimitarha-alue ”Iltasmäen arboretum”.

Tämä selvitys ei koske jo rakennettuja pientalotontteja eikä arboretum-aluetta, josta on erillinen selvitys.

Alueen linnustoa ja kevätkasveja tutkittiin 23.5. ja 5.6. Lepakoita tarkkailtiin 18.6. ja kasveja uudelleen sekä hyönteisiä 8.7.

Tulokset

Lahdentien ja koulutontin sekä urheilukentän väli on kuivaa kangasmetsää, jonka puusto koostuu pääsääntöisesti järeistä männyistä. Alueella kasvaa myös runsaasti nuoria tammia. Kenttäkerros koostuu mm. mustikasta, metsäkastikasta ja kangasmaitikasta (kuva 1). Koulun piha-alueen ja metsän väliin rajoittuu varsin edustava keto (2). Täällä tavataan mm. piennarmatara, nurmikohokki, sarjakeltano, siiankärsämä ja metsäapila. Alueella lenteli Pirkanmaalla harvinainen perhonen, virnapunatäplä.

Koulun ja urheilukentän väliin sijoittuu valoisa rinne. Täällä tavataan runsaana mm. kielo ja nurmikohokki. Rinteessä kasvaa myös lehtoakileijaa. Puuvartisista kasveista mainittakoon tammi ja punalehtiruusu (3).

Maasto koulupiha lounaispuolella viettää jyrkästi kohti Pajulantietä tasoittuen muutama kymmenen metriä ennen tietä. Tasainen alue on ollut vielä 1950-luvulla viljeltyä, osin vielä 1970-luvulla. Nyt alueella kasvaa runkopuina koivuja ja mäntyjä. Matalammista puuvartisista mainittakoon tuomi ja arboretumista levinnyt tataarivaahtera (4). Muinaismuistoalueelle on kotiutunut vieraslaji, isokierto.

Linnusto on varsin tavanomainen mm. räkättirastas, peippo, kirjosiippo ja käpytikka.

Lepakoita havainnoitiin koulun pihalla sekä urheilukentällä 0.00 – 1.15. Ainoatakaan yksilöä ei lennossa havaittu. Sää oli tyyni, selkeä ja lämpötila +18 astetta.

.

Lopuksi

Suunnittelualueelta ei löytynyt uhanalaisia tai muuten erityisesti huomioon otettavia eliölajeja eikä merkittäviä elinympäristöjä. Alueen luontoarvot eivät rajoita maankäytön suunnittelua.

Hannu Alèn 11.8.2023

Kuva 1

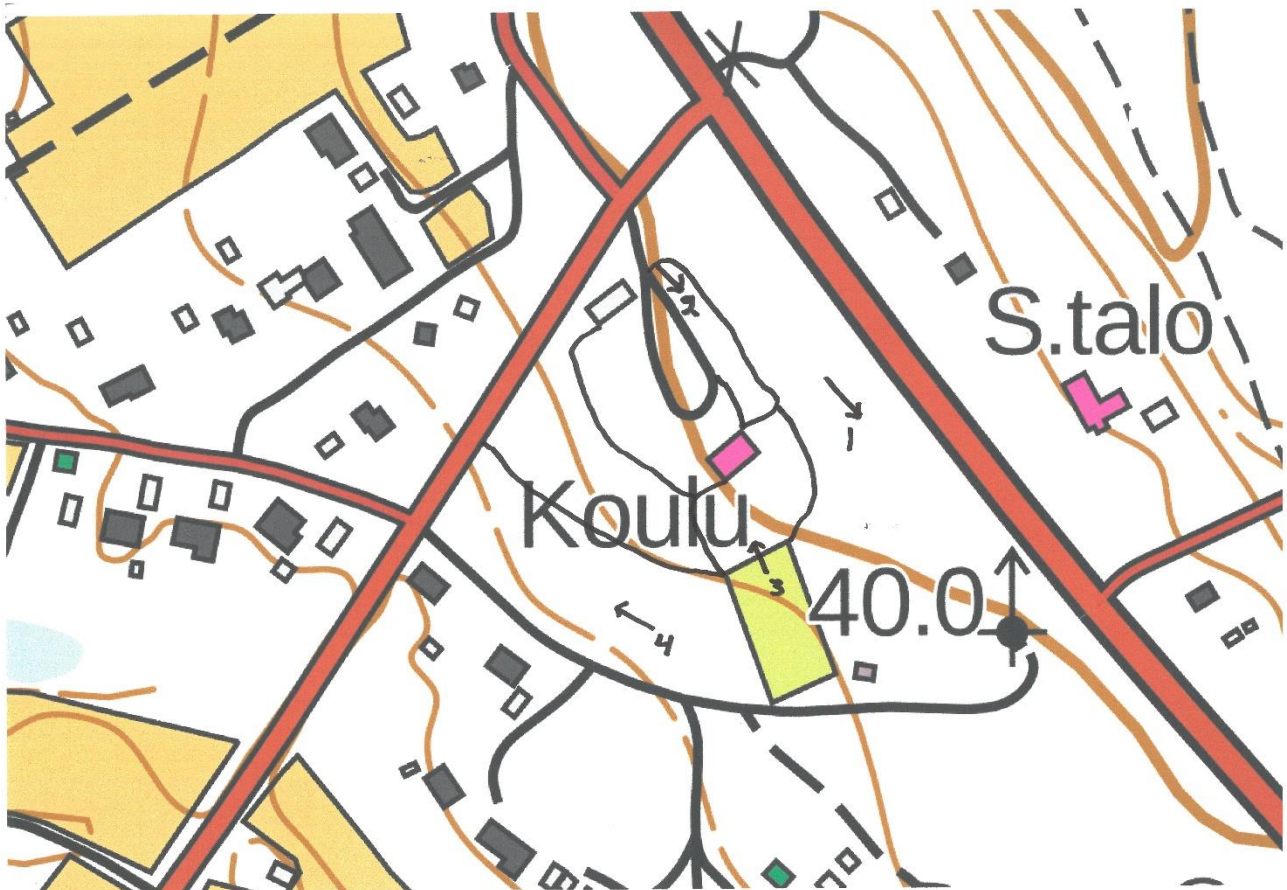
Kuva 2

Kuva 3

Kuva 4

Kuvien 1-4 sijainti ja kuvaussuunta kartalla

Pälkäneen Harhalan koulun asemakaavan lepakkoselvitys vuonna 2024

Ville Vasko

Faunatican raportteja 92/2024

Päiväys: 8.12.2024
Kirjoittaja: Ville Vasko

Kannen kuva: Koulun ullakon päätyseinä sisältä. Kuva: Ville Vasko 10.7.2024
Valokuvat: © 2024 / Faunatica Oy
Karttakuvat: © 2024 / Faunatica Oy
Pohjakartat ja ilmakuvat: © Maanmittauslaitos

Espoo 2024

Suosittellemme viittaamaan tähän raporttiin seuraavasti:

Vasko, V. 2024: Pälkäneen Harhalan koulun asemakaavan lepakkoselvitys vuonna 2024. –
Faunatican raportteja 92/2024. 14 s.

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ.....	3
1. JOHDANTO.....	4
2. MENETELMÄT	6
3. TULOKSET	8
4. KIRJALLISUUS.....	10
LIITE 1. KUVIA SELVITYSALUEELTA	11

Tiivistelmä

Tässä selvityksessä kartoitettiin lepakoiden esiintymistä Pälkäneen Harhalan koulun asemakaava-alueella.

Kaikki Suomessa tavattavat lepakkolajit ovat rauhoitettuja ja kuuluvat EU:n Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajilistaan, ja ne tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Tämän selvityksen perusteella alueella ei ole lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja eikä tärkeitä ruokailualueita.

Alueella on yksi luokkaan III (muu lepakoiden käyttämä alue) kuuluva kohde Pajulantien ympäristössä. Tiellä ja sitä ympäröivissä metsissä esiintyy kohtalaisesti viiksisiippalajeja, jotka ovat valolle arkoja lepakoita. Niiden päiväpiilot sijaitsevat todennäköisesti selvitysalueen ulkopuolella. Kohde suositellaan mahdollisuuksien mukaan säästettäväksi puustoisena ja valaisemattomana.

Kaavan vaikutuksen lepakoihin voidaan arvioida jäävän kokonaisuutena pieneksi.

1. Johdanto

Faunatica Oy teki kesällä 2024 Pälkäneen kunnan toimeksiannosta lepakkoselvityksen Harhalan koulun alueella. Selvitysalueen pinta-ala on noin 6,7 ha. Selvitysalueen sijainti ja raja-
aus on esitetty kuvassa 1. Alueesta noin puolet on metsää ja puolet pientaloasutusta sekä koulun pihaa ja kenttää. Asuttujen talojen pihapiirejä ei selvityksessä tutkittu.

Lepakot ovat suojeltuja eläimiä, joiden elinalueet on huomioitava maankäytössä. Kaikki Suomessa tavattavat lepakkolajit ovat rauhoitettuja ja kuuluvat EU:n Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajilistaan. Luonnonsuojelulain 78 §:n mukaan lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Näitä ovat lisääntymispaikat, muut säännöllisesti käytetyt kesä-, kevät- ja syysaikaiset päiväpiilot sekä talvehtimispaikat. Suomi on lisäksi liittynyt vuonna 1999 Euroopan lepakoiden suojelua koskevaan EUROBATS-sopimukseen, jonka mukaan mm. lepakoiden tärkeät ruokailualueet ja siirtymäreitit on pyrittävä säilyttämään.

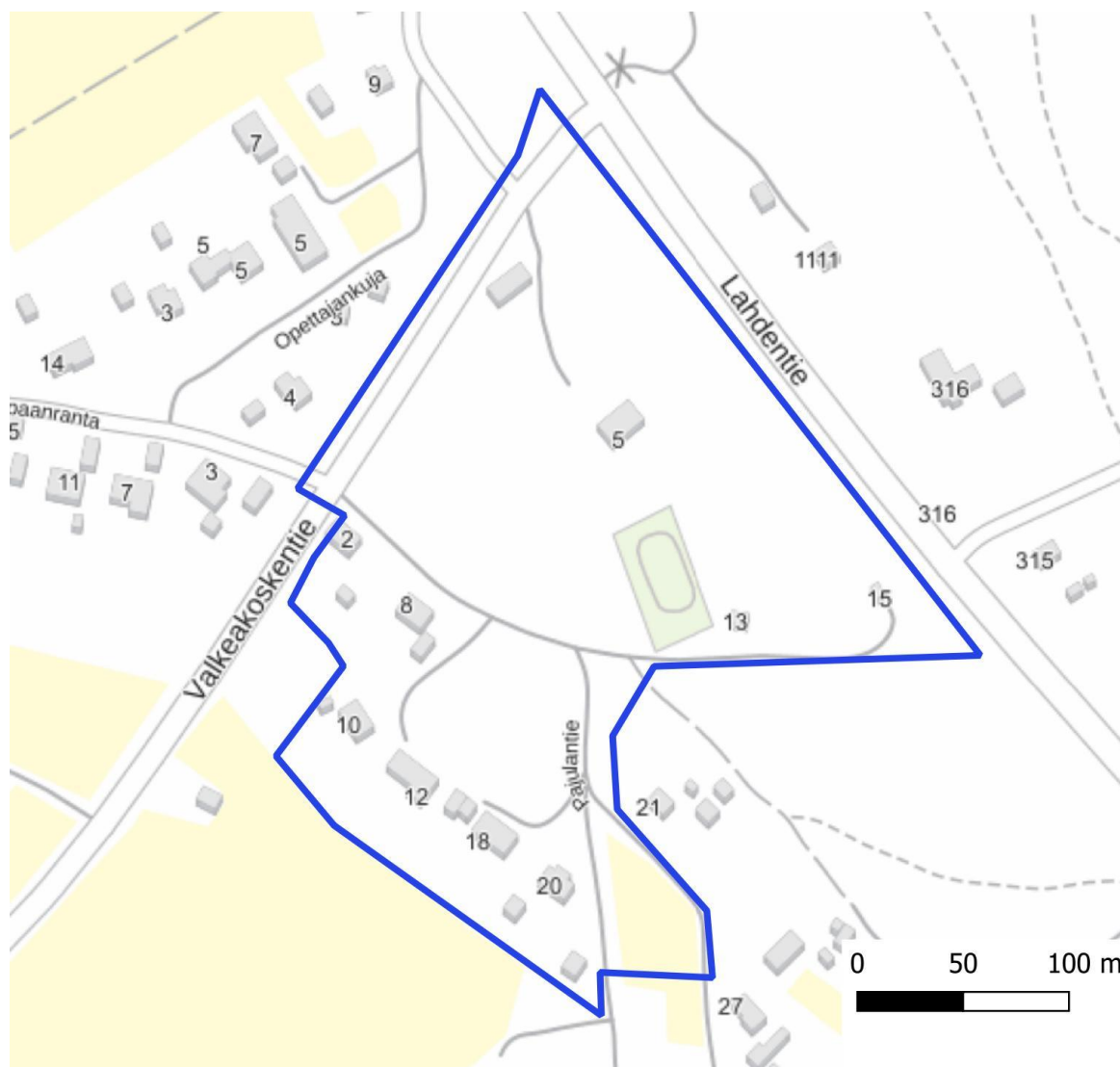
Lepakkoselvityksen tavoitteena oli:

- Alueen lepakkolajiston selvittäminen
- Lepakoille tärkeiden ruokailualueiden ja siirtymäreittien selvittäminen
- Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen selvittäminen (EU:n luontodirektiivin liitteessä IV tarkoitetut säännöllisesti käytössä olevat paikat).

Selvitys toteutettiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen (2023) suositusten mukaisesti. Alueiden arvo lepakolle on luokiteltu seuraavia periaatteita noudattaen:

- Luokka I: Lainsäädännöllä suojellut kohteet. Lisääntymis- tai levähdyspaikka sekä sen käytölle kriittiset yhteydet. Hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulain nojalla kielletty.
- Luokka II: Erityisen tärkeät kohteet. Kyseessä on ravintoa tarjoava alue, mahdollinen tai todettu tärkeä siirtymäreitti tai näiden yhdistelmä. Maankäytössä alueen arvo lepakolle tulee ottaa huomioon (EUROBATS-alue).
- Luokka III: Monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet. Muu lepakoiden käyttämä alue. Maankäytössä alueen arvo lepakolle tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon.

Selvityksen on tehnyt biologi, FM Ville Vasko, jolla on pitkä kokemus lepakkoselvityksistä ja lepakoiden ekologian tutkimuksesta.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti.

2. Menetelmät

Selvitys toteutettiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen (2023) suositusten mukaisesti. Lepakoiden lisääntymiskausi otettiin huomioon kartoituskäyntien ajoittamisessa (Taulukko 1) ja kartoitusreitit suunniteltiin mahdollisia päiväpiilopaikkoja painottaen.

Taulukko 1. Lepakkokartoituskäyntien päivämäärät ja sääolot kartoituksen aikana.

Pvm	Klo	Lämpötila	Tuuli	Pilvisyys
28.6.	23:10 – 1:00	25 °C	3 m/s SE	0/8
28.7.	22:10 – 0:15	19 °C	2 m/s NW	5/8

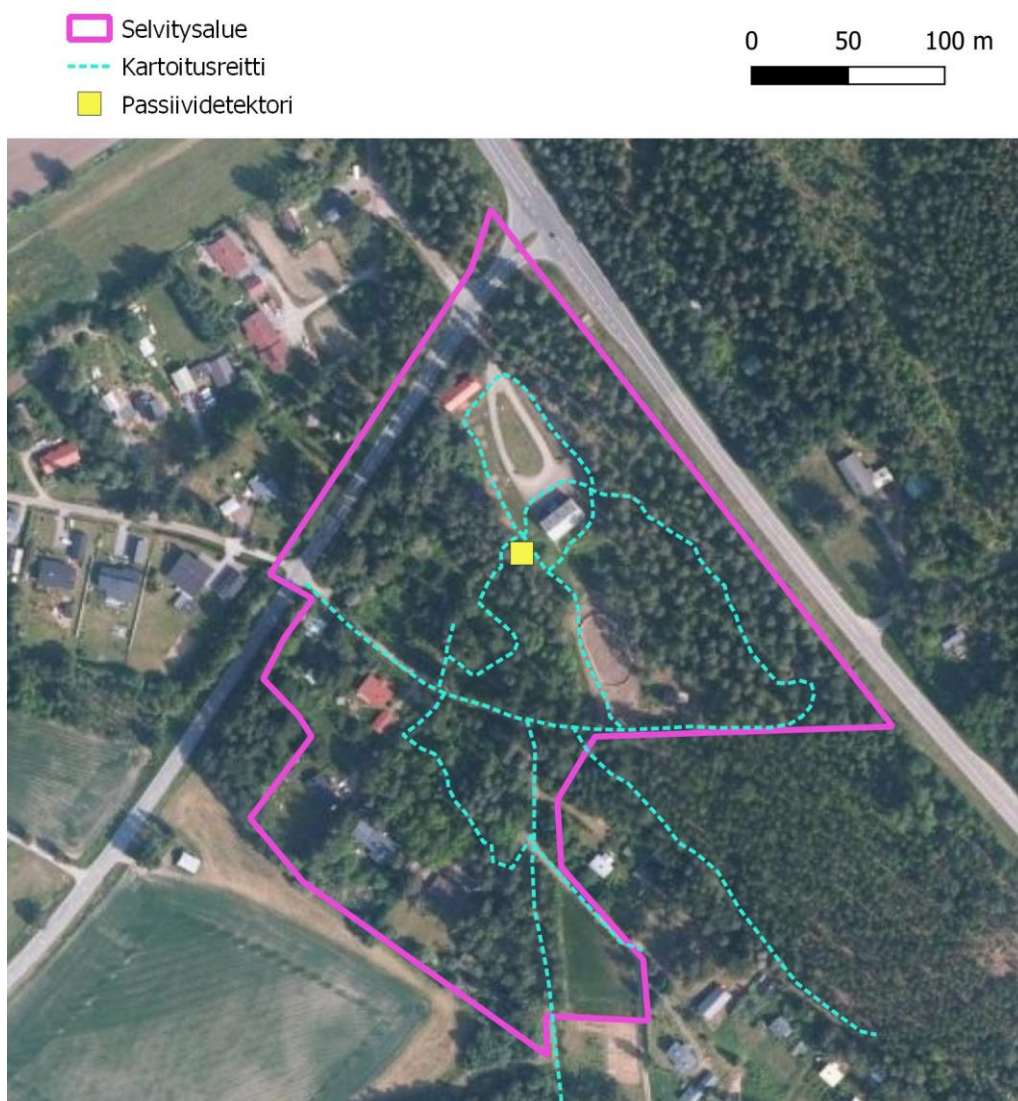
Lisääntymisyhdyskunnat ovat lepakoiden elinkierron kannalta kriittisiä, joten niiden löytäminen on lepakkoselvityksen tärkein, mutta myös haastavin osuus. Lepakkonaaraat kerääntyvät alkukesällä tavallisesti 10–50 yksilön muodostamiin lisääntymisyhdyskuntiin, joissa ne synnyttävät ja huolehtivat poikasistaan. Lisääntymisyhdyskunnat sijaitsevat useimmilla lajeilla tyypillisesti rakennuksissa, mutta ne voivat sijaita myös pöntöissä ja puunkoloissa. Yhdyskunnat hajaantuvat loppukesällä poikasten itsenäistyessä.

Koiraat ja lisääntymättömät naaraat viettävät kesän omissa oloissaan tai pienissä ryhmissä ja käyttävät päiväpiiloina rakennusten lisäksi myös esimerkiksi puunkoloja. Ne myös vaihtavat piilopaikkojaan usein, todennäköisesti selvästi useammin kuin lisääntyvät naaraat, koska niillä ei ole lentokyvyttömiä poikasia huollettavanaan.

Kartoitusreitit (kuva 2) suunniteltiin etukäteen kartan ja ilmakuvien perusteella niin, että selvitys kattoi koko alueen riittävällä tarkkuudella. Maastoon tutustuttiin valoisaan aikaan ennen ensimmäisiä kartoituskäyntejä, jotta osattiin valita parhaat, pimeällä kulkukelpoiset reitit. Metsissä kartoitusreitit seurasivat mahdollisuuksien mukaan polkuja. Ne ovat usein myös lepakoiden suosimia lentolinjoja.

Kartoitus suoritettiin liikkuen jalkaisin rauhalliseen tahtiin ennakkoon suunniteltuja reittejä pitkin. Kartoitusten aloitusajankohta oli noin 5–10 minuuttia auringonlaskun jälkeen. Aluksi tarkkailtiin koulun ympäristöä noin tunnin ajan, minkä jälkeen kierreltiin muussa osassa selvitysalueita ja jonkin verran myös sen ulkopuolella.

Aktiivikartoituksessa käytettiin koko ajan kahta ultraäänidetektoria, joista toisella (Pettersson D240X) kuunneltiin lepakoita aktiivisesti ja toinen (Anabat Express) tallensi havainnot muistikortille paikkatiedon kera. Yhden äänitiedoston maksimikestoksi oli asetettu 10 sekuntia. Kortille kertyneet havainnot määritettiin tietokoneella Analook-ohjelmalla ja siirrettiin karttapohjalle. Selvästi samaa yksilöä koskeneet havainnot yhdistettiin yhdeksi havaintopisteeksi.

Kuva 2. Selvitysalue, aktiivikartoituksessa kuljetut reitit ja passiividetektorin sijaintipaikka.

Aineistojen vertailukelpoisuuden takia lepakoita kartoitettiin vain hyvällä säällä eli sateettomina, heikkotuulisina ja lämpiminä öinä. Sade, kova tuuli ja kylmyys vähentävät lepakoiden saalistusaktiivisuutta ja haittaavat havainnointia.

Aktiivikartoituksen lisäksi suoritettiin passiiviseuranta SongMeter SM2+ detektorilla, joka oli sijoitettu koulun eteläpäädyn lähelle 10.7.–28.7. Yhden äänitiedoston maksimikestoksi oli myös passiivilaitteissa asetettu 10 sekuntia. Passiiviäänitysten analyysi tehtiin SonoChiro-ohjelmalla, joka tunnistaa yleisimmät lajit pääosin hyvin.

Koulun rakennukset tarkastettiin sisäpuolelta ja niistä etsittiin lepakoiden ulosteita, joita aina kertyy lepakoiden säännöllisesti käyttämiin päiväpiiloihin. Ulostet säilyvät kuivissa olosuhteissa vuosia.

3. Tulokset

Harhalan koulussa tai sen piharakennuksissa ei sijaitse lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkaa. Koulun ullakolta löydettiin vain yksittäisiä lepakon ulosteita, joita tyypillisesti aina löytyy vanhoista rakennuksista jonkin verran. Ulostet voivat säilyä kuivissa olosuhteissa vuosia. Ne ovat paikalla satunnaisesti käyneiden lepakoiden jätöksiä. Ollakseen luonnonsuojelulain tarkoittama levähdyspaikka, kohteen tulisi olla lepakoiden säännöllisessä käytössä ja ulosteita siten olla huomattavasti enemmän. Ulostet ovat todennäköisimmin pohjanlepakon (*Eptesicus nilssonii*), koska rakennuksessa ei ole siippojen suosimia rakomaisia piilopaikkoja.

Piharakennuksesta ja maakellarista ei löydetty lainkaan merkkejä lepakoiden oleskelusta.

Aktiivikartoituksessa alueen runsaimmat lepakkolajit olivat viiksi- ja isoviiksisiippa (*Myotis mystacinus/brandtii*). Niiden erottaminen toisistaan pelkästään äänen perusteella ei ole mahdollista, mutta on hyvin todennäköistä, että aineistoon sisältyy molempien lajien edustajia. Ne ovat Etelä-Suomessa yleisiä, ulkonäöltään ja käyttäytymiseltään hyvin samankaltaisia metsien lepakkolajeja. Ne karttavat valoa ja suosivat tiheämpää metsää kuin pohjanlepakot, mutta saalistavat kuitenkin mieluiten pienillä aukioilla ja poluilla.

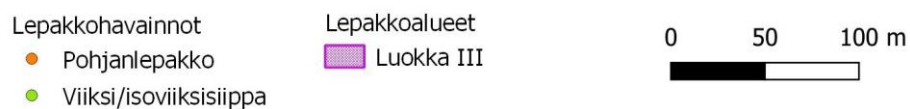
Selvitysalueella on paljon viiksisiippalajeille sopivaa saalistusympäristöä: varjoisia, puiden reunustamia teitä ja polkuja. Molemmilla käynneillä varsinaisella selvitysalueella tavattiin 3–6 eri viiksisiippayksilöä. On todennäköistä, että näiden päiväpiiloja sijaitsee kaava-alueen itäpuolella, mistä niitä saapuu saalistamaan alueelle. Lisää siippoja havaittiinkin vielä selvitysalueen itäpuolella, Pajulantien ja Pinteleentien välisen polun varressa. Alueella on paljon vanhaa rakennuskantaa. Siippoja havaittiin myös selvitysalueen eteläpuolella rantametsässä.

Päiväpiilojen sijainti on periaatteessa mahdollista myös kaava-alueen eteläosan taloissa, joita ei päästy tässä selvityksessä jokamiehenoikeuksilla lähemmin tutkimaan. Näihin kiinteistöihin ei kuitenkaan ole kohdistumassa maankäytön muutoksia.

Passiiviseurannassa tallentui detektoriin seurantajaksolla (10.7.–28.7.) keskimäärin 12 kappaletta pohjanlepakon ohilentoja yössä ja keskimäärin 39 siippojen ohilentoa yössä. Siippojen esiintyminen oli sekä runsaampaa että tasaisempaa kuin pohjanlepakon, jota ei havaittu kaikkina jakson öinä lainkaan. Tämä tukee aktiivikartoituksen havainnoista tehtyjä johtopäätöksiä; siippojen päiväpiiloja saattaa olla lähialueella, mutta pohjanlepakon päiväpiiloja ei lähes varmuudella ole.

Havaintojen perusteella rajattiin kaava-alueen eteläosasta Pajulantien ympäriltä luokan III lepakkoalue. Se suositellaan huomioitavan maankäytössä mahdollisuuksien mukaan. Alueella tulisi säilyttää suuria puita ja valaistuksen lisäämistä tulisi välttää. Keinovalo häiritsee etenkin siippojen saalistusta, ja voi tehdä alueesta niille sopimattoman.

Luokan III lepakkoalue jatkuu myös selvitysalueen ulkopuolelle. Kaavan vaikutuksen lepakoihin voidaan arvioida jäävän kokonaisuutena pieneksi.

Kuva 3. Aktiivikartoituksessa tehdyt lepakkohavainnot vuonna 2024 ja lepakoille tärkeäksi luokiteltu alue.

4. Kirjallisuus

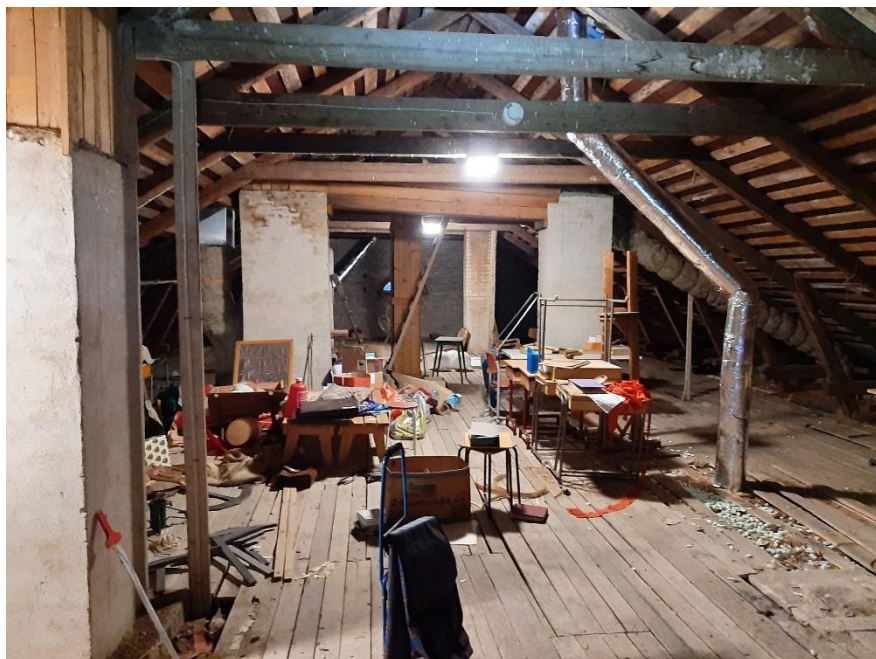
Dietz, C., Nill, D. & Helversen, O. V. 2009: Handbook of the Bats of Europe and Northwest Africa. – A & C Black Publishers Ltd.

EUROBATS 1994: Agreement on the Conservation of Populations of European Bats, EUROBATS. (voimaantulovuosi 1994, Suomi liittynyt 1999) – http://www.eurobats.org/official_documents/agreement_text, viitattu 5.11.2014.

Kyheröinen, E.-M., Osara, M. & Stjernberg, T. 2006: Agreement on the conservation of the populations of European bats. National implementation report of Finland. – Inf. EUROBATS. MoP5.19. Ympäristöministeriö ja Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsinki.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys 2023: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. – [http://www.lepakko.fi/docs/SLTY_lepakkokartoitusohjeet.pdf]

Liite 1. Kuvia selvitysalueelta

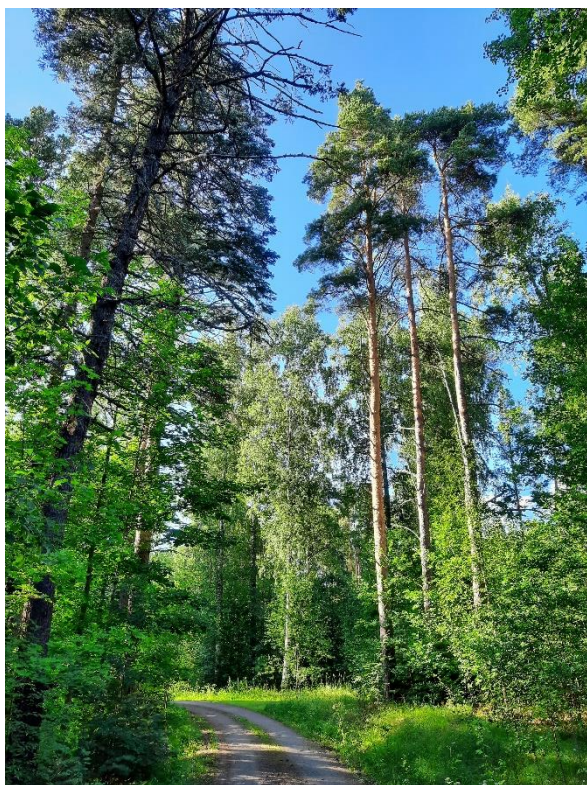
Näkymää koulun ullakolta.

Koulun kattorakenteita. Muurin keskellä näkyy yksittäinen lepakon uloste.

Passiividetektori koululla.

Pajulantietä reunustavat suuret puut tekevät siitä siipoille soveltuvan, varjoisan saalistuskäytävän.

Kutojantie 6–8
02630 Espoo

<http://www.faunatica.fi/>

Pälkäneen Harhalan vanhan taimitarha-alueen historiasta ja kasvillisuudesta

Kari Järventausta/Varrella Virran Oy – 19.6.2023

Johdanto

Tämä selvitys koskee entisen Harhalan koulun viereistä ”arboretumia”, sen historiaa ja puuvartiskasvillisuutta. Alueen kasvillisuustiedot perustuvat tekijän maastokäynteihin 23.5., 2.6. ja 5.6.2023. Alueen historiaan liittyvät tiedot ovat kirjallisista ym. lähteistä, joihin viitataan kirjoittajan tai julkaisun nimellä ja julkaisuvuodella. Käytetty puiden ja pensaiden nimistö on Suomen puu- ja pensaskasvion (Väre ym. 2021) mukainen.

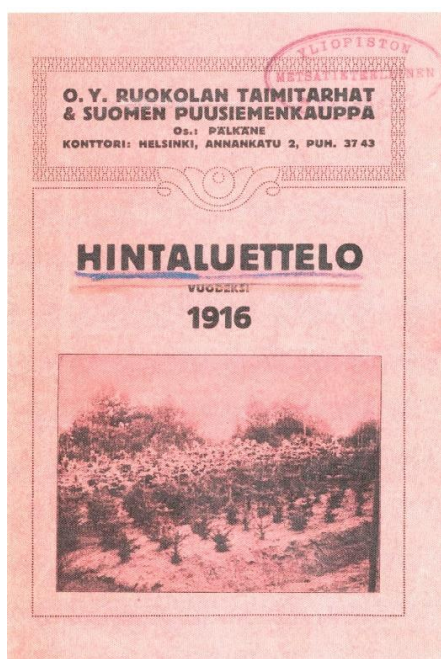
Puiden rungonympärys (rym) on mitattu 1,3 metrin korkeudelta. Puiden korkeus on mitattu hypsometrillä.

Alueen historiasta

Harhalan entisen koulun eteläpuolella, Pajulantien varrella, kasvaa yksittäin ja pieninä metsikköinä metsätammea sekä useita vierasperäisiä lehti- ja havupuita. Ne ovat jäänteitä paikalla vuosina 1907–1918 toimineesta Ruokolan taimitarhasta. Taimitarhan perusti Ruokolan kartanon omistaja, metsänhoitaja Knut Alfred Aleksis Tammelander (1862–1915) yhdessä puutarhuri Rudolf Felix Leveniuksen (1863–1935) kanssa. Ruotsissa syntynyt ja puutarhuriksi valmistunut, keväällä 1885 Suomeen muuttanut Levenius toimi taimitarhan puutarhurina vuosina 1907–1914. (Trädgårdsodlaren 6/1923: 137–138; Puutarha 4/1935: 131–132; Jutikkala & Nikander 1946).

Keväällä 1918 Harvialan taimitarha osti Ruokolan taimitarhan kaikki taimet ja sen toiminta päättyi (Larsson & Lokonen 1984). Tuotannon päättymiseen vaikutti ilmeisesti keskeisesti Ruokolan kartanon pääraakenuksen tuhoutuminen sisällissodassa huhtikuussa 1918 (Lehtonen 2018).

Noin viiden hehtaarin laajuisen taimitarhan päätuotteita olivat metsäpuiden taimet, mutta siellä kasvatettiin huomattavia määriä myös ulkomaisten havu- ja lehtipuiden, omenapuiden sekä koriste- ja marjapensaiden taimia (Larsson & Lokonen 1984). Esimerkiksi taimitarhan eli O.Y. Ruokolan Taimitarhat ja Suomen Puusiemenkaupan vuoden 1916 hinnasto sisältää noin 60 havu- ja lehtipuulajia, lähes 60 pensaslajia sekä 90 monivuotiskukka- eli perennalajia.

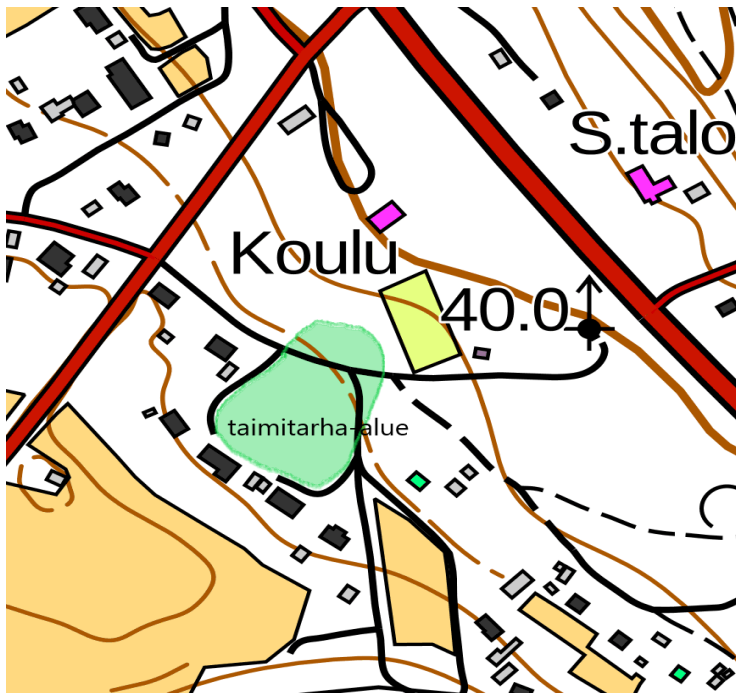
Ruokolan taimitarhat & Suomen puusiemenkaupan hinnasto 1916.

Entinen taimitarha-alue ja sen puuvartiset kasvit

Pajulantien varrella, pääosin tien eteläpuolella kasvaa noin hehtaarin alueella runsaasti metsätammea (*Quercus robur*), harmaapihtaa (*Abies concolor*), palsamipihtaa (*Abies balsamea*), tataari- ja metsävaahteraa (*Acer tataricum* ja *A. platanoides*), sekä yksittäin douglaskuusta (*Pseudotsuga menziesii*), banksinmäntyä (*Pinus banksiana*), punatammea (*Quercus rubra*), punasaarnea (*Fraxinus pensylvanica*) ja muita viljelyperäisiä puu- ja pensaslajeja.

Vanhat ja kookkaat harmaapihdat (23 puuta, suurin 154 cm rym/27 m), douglaskuuset (3 puuta, suurin 175 cm rym/27 m) ja banksinmännyt (3 puuta, suurin 121 cm rym/21 m) muodostavat yhtenäisen metsikön Pajulantien eteläpuolella. Puut ovat lustonäytteiden perusteella noin 110–115-vuotiaita. Mitä ilmeisimmin tämän alueen eli entisen taimitarhalohkon, jonka eteläosassa kasvaa myös saman ikäisiä metsä- ja punatammia (25 + 2 puuta), taimet olivat keväällä 1918 liian suuria siirrettäväksi Harvialan taimitarhalle.

Erityisesti metsätammet (suurin 177 cm rym/23 m) ja harmaapihdat ovat muodostaneet lähiympäristöön runsaasti siementaimia, jonkin verran myös punatammet (146 cm ja 154 cm rym/23 m). Myös tataari- ja metsävaahteran sekä palsamipihdan erikokoisia siementaimia on alueella runsaasti, vaikka näiden lajien

Entisen Ruokolan taimitarhan säilyneen taimitarhalohkon eli "arboretumin" sijainti. Kartta: Karttapaikka, Maanmittaushallitus.

vanhoja yksilöitä ei alueelta löytynyt. Niiden "emopuut" on todennäköisesti kaadettu huonokuntoisina takavuosina; alueella on useita eri-ikäisiä kantoja.

Kaikki mainitut havupuut sekä punatammi ja -saarni kasvavat luontaisina Pohjois-Amerikassa. Suomessa banksinmäntyä on istutettu harvoin ja sitä tapaakin lähinnä kasvitieteellisistä puutarhoista ja puulajipuistoista eli arboretumeista. Harmaapihta käytettiin melko yleisesti piha- ja puistoistutuksissa 1960- ja 1970-luvulla, mutta huonoin tuloksin; ilmastollisesti arkana sen useimmat yksilöt menehtyivät jo nuorina. Nykyisin laji on melko harvinainen Suomessa.

Harhalan vanhat harmaapihdat ovat noin 115-vuotiaita, pääosin terveitä ja komeita puita, joiden pituus on 26–27 metriä. Harmaapihtojen suuri koko, elinvoimaisuus ja hyvä uudistumiskyky – metsikössä ja sen lähiympäristössä on noin 200 valtaosin 1–3-metristä siementaimea – huomioiden puiden alkuperä on poikkeuksellisen kestävää ja siten ne ovat lisäysmateriaalina arvokasta.

Alueella kasvaa useita yleisesti koriste- ja aitapensaina viljeltyjä lajeja. Näistä runsaslukuisimpia ovat edellä mainitun tataarivaahteran lisäksi lehtokuusama (*Lonicera xylosteum*), isotuomipihlaja (*Amelanchier spicata*) ja tertsuselja (*Sambucus racemosa*), jotka sisältyvät taimitarhan vuoden 1916 taimihinnastoon.

Lisäksi alueella kasvaa yksittäin ja lähinnä nuorina yksilöinä seuraavia yleisesti viljeltyjä pensaslajeja: hollanninpunaherukka (*Ribes x pallidum*), mongolianvaahtera (*Acer ginnala*), juhannus-, metsä- ja punalehtiruusu (*Rosa spinosissima*, *R. cinnamomea* ja *R. glauca*), piha- ja puistosyreeni (*Syringa vulgaris* ja *S. x henryi*), kiiltotuhkapensas (*Cotoneaster lucida*), koristearonia (*Aronia prunifolia*), aitaorapihlajaa (*Crataegus crayana*), hapankirsikka (*Prunus cerasus*), siperianhernepensasta (*Caragana arborescens*), tuoksuvatukka (*Rubus odoratus*) ja koiranheisi (*Viburnum opulus*). Vaikka useimmat lajit mainitaan Ruokolan taimitarhan hinnastossa, on todennäköistä, että ne ovat levinneet alueelle hiljattain lähitalojen pihaistutuksista.

Selvästi luonnonvaraisina, alueella yleisinä kasvavia puita ja pensaita ovat rauduskoivu (*Betula pendula*), tuomi (*Prunus padus*), raita (*Salix caprae*), kiiltopaju (*Salix phylicifolia*), kotipihlaja (*Sorbus aucuparia*), kataja (*Juniperus communis*), metsäkuusi (*Picea abies*) ja metsämänty (*Pinus sylvestris*).

Ruokolan taimitarhan vanhoja douglaskuusia ja (taustalla) harmaapihtoja 5.6.2023. Valok. Kari Järventausta

Yhteenveto ja toimenpide-ehdotuksia

Harhalan entisen taimitarha-alueen vierasperäisten puiden ja pensaiden lajimäärä on melko pieni. Ruokolan taimitarhan aikaisia lajeja alueella ovat varmuudella harmaa- ja palsamipihta, banksinmänty, metsä- ja tataarivaahtera, metsä- ja punatammi sekä punasaarni. Todennäköisesti eräät alueella runsaslukuisina kasvavat pensaslajit, kuten lehtokuusama ja isotuomipihlaja, periytyvät myös taimitarha-ajalta.

Etenkin banksinmänty, mutta myös punasaarni, punatammi ja harmaapihta ovat Suomessa varsin harvinaisia koriste- tai metsäpuita. Harhalan puiden suuresta koosta ja hyvästä uudistumiskyvystä päätellen harmaapihdan alkuperä on ilmastollisesti erityisen kestävä ja siten erinomaista lisäysmateriaalia. Sama koskee samoin ilmastollisesti arkana pidettyä punatammea; vanhojen ja kookkaiden puiden ympäristössä on useita erikokoisia siementaimia.

Ruokolan taimitarha (1907–1918) oli yksi maamme vanhimmista kaupallisista taimitarhoista. Sen entinen taimitarha-alue säilyneine kasveineen on siten myös pieni, mutta merkittävä osa Pälkäneen ja koko maan kulttuurihistoriaa. Taimitarha-alue tulisikin ehdottomasti säilyttää viher- tai puistoalueena.

Aluetta tulisi hoitaa siten, että taimitarhan alkuperäisille puulajeille tehdään kasvutilaa poistamalla niitä varjostavia koivuja, kuusia, mäntyjä, tuomia ym. puita. Metsätammi ja harmaapihta ovat uudistuneet niin runsaslukuisesti, että ne muodostavat paikoin tiheitä kasvustoja, joita on myös syytä harventaa. Harvennus- ja raivaustyössä tulisi käyttää henkilöä, joka tuntee vierasperäistä puu- ja pensaslajistoa.

Etenkin Pajulantien pohjoispuolelle voisi myös istuttaa uusia vierasperäisiä puita ja pensaita ja siten muodostaa alueesta varsinainen arboretum. Uusista istutuksista, mm. käytettävistä lajeista ja niiden sijoittelusta tulisi tehdä erillinen istutussuunnitelma.

Lähteet

Jutikkala, Eino & Nikander, Gabriel 1946: Hämäläisiä kartanoita ja suurtiloja; Ruokola, 130–131 s. Helsinki.

Larsson, Olle & Lokonen, Pentti 1984: Taimitarhaviljelyimme vaiheita. – Taimistoviljelijät – Plantskoleodlarna Ry. Salo, 248 s.

Lehtonen, Jouni 2018: Kapinanaikaan Hauholla, 22. huhtikuuta 1918. – Hauho 1918. blogspot.com/2018/04/kapinanaikaan-hauholla-22-huhtikuuta.html.

O.Y. Ruokolan Taimitarhat & Suomen Puusiemenkauppa, hintaluettelo vuodeksi 1916. Helsinki. 24 s.

Väre, Henry, Saarinen, Jaakko, Kurtto, Arto ja Hämet-Ahti, Leena 2021: Suomen puu- ja pensaskasvio. – Dendrologian Seura. Helsinki. 552 s.

Harmaapihdan taimia Pälkäneen Harhalassa 25.7.2023. Valok. Kari Järventausta

Punatammi Pälkäneen Harhalassa 25.7.2023. Valok. Kari Järventausta

1 Harhalan koulun alueen rakennetun ympäristön historiaa

1.1 Rakennetun ympäristön kehitysvaiheet

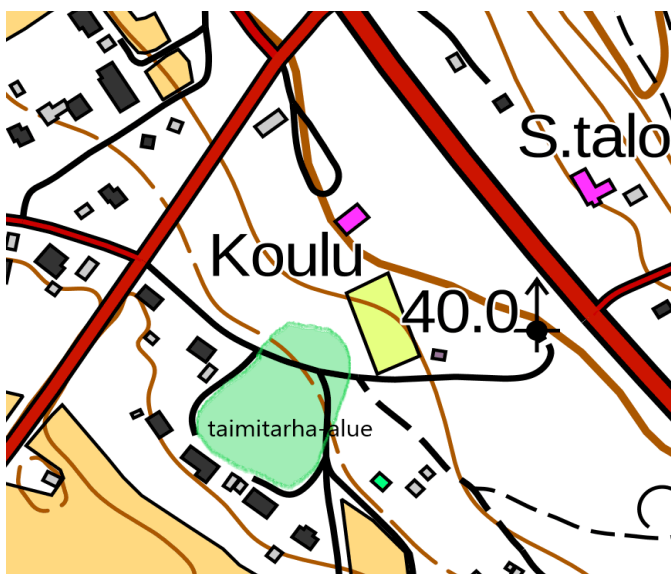
Pintele-järven pohjoisosasta on löytynyt useita jäänteitä rautakautisesta asutuksesta. Keskiajalta nykyaikaan saakka yhtenäisesti vanhimpia asuttuja alueita ovat Pinteleen länsipuolella sijainneet Harhalan, Kaitamon ja Närin tilat. Ensimmäiset kirjalliset maininnat Harhalan asutuksesta löytyvät paavin bullasta vuodelta 1340. Vähitellen asutus levisi myös Pinteleen itäpuolelle, todennäköisesti 1400-luvun aikana. Itäpuolella sijaitsivat Ruokolan ja Kollolan kylät.

Harhalansalmen itärannalla on sijainnut 1400-luvulta lähtien Pajulan yksinäistila. Tila tunnettiin myös nimillä Paju, Pajunen ja Pajulahti. Pajula sijaitsi Kollolan ja Ruokolan kylien välissä. Pajula oli 1500-luvun lopulla yksi Pälkäneen varakkaimmista tiloista karjan ja peltoalan määrillä mitattuina. Pajulan isännät kävivät aktiivisesti rajankäyntiä ja tekivät maakauppoja naapuriensa kanssa. 1400- ja 1500-luvuilla Pajulan omistajat olivat mukana myös useissa kunnallisissa luottamustehtävissä. 1500-luvulla Pajulan omistaneen Pietari Pajun pojasta tuli Lammin kirkkoherra, Hämeen varakkain pappismies Laurentius Petri.

Vuonna 1539 Kollola – Pajulan kylässä oli yhteensä 8 taloa. Pajulassa oli myös toinen talo, jonka omistaja oli Pietarin poika Heikki. Pälkäneen isäntäluettelosta nähdään, että Pajula oli asuttuna katkeamattomasti vuosien 1540-1900 ajan. Viimeinen isäntäluetteloon vuonna 1876 merkitty henkilö on luutnantti Elis Waldens, joka oli Ruokolan kartanon omistaja. Pajula oli siirtynyt Waldensin omistukseen perintönä vuonna 1866.

Elis Waldens oli 1800-luvun jälkipuoliskolla Pälkäneen suurin maanomistaja, joka oli aktiivisesti mukana omistamansa Ruokolan kartanon, Pälkäneen koululaitoksen ja koko kunnan kehittämisessä. Elis Waldensin pojan kuoltua vuonna 1901 Ruokolan kartano ja hänen muu omaisuutensa, mukaan lukien Pajula, jäivät ilman perillistä ja Waldens myi koko omaisuutensa. Elis Waldens kuoli vuonna 1905.

Vuonna 1907 Pajulan omistajaksi tuli metsänhoitaja Axel Alander, joka perusti Pajulaan Ruokolan taimitarhan yhdessä puutarhuri Rudolf Felix Leveniuksen kanssa. Noin viiden hehtaarin laajuisen taimitarhan päätuotteita olivat metsäpuiden taimet, mutta siellä kasvatettiin myös ulkomaisia havuja ja lehtipuita, omenapuita sekä koriste- ja marjapensaita. Taimitarha oli toiminnassa vuoteen 1918, jolloin Harvialan taimitarha osti kaikki taimitarhan taimet ja sen toiminta päättyi.

Entisen Ruokolan taimitarhan säilyneen taimitarhalohkon eli "arboretumin" sijainti. Karttapohja: Maanmittauslaitos.

Pajulan rooli perinteisenä maatilana loppui 1800-luvun lopulla, kun siitä tuli osa suuremman maanomistajan omaisuutta. 1900-luvun alussa tapahtuneiden useiden omistajanvaihdosten jälkeen Pajulan omistajaksi tuli Kaarle Wilhelm Pätiälä vuonna 1914. Pätiälän omistuksessa olivat myös Ruokolan kartano ja useita Ruokolan kylän tiloja.

Vuosien 1924-1930 välillä Pajulahden tilalla suoritettiin lohkomisia, jossa emätilasta lohkottiin useita kymmeniä rakennuspaikkoja, peltoalueita ja metsälohkoja.

Vuonna 1930 Pajula oli Ville Pätiälän omistuksessa. Pajulasta lohkottiin kansakoulua varten tontti, joka siirtyi Pälkäneen kunnan omistukseen. Tontilla sijaitsi navetta, jota ei oltu käytetty noin vuoden 1924 jälkeen. Navetasta tehtiin koulurakennus ja lisäksi tontille rakennettiin talousrakennus ja kellari.

Kansakoulun rakentamisen jälkeen koulun ympäristöön alkoi tulla asuinrakentamista. Kansakoulun tontin lounaisosasta lohkottiin kolme kiinteistöä vuosina 1965-68. Kiinteistöt lohkottiin edelleen pienemmiksi tonteiksi 1980-luvulla, kun niille rakennettiin omakotirakentamista.

1.2 Karttatarkastelu

Ensimmäinen karttatieto Pajulan asutuksesta on maanmittari Olof Mörtin laatimassa maakirjakartassa vuodelta 1691. Kartassa Pajulaan on merkitty kaksi taloa. Samoin sotilaskartassa vuodelta 1714 Pajulaan on merkitty kaksi taloa ja tie talojen itäpuolelle nykyisen Lahdentien sijainnin mukaisesti. Vuoden 1776-1805 rekognosointikarttaan on kuvattu Pajula ja Pajulaan nykyiseltä Lahdentieltä johtava tie. Isojaon kartassa 1863 Pajulaan on kuvattu yksi talo. Vuosien 1840-1917 välillä laaditussa pitäjänkartassa Pajulaan ei ole kuvattu yhtään taloa.

Ote sotilaskartasta vuodelta 1714. Pajulaan on kuvattu kaksi taloa.

Ote rekognosointikartasta 1776-1805. Karttaan on kuvattu Pajula ja sinne johtavat tiät.

Ote Kaitamon kylän vesijättömaiden jakoa koskevasta kartasta vuodelta 1835. Pajulaan on kuvattu kaksi taloa. Harhalan salmeen on kuvattu silta.

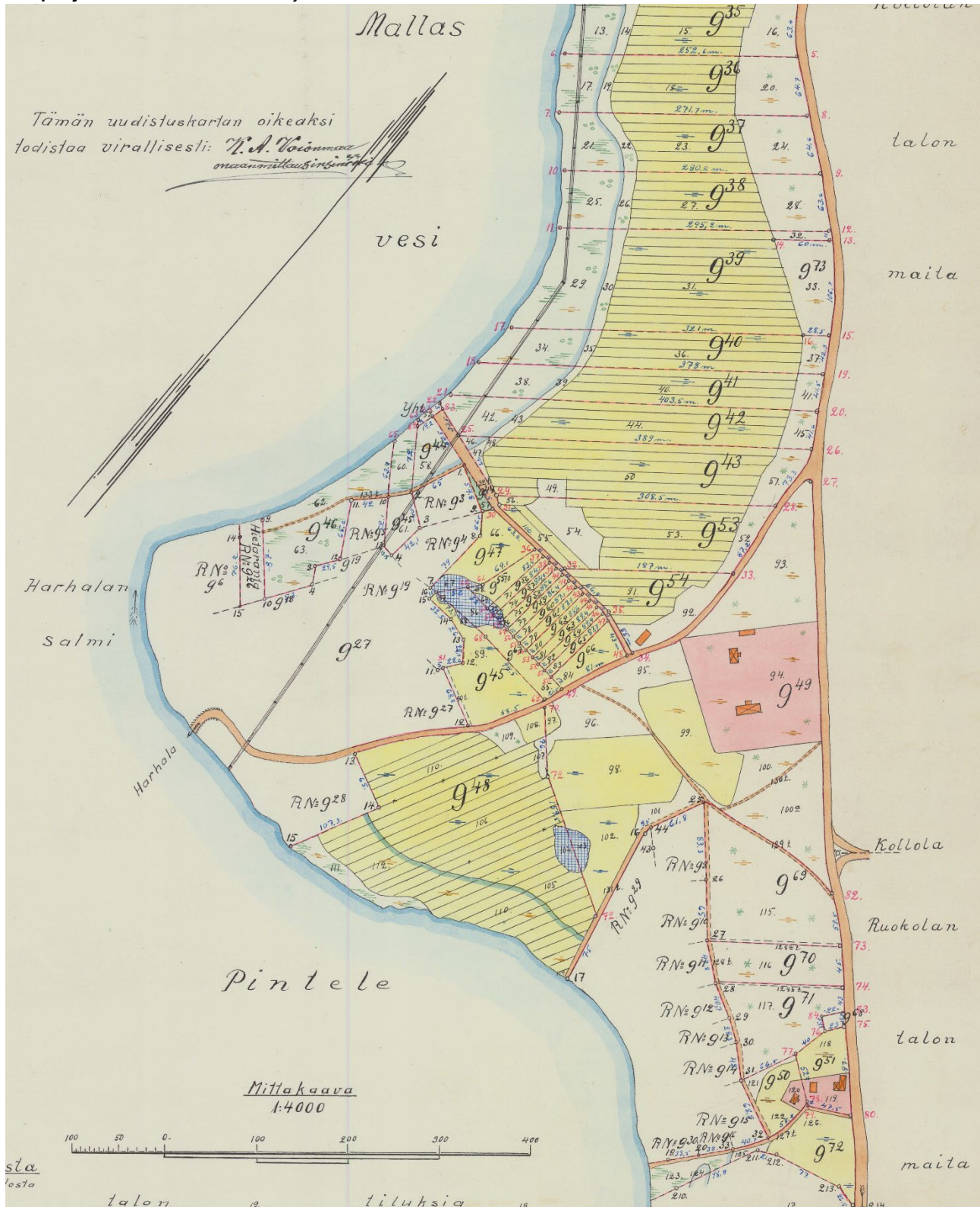

Ote isojaonjärjestelyn kartasta vuodelta 1863-1870. Karttaan on kuvattu tiestö, tontit punaisella ja Harhalan salmeen silta. Kartassa on kuvattu Pajulantie ja sen varteen yksi rakennus, numero 27, jonka kohdalta lähtee kohti rantaa talvitie.

Harhalan koulun asemakaava, kaavaselostus, liite 7:
Harhalan koulun alueen rakennetun kulttuuriympäristön selvitys

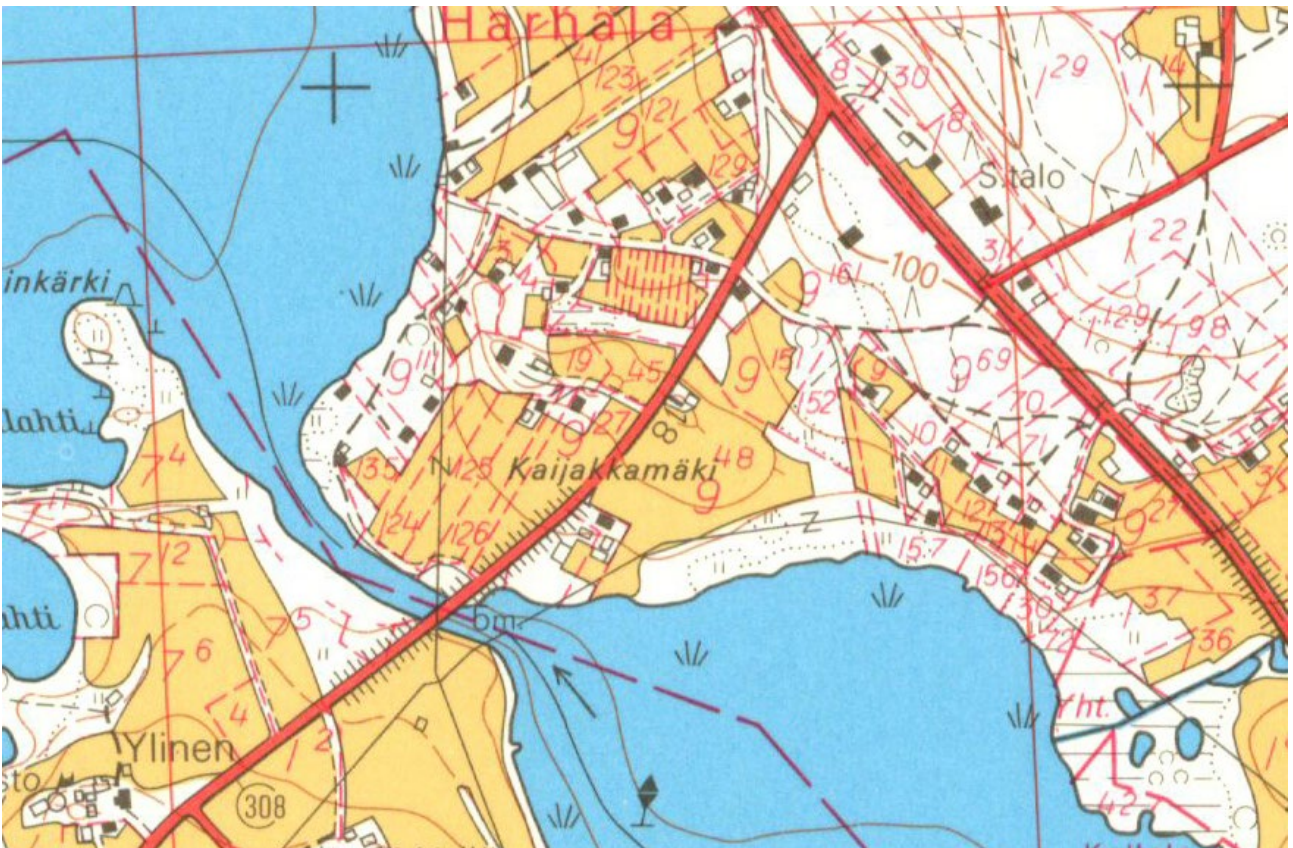
Ote pitäjänkartasta 1840-1917. Pajulaan ei ole kuvattu rakennuksia eikä Harhalan salmeen siltaa.

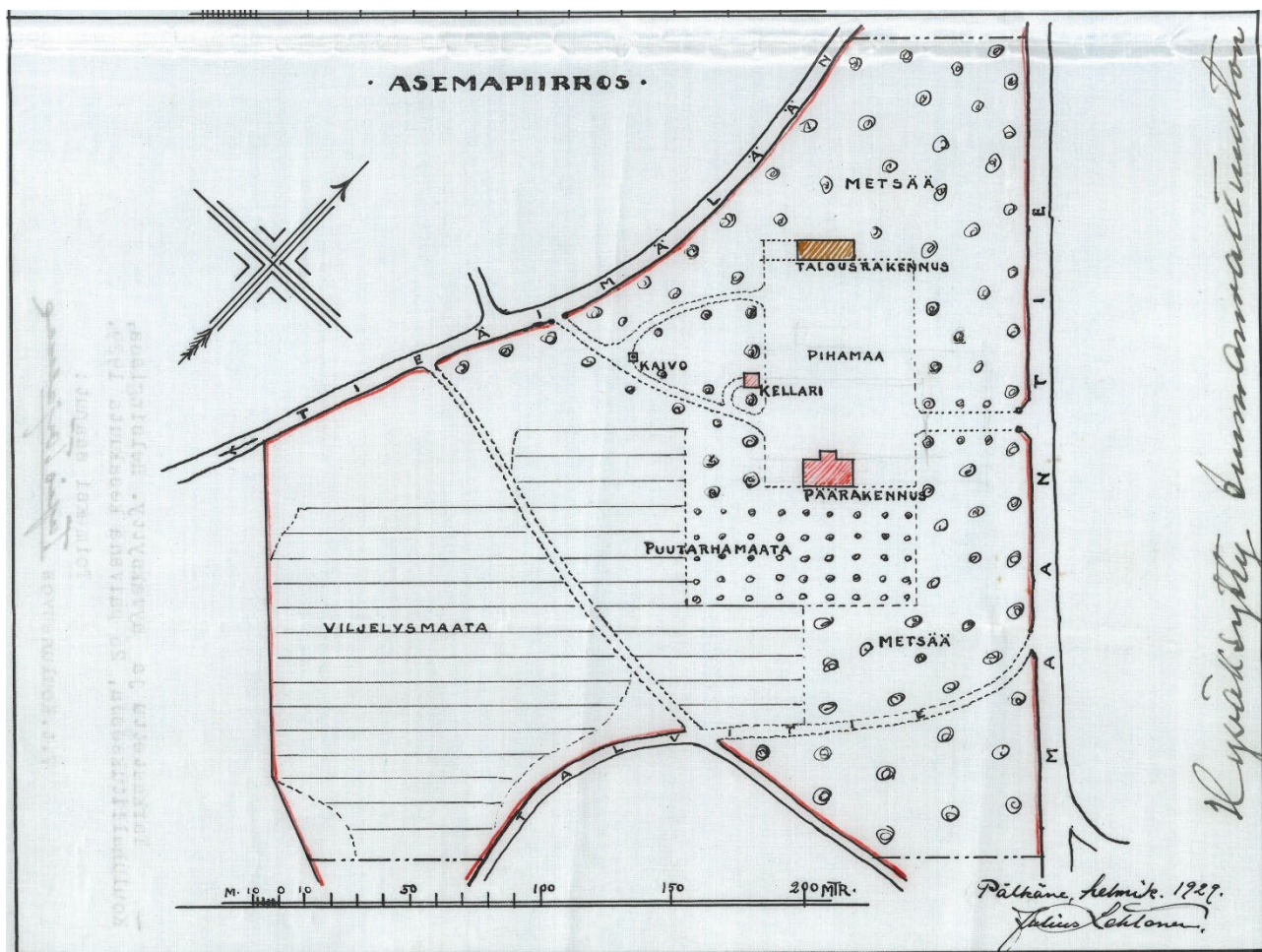
Ote Pajulahden tilan lohkomiskartasta vuodelta 1930. Koulun tontti on numeroitu 949. Koulun tontilla näkyy eteläisimpänä Pajulan tilan navetta, joka muutettiin koulurakennukseksi. Tontin luoteisosassa on muita rakennuksia, jotka on purettu talousrakennuksen, kellarin ja koulun pihan tieltä. Koulun ympäristöön osoitettiin alueita peltoalueiksi, metsäksi ja rakennusmaaksi. Viistosti rantaan johtaa talvitie.

Ote peruskartasta vuodelta 1956. Kartassa on kuvattu koulurakennus, mutta ei talousrakennusta. Koulun kaakkoispuolelle lohkotuille tonteille on rakennettu asuinrakennuksia.

Ote peruskartasta vuodelta 1976. Lahdentien ja Valkeakoskentien risteys on suoristettu. Koulurakennus ja talousrakennus on kuvattu karttaan. Peltoalue koulun eteläpuolella on supistunut.

Iltsmäen koulun asemapiirros vuodelta 1929.

Tampereen piirilääkäri lausui rakennuspaikasta vuonna 1928 seuraavasti:

"Asemapaikka on verrattain korkea, laaja (n. 8 hehtaaria), tasainen, mäntymetsää kasvava, hiekkaperäinen ja kuiva. Rakennuksen paikka tulisi n. 70 metrin etäisyyteen maantiestä, josta sen erottaa tiheä mäntymetsä. Etelään päin kallistuu alue loivasti. Kun riittävä määrä puita tältä suualta kaadetaan, saadaan erittäin sopiva aurinkoinen ja valoisa paikka koululle. Koulurakennuksesta on 2 suunnitelmaehdotusta:

1. Sen runkona käytettäisi paikalla olevaa, entistä kivenavettaa, jota ei 3-4 vuoteen ole lainkaan tarkoitukseensa käytetty. Se on rakennettu punaisista tiilistä, on hyvässä kunnossa ja kuiva, mikä näkyy siitäkin, että sen puuosat ovat erittäin hyvin säilyneet. Rakennuksen suunta on melkein koillisesta lounaaseen. Siinä suunnitellut muutokset: Kaikki vanhat puuosat poistetaan. Nykyisen vankan sementtipermannon päälle lasketaan uusi sementtikerros, joka eristetään edellisestä eristystervalla, mitä myöskin käytetään seinäin ala-osalle. Seinät kalkitaan ja uusi tiili-kerros muurataan seinäin sisäpuolelle. Välikatot tehdään rautabetoonista ja toisen kerroksen seinät sementtitiilistä tarpeellisine eristyskerroksineen. Luokahuoneet saavat valoa idän ja etelän puolelta. Kaikkien suojain tilavuus vastaa Kouluhallituksen vaatimuksia."

Vuodelta 1928 peräisin oleva kustannusarvio pitää sisällään suunnitelmat päärakennuksesta, joka tehdään vanhasta Pajulan navetasta, suunnitelmat talousrakennuksesta Myttälän kansakoulun talousrakennuksen piirustuksien mukaan sekä suunnitelmat kellarin rakentamista varten. Päärakennuksen kustannusarvio on ollut 295 000 markkaa (noin 105 000 €/ vuoden 2022 hintatasoon

muutettuna), talousrakennuksen 63 000 markkaa (noin 22 500 €/ v. 2022) ja kellarin 18 000 markkaa (noin 6400 €/ v. 2022).

Yhten veto kustannusarviosta, kun päärakennus tehdään vanhasta Pajulan navetasta ja talousrakennus Myllyälän kansakoulun talousrakennuksen piirustuksen mukaan sekä kellari mukaan.

<i>Päärakennus</i>	<i>295.000 -</i>
<i>Talousrakennus</i>	<i>63.000 -</i>
<i>Kellari</i>	<i>18.000 -</i>
<i><u>Ymk</u></i>	<i><u>376.000 -</u></i>

Ote Iltasmäen koulun kustannusarviosta vuodelta 1928.

Julius Lehtosen vuonna 1929 laatimassa työselityksessä kerrotaan seikkaperäisesti suunnitelluista rakenteista, käytettävistä rakennusmateriaaleista, tulisijoista, sisustuksesta ja pintakäsittelystä. Työselitys pitää sisällään päärakennuksen, talousrakennuksen ja kellarin.

Koulu aloitti toimintansa syksyllä vuonna 1930.

1950-luvulla toisessa kerroksessa sijainnut opettajanasunto muutettiin luokkahuoneeksi ja asunon keittiöstä tehtiin kirjasto.

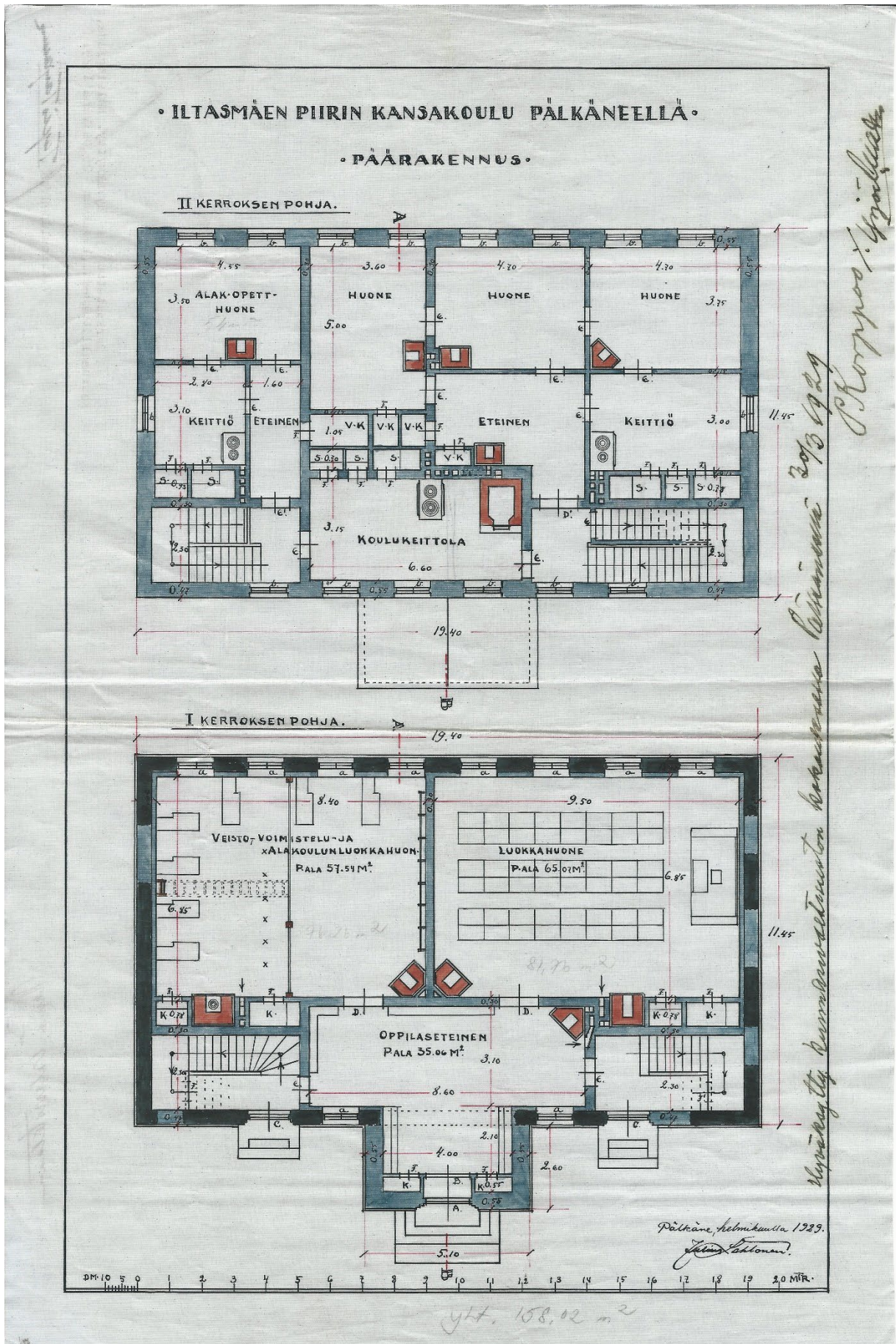
Vuonna 1959 suunniteltiin koulun laajentamista sen lounaispuolelle. Laajennus ei toteutunut.

Ruotsilan ja Iltasmäen koulupiirit yhdistettiin vuonna 1957, ja yhdistetyn piirin nimeksi tuli Harhalan koulupiiri.

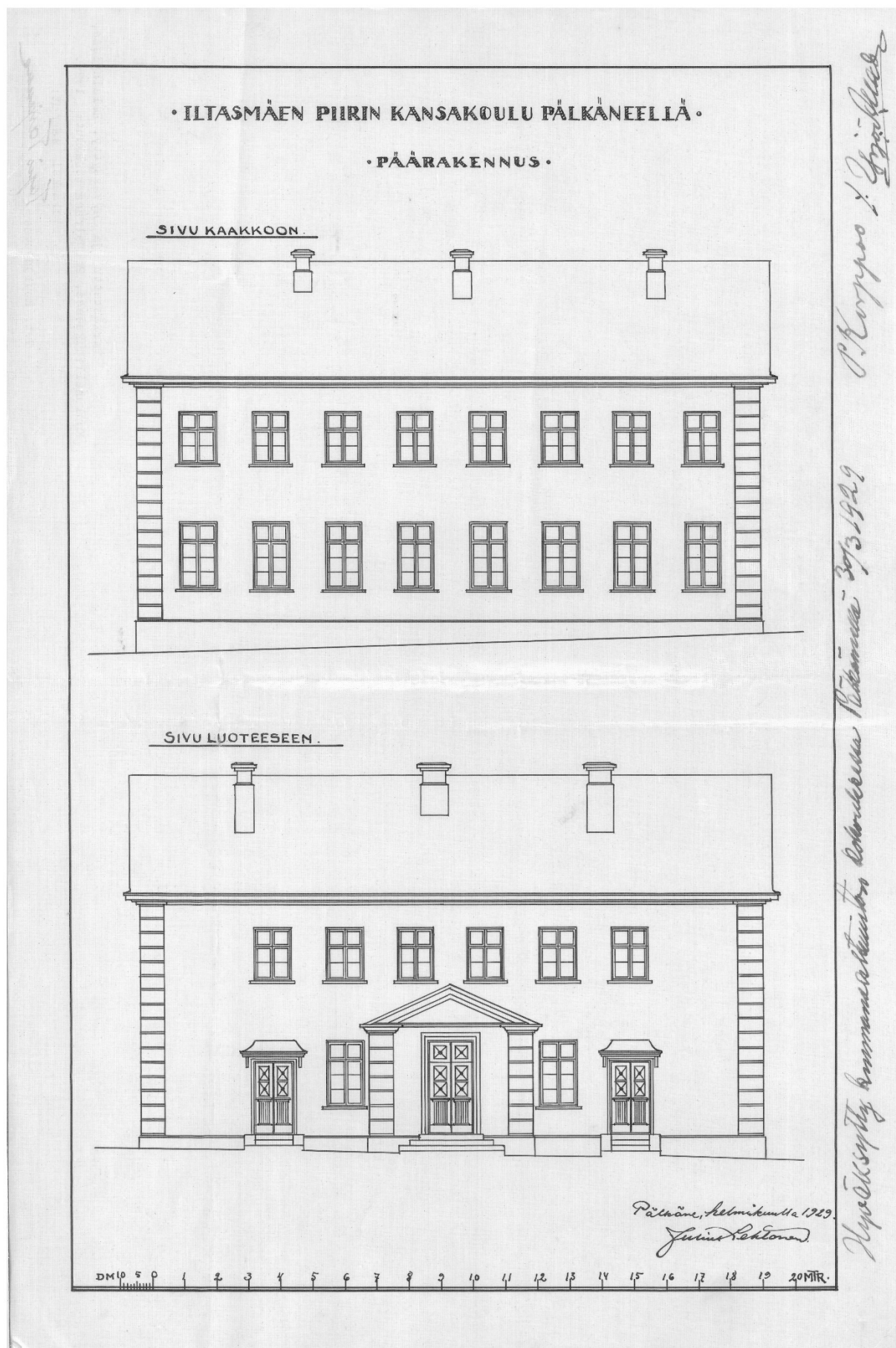
Koulun vesikatto katettiin sementtikattotiilillä vuonna 1968. Koulu peruskorjattiin vuonna 1982.

Harhalan koulun lakkauttamisesta päätettiin 28.6.2018.

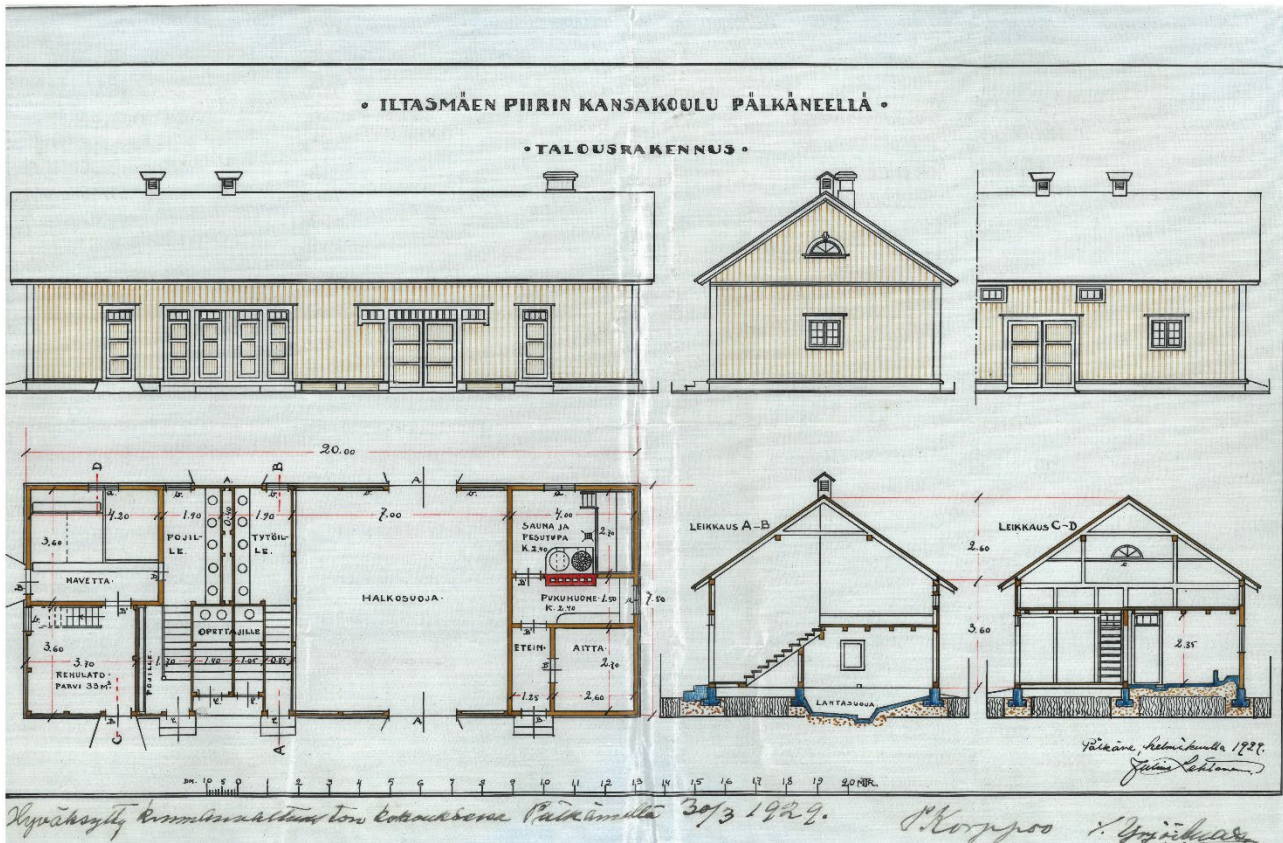
Talviloman aikana maaliskuussa 2020 koulurakennuksessa tapahtui vesivahinko yläkerrassa sijaitsevan wc-tilan vesijohtoputken rikkouduttua ja veden valuttua välipohjan lävitse alakerran luokkahuoneeseen. Noin 30 oppilasta siirtyi väistötiloihin Onkkaalaan ja koulunkäynti Harhalan koulussa päättyi lopullisesti syksyllä 2020.

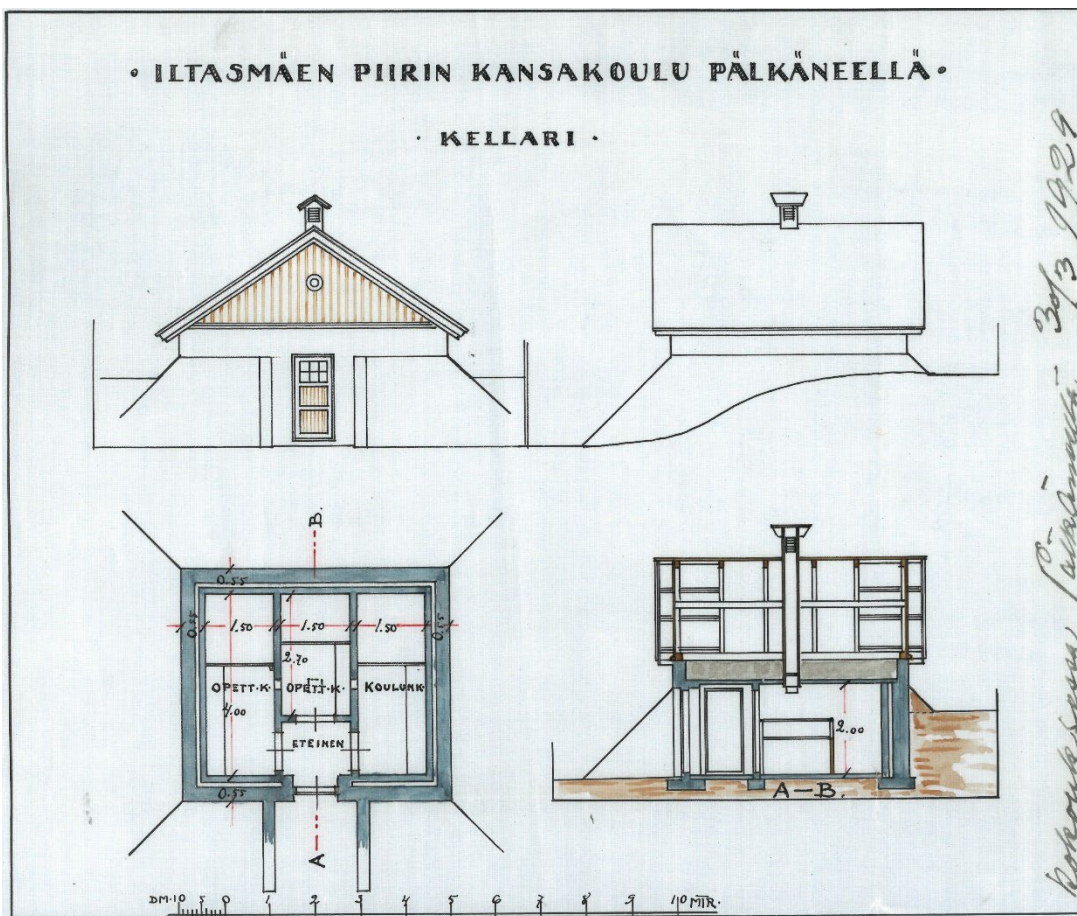
Ilta-Smäen koulun pohjapiirros vuodelta 1929.

Iltasmäen koulun julkisivut vuodelta 1929.

Ilta-Smäen koulun talousrakennuksen piirrokset vuodelta 1929.

Ilta-Smäen koulun kellarin piirustukset vuodelta 1929.

1.4 Tieverkko

Tampere – Hämeenlinna- tie, nykyinen Lahdentie, on säilyttänyt selvitysalueen kohdalla sijaintinsa keskiajalta saakka ja on ollut valtakunnallisesti erittäin tärkeä tie, jonka kautta on kulkenut kaikki liikenne Hämeenlinnan ja Tampereen välillä. Yleiseksi maantiekseksi tietä kutsuttiin jo 1400-luvulla. Vielä 1900-luvun alkupuolella kolmostie kulki Vanajaveden ja Roineen itäpuolitse Kangasalan kautta Tampereelle.

Keskiajalta 1900-luvulle saakka tie Pälkäneeltä Sääksmäelle kulki Pinteleen eteläpuolelta Laitikkalan kautta. Talvella oli mahdollista oikaista talvitietä Pajulan rannasta Pinteleen järven poikki. Tästä syystä Pajula on todennäköisesti ollut liikenteellisesti merkittävä paikka. Kartta-aineistoissa talvitie on kuvattu nykyiselle paikalleen isojaonkartassa vuodelta 1863-70.

Pajulaan on johtanut Tampere – Hämeenlinna-tieltä kaksi tietä, jotka on kuvattu mm. rekognosointikartassa vuodelta 1776-1805.

1778-90 laaditussa Kaitamon kylän isojaon kartassa ja vuonna 1838 laaditussa kartassa tonttien ja sotilasmaiden jaosta ei ole kuvattu Harhalansalmelle siltaa. Vuoden 1835 kartassa Kaitamon kylän vesijättömaiden jaosta Harhalansalmen silta on kuvattu, samoin isojaonjärjestelyn kartassa vuodelta 1863-70. 1890-luvulta on säilynyt tieto, että Harhalan silta oli päässyt huonoon kuntoon ja että silta rakennettiin Pajulan ja Ruokolan omistajan Elis Waldensin johdolla kokonaan uudelleen vuonna 1898. Harhalan silta tuhoutui 1918 punaisten räjäyttäessä sen paetessaan. Uusi silta saatiin valmiiksi vuonna 1923. Tietä Harhalasta itään oli suunniteltu jo 1800-luvulta saakka, mutta Tykölään saakka ulottuva noin viiden kilometrin mittainen tie valmistui vasta vuonna 1949.

2 Nykytila ja säilyneisyys

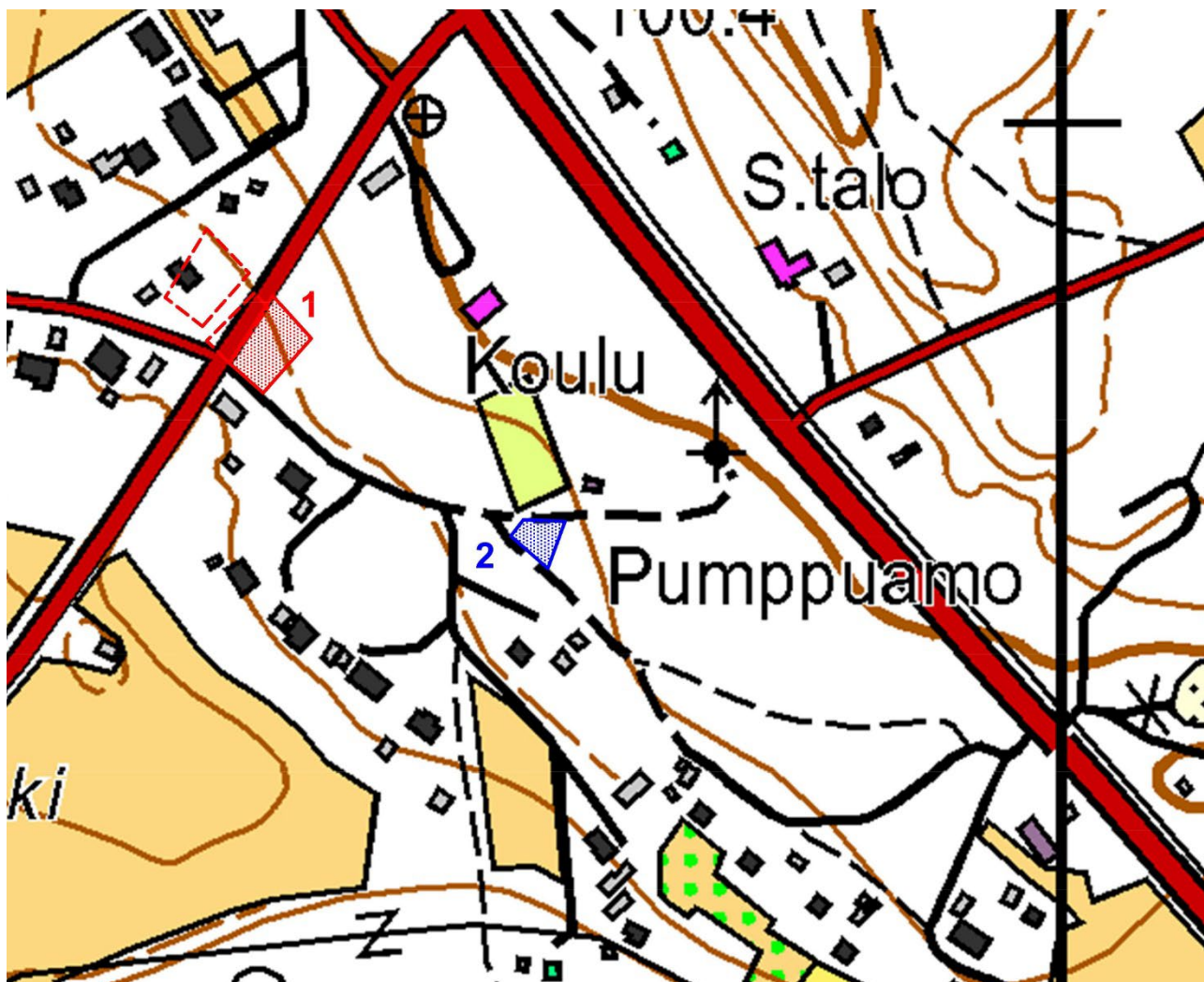
2.1 Rakennukset

Alueelle laaditun arkeologisen selvityksen mukaan Pajulan tilan rakennukset ovat sijainneet Valkeakoskentien molemmin puolin Pajulantien risteyksen koillispuolella. Pajulan tilan rakennuksista on todennäköisesti säilynyt vain navetta, joka on muutettu koulurakennukseksi vuonna 1930.

Vuonna 1930 rakennettu koulurakennus sekä sen pihapiirissä olevat talousrakennus ja kellari ovat säilyttäneet alkuperäisen ulkomuotonsa. Talousrakennuksen ja kellarin tarkka rakentamisajankohta eivät ole tiedossa. Rakennuksissa on nähtävillä 1980-luvun peruskorjauksessa tehdyt muutokset. Vuonna 2020 tapahtuneen vesivahingon vahingoittamat rakennusosat on poistettu ja rakenteet kuvattu.

Pajulantien risteyksen lounaispuolella sijaitsee kiinteistö Ilmoni, jolla sijaitseva rakennus on rakennettu vuonna 1942. Rakennus on tyhjillään.

Muut selvitysalueen rakennukset koulun lounaispuolella on rakennettu 1980-luvulla. Alueen kaakkoisosassa sijaitsee vedenottamo ja lähempänä Lahdentietä telemasto.

Ote alueelle laaditusta arkeologisesta selvityksestä. Punaisella pisterasterilla on osoitettu Pajulan historiallinen asuinpaikka, joka on kiinteä muinaisjäännös. Punaisella katkoviivalla on osoitettu Pajulan historiallisen asuintontin yhä asuttu osa.

2.2 Tiestö

Keskiajalla alue on sijainnut valtakunnallisesti merkittävän Tampere – Hämeenlinna-tien varrella. Maantieltä on johtanut karttatarkastelun perusteella kaksi Pajulaan johtavaa tietä. Pajulasta on johtanut talvitie Pinteleen rantaan.

Alueelle laaditun arkeologisen selvityksen mukaan Tampere – Hämeenlinna-tie sijaitsi samalla sijainnilla kuin nykyinen Lahdentie. Pajulantie on sijainnut todennäköisesti ennen lähempänä koulurakennusta. Pohjoisempi Pajulaan johtanut tie on jäänyt osittain nykyisen Valkeakoskentien alle, mutta osia tiestä on edelleen hahmotettavissa.

Talvitie on säilyttänyt sijaintinsa Pajusen kiinteistön kulmalta viistosti Pinteleen rantaan. Talvitie säilyi tarpeellisenä todennäköisesti vuoteen 1949 saakka, jolloin Valkeakoskentien valmistui.

3 Maisema

3.1 Maiseman historian pääpiirteet

Alueella on ollut metsää, laidunta ja peltoalueita. Alueella sijainneen Pajulan navetan ympärillä oli pääasiassa metsää. Laajemmat viljely- ja laidunalueet sijaitsivat lounaassa lähellä Pintelettä ja pohjoisessa lähellä Mallasvettä.

Alueen maisemaa ovat muokanneet 1907-1918 alueella toiminut taimitarha, 1930 rakennettu kansakoulu avoimine pihoineen ja kaukaloineen, 1949 rakennettu Valkeakoskentie ja vuoden 1956 jälkeen tehty Valkeakosken risteyksen oikaisu.

Laiduntamisen loputtua alueita metsitettiin ja otettiin rakennusmaaksi.

3.2 Maiseman nykytila

1930 rakennettu koulu pihapiireineen hallitsee maisemaa. Koulun merkitystä maisemassa korostaa sen sijainti muuta aluetta korkeammalla maanteiden risteyksen välittömässä läheisyydessä. Koulun pihan ja Lahdentien välissä on kapeahko metsävyöhyke, joka suojaa koulun pihaa.

Koulun pihaa rajaa rehevä puusto. Maasto laskee koulun kaakkois- ja lounaispuolella. Kaakkoispuolella metsän ympäröimänä sijaitsee koulun kaukalo.

Entisen pellon reunaan 1980-luvulla rakennetut asuinrakennukset sijaitsevat entisen taimitarhan ympäristössä rehevän metsäkasvillisuuden suojassa.

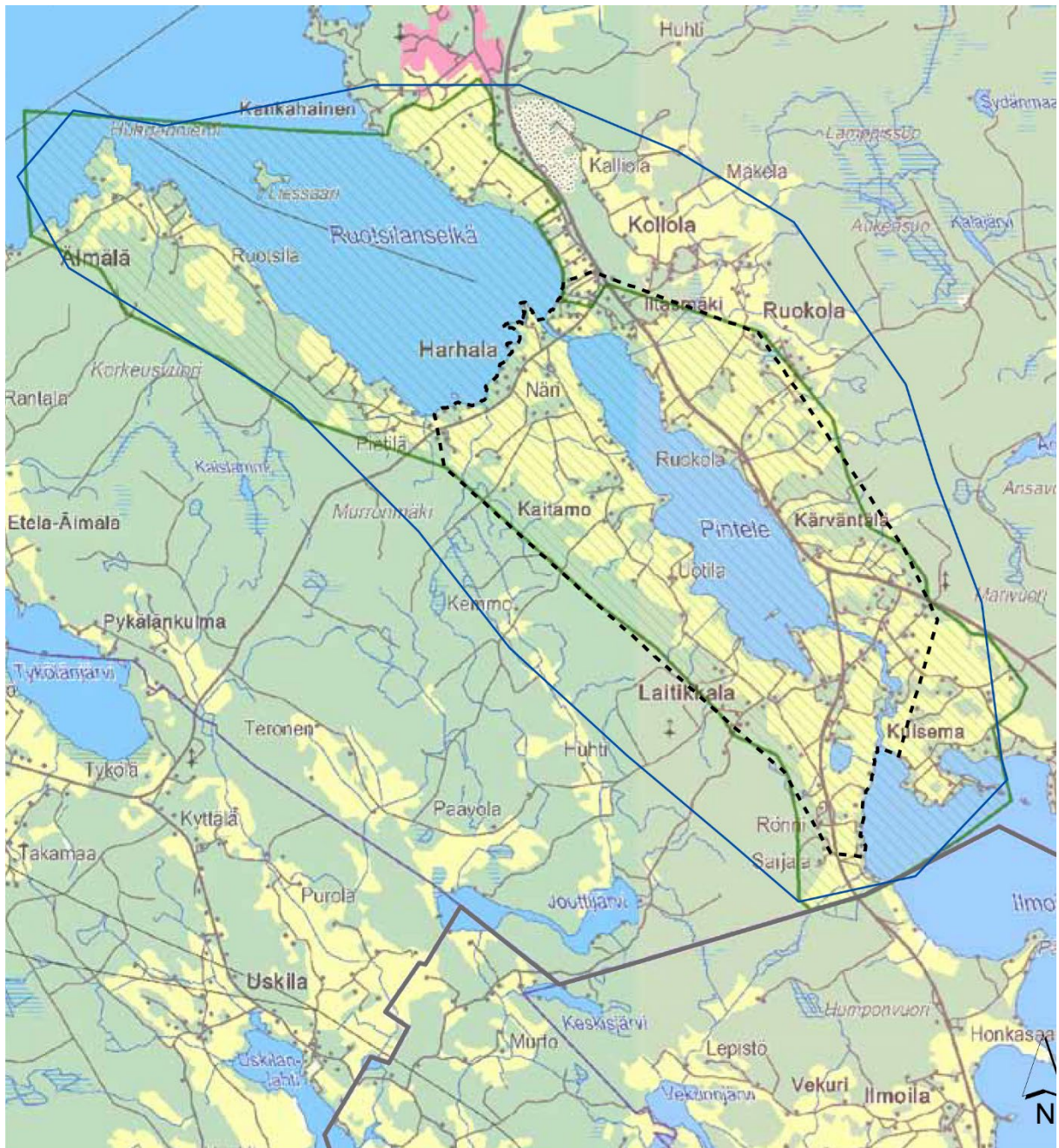
Taimitarhan puusto on edelleen nähtävissä Pajulantien ja tonttiteiden välisellä alueella. Taimitarhan puustoa on levinnyt ympäristöönsä siten, että sen kasvillisuus sulautuu ympäröivään metsämaisemaan.

Pajulantie on kapea tonttitie, jota rehevä puutarha- ja metsäkasvillisuus reunustaa. Vedenottamolta itään päin Pajulantie on kapea metsätie/polku, jolta ei ole liittymää Lahdentielle.

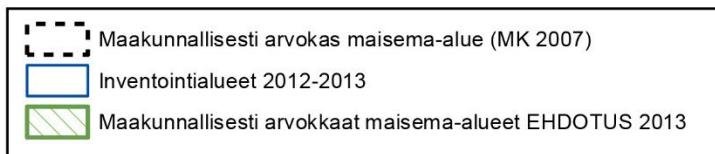
3.3 Pinteleen maakunnallisesti arvokas maisema-alue

Suunnittelualue kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen, Pinteleen kulttuuri-maisema. Kohteen arvoista kerrotaan seuraavaa:

"Pinteleen kulttuurimaiseman loivasti kumpuilevat, laajat ja yhtenäiset viljelyalueet sekä rautakaudelta peräisin olevat vanhat kylät muodostavat selkeästi rajautuvan kokonaisuuden Pinteleen rannalle. Ruotsilanselän rantapellot ovat rikkonaisempia suhteessa Pinteleen viljelyalueisiin. Maisema-alueen merkittävimmät luontokohteet ovat Äimälässä Ruotsilanselän rannalla. Vesistönäkymillä on tärkeä merkitys maisemakuvassa. Monin paikoin tämä näkymä on häviämässä rantapuuston taakse. Kohteeseen kuuluu Kankainen (akm), jolla on aikaisempien selvitysten mukaan muitakin kuin maisemahistoriallisia arvoja. Talonpoikaisrakennusten arvojen osalta selvittäminen jää vajaaksi ja selvittäminen olisi erittäin tarpeellista."

© MML, 2012 0 0,75 1,5 k

Maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen, Pinteleen kulttuurimaisema, rajaus. Lähde: Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi: Ehdotus maakunnallisiksi maisema-alueiksi 2013. Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Pirkanmaan liitto.

Koulun alueelta ei ole näkymiä vesistöön. Entinen peltoalue on muutettu 1980-luvulla omakotitonteiksi. Alueella sijaitseva kiinteä muinaisjäännös, Pajulan historiallinen asuinpaikka, ei erotu maisemassa metsäisestä ympäristöstään. Vaikka Harhalan koulun alue ei ole maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen ydinaluetta, se on osa Pinteleväjärven pohjoisosan keskialalta saakka yhtenäisesti asuttua ympäristöä.

4 Yhteenveto rakennetun ympäristön ja maiseman arvoista

4.1 Rakennetun ympäristön arvot

Selvitysalueen rakennetun ympäristön arvot liittyvät Harhalan kouluun ja sen menneisyyteen Pajulan tilan entisenä navettana. Koulu on ryhdikäs kivirakenteinen rakennus, jossa on nähtävissä 1920-luvun klassismin piirteitä julkisivujen symmetriassa ja aukotuksessa, nurkkien pilastereissa, frontoneissa, päätyjen lunetti-ikkunoissa, ikkunoiden tyypissä, korostetussa sisäänkäynnissä ja julkisivun väriyksessä. Koulun kokonaisuuteen kuuluvat samassa pihapiirissä sijaitsevat talousrakennus ja kellari.

4.2 Maiseman arvot

Mäen päällä sijaitseva koulurakennus hallitsee maisemaa. Koulua ja sen pihapiiriä rajaavat maisemassa rehevä puusto ja muu kasvillisuus.

Pajulantien ympäristössä entisen taimitarhan erikoiset puulajit ja runsas puusto luovat alueelle suljettua ja intiimiä maisematilaa.

Harhalan koulun alue on osa Pintelejärven pohjoisosan keskiajalta saakka yhtenäisesti asuttua ympäristöä.

Lähteet

Painetut lähteet:

Kailanpää, Aarre: Pälkäneen koululaitoksen historia. Pälkäneen kunta. Valkeakoski 1976.

Nissilä, Viljo – Virkkala, K. – Huurre, Matti – Suvanto, Seppo – Koukkula, Tuomo: Pälkäneen historia. Pälkäneen kunta. Vammala 1972.

Peruskartta vuodelta 1956. Maanmittauslaitos.

Peruskartta vuodelta 1976. Maanmittauslaitos.

Peruskartta vuodelta 1986. Maanmittauslaitos.

Sydän-Hämeen Lehti 28.2.2020: ”Harhalan koulussa tapahtui laaja vesivahinko – oppilaat siirtyvät talviloman jälkeen yhteiskoululle”

Vuorensola, Hannu: Pälkäneen historia II. Pälkäneen kunta. Jyväskylä 1988.

Painamattomat lähteet:

Järventausta Kari/ Varrella Virran Oy: Pälkäneen Harhalan vanhan taimitarha-alueen historiasta ja kasvillisuudesta. 2023.

Pälkäne Iltasmäki. Vesihuoltolinjan suunnittelualueen nr 3 arkeologinen inventointi 2012. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy, 20.12.2012.

Pirkanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 muinaisjäännettösinventoinnit v. 2015. Mikroliitti Oy.

Arkistolähteet:

H61:2/1-12 Harhala; N:ot 1-10 tässä kylässä ja N:ot 1-3 Kaitamon kylässä: isojaonkartta ja jakokirja (1778-1790). Säilytetään kansallisarkistossa.

H61:2/13-16 Harhala; N:ot 1-10 tässä kylässä ja N:ot 1-3 Kaitamon kylässä: kartta ja jakokirja vesijättömaiden jaosta (1835-1854). Säilytetään kansallisarkistossa.

H61:2/16a Harhala; N:ot 1-10, kartta ja selitys tonttien ja sotilasmaiden jaosta (1838-1838). Säilytetään kansallisarkistossa.

H61:2/17-36 Harhala; N:ot 1-10 tässä kylässä ja N:ot 1-3 Kaitamon kylässä: isojaonjärjestelystä kartta ja asiakirjat (1863-1870). Säilytetään kansallisarkistossa.

H61:2/37-38 Harhala; N:o 9 Pajula, RN:o 9:1-2, asiakirjoja lohkomisesta (1901-1901). Säilytetään kansallisarkistossa.

Iltasmäen/ Harhalan koulun rakennuspiirustukset, kustannuslaskelmat, päätökset ja asiakirjat. Pälkäneen kunnan arkisto.

Mört, Olof 1691. Harhalan kylän maakirjakartta. Kansallisarkisto, sig. h 62: 7/1-2. Jyväskylän yliopiston sähköinen julkaisuarkisto (JYX).

Pitäjänskartasto. 2132 06. Säilytetään kansallisarkistossa.

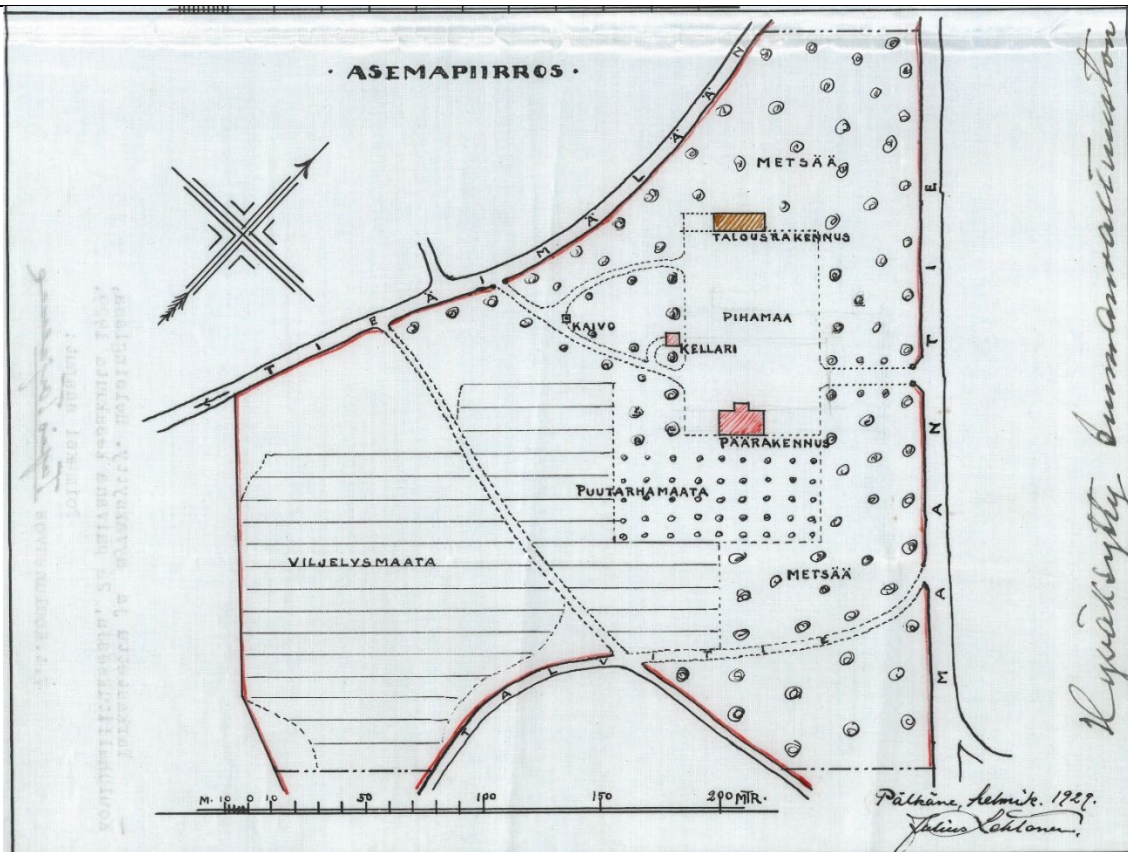
Pälkäne Kostianvirta (1714). Jyväskylän yliopiston sähköinen julkaisuarkisto, (JYX).

Rekognosointikartta (1776-1808). Jyväskylän yliopiston sähköinen julkaisuarkisto, (JYX).

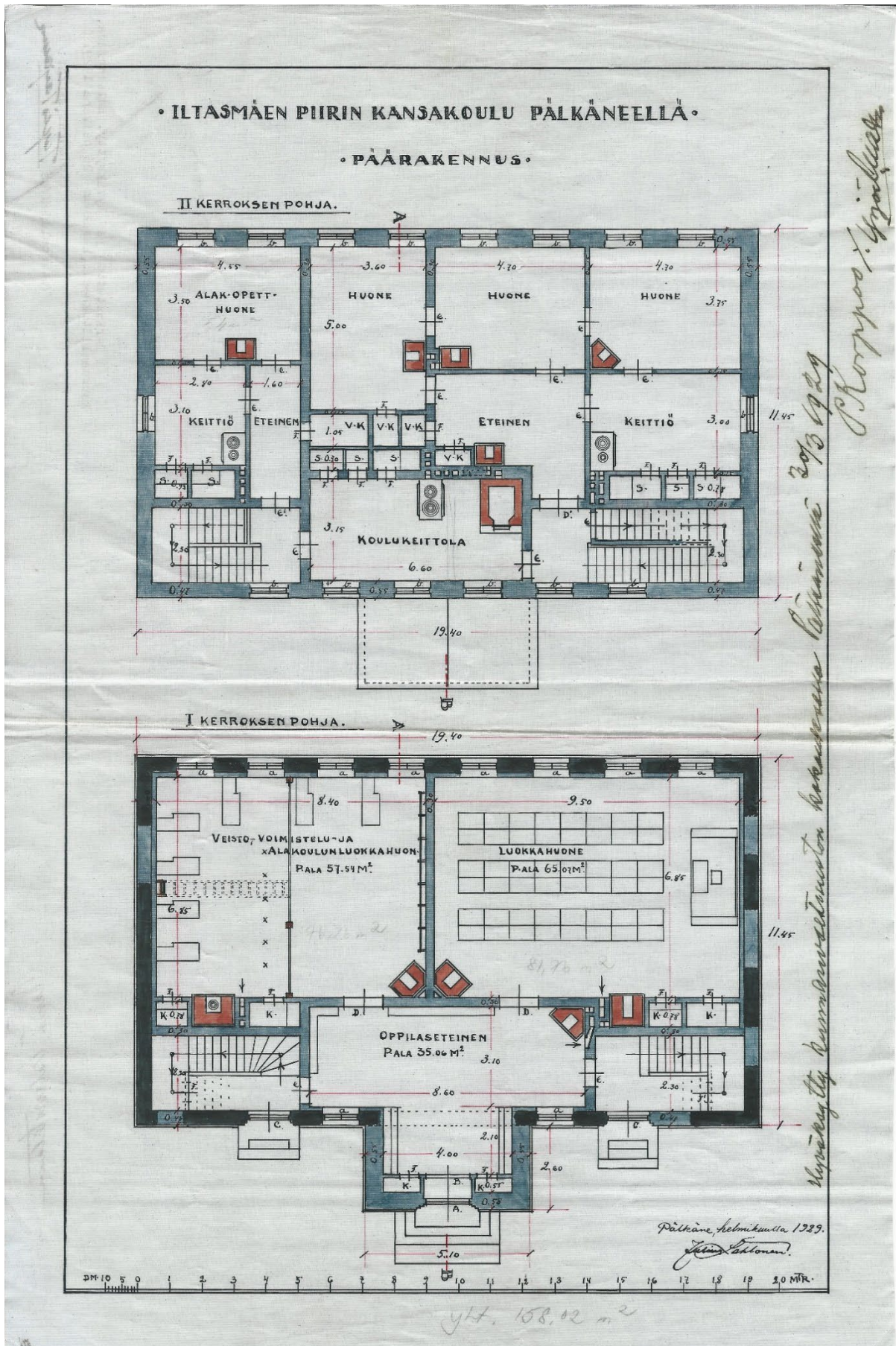
Uudistuskartta Pajulahden perintötilan No: 9 RNo: 9³¹ kaikista tiluksista Pälkäneen kunnan Harhalan kylässä Hämeen lääniä. 1930. Säilytetään kansallisarkistossa.

Muiden karttojen, ilmakuvien ja kiinteistötietojen lähteenä on maanmittauslaitoksen ylläpitämä aineisto. Valokuvat on ottanut Helena Väisänen, ellei kuvan yhteydessä toisin mainita.

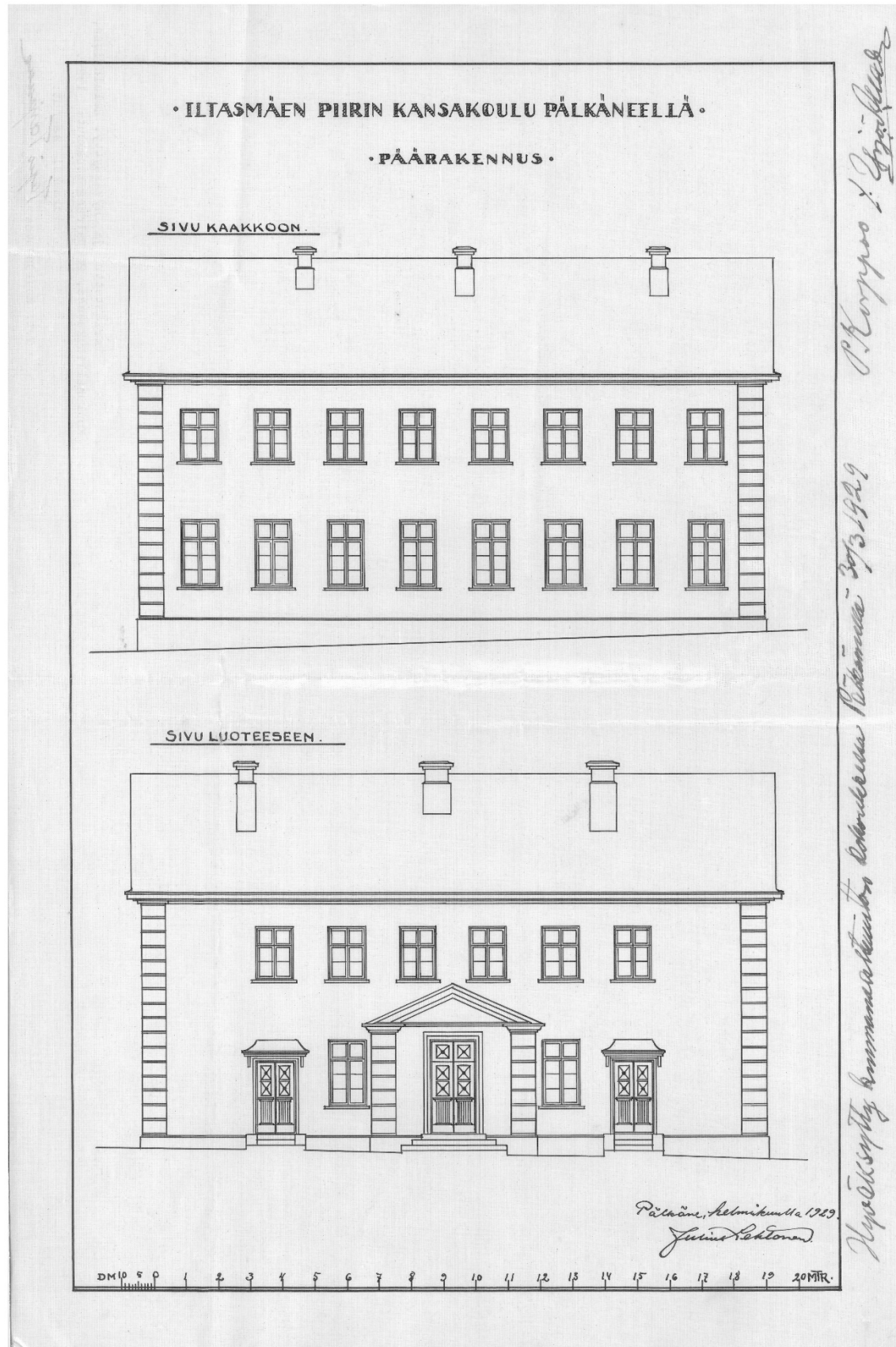
RAKENNUSKULTTUURIN KOHDEINVENTOINTILOMAKE		Kohdenumero
1. Kohde	Harhalan koulu	
2. Kylä, rekisterinumero ja koordinaatit		
3. Osoite	Valkeakoskentie 5	
4. Omistaja ja omistajan osoite	Pälkäneen kunta	
5. Rakennuskanta ja historia		
Vuonna 1930 Ville Pätiälä lahjoitti kansakoulua varten Pinteleen itärannalta Pajulahden tilasta tontin, jolla sijainneesta navetasta tehtiin Julius Lehtosen piirustusten mukaan koulurakennus. Luokkahuoneet tulivat entiseen karjan oleskelutilaan ja opettajien asunnot navetan parvelle. Koulu aloitti toimintansa vuonna 1930. Samalle tontille koulurakennuksen kanssa rakennettiin talousrakennus ja kellari. Talousrakennus rakennettiin Myttäälän kansakoulun talousrakennuksen piirustuksien mukaan. 1950-luvulla toisessa kerroksessa sijainnut opettajanasunto muutettiin luokkahuoneeksi ja asunnon keittiöstä tehtiin kirjasto. Vuonna 1959 suunniteltiin koulun laajentamista sen lounaispuolelle. Laajennus ei toteutunut. Ruotsilan ja Iltasmäen koulupiirit yhdistettiin vuonna 1957, ja yhdistetyn piirin nimeksi tuli Harhalan koulupiiri. Koulun vesikatto katettiin sementtikattotiilillä vuonna 1968. Koulu peruskorjattiin vuonna 1982. Peruskorjauksen yhteydessä muun muassa muutettiin huonejakoa, poistettiin tulisijat ja päällystettiin luokkahuoneiden lattiat muovilattiapäällysteillä. Talousrakennukseen on lisätty sisäänkäyntikatos. Harhalan koulun lakkauttamisesta päätettiin 28.6.2018. Maaliskuussa vuonna 2020 koulurakennuksessa tapahtui vesivahinko yläkerrassa sijaitsevan wc-tilan vesijohtoputken rikkouduttua ja veden valuttua välipohjan lävitse alakerran luokkahuoneeseen. Noin 30 oppilasta siirtyi väistötiloihin Onkkaalaan ja koulunkäynti Harhalan koulussa päättyi lopullisesti syksyllä 2020. Vesivahingon vahingoittamat rakennusosat poistettiin ja rakenteet kuivattiin.		

Iltasmäen koulun asemapiirros vuodelta 1929. Lähde: Pälkäneen kunnan arkisto.

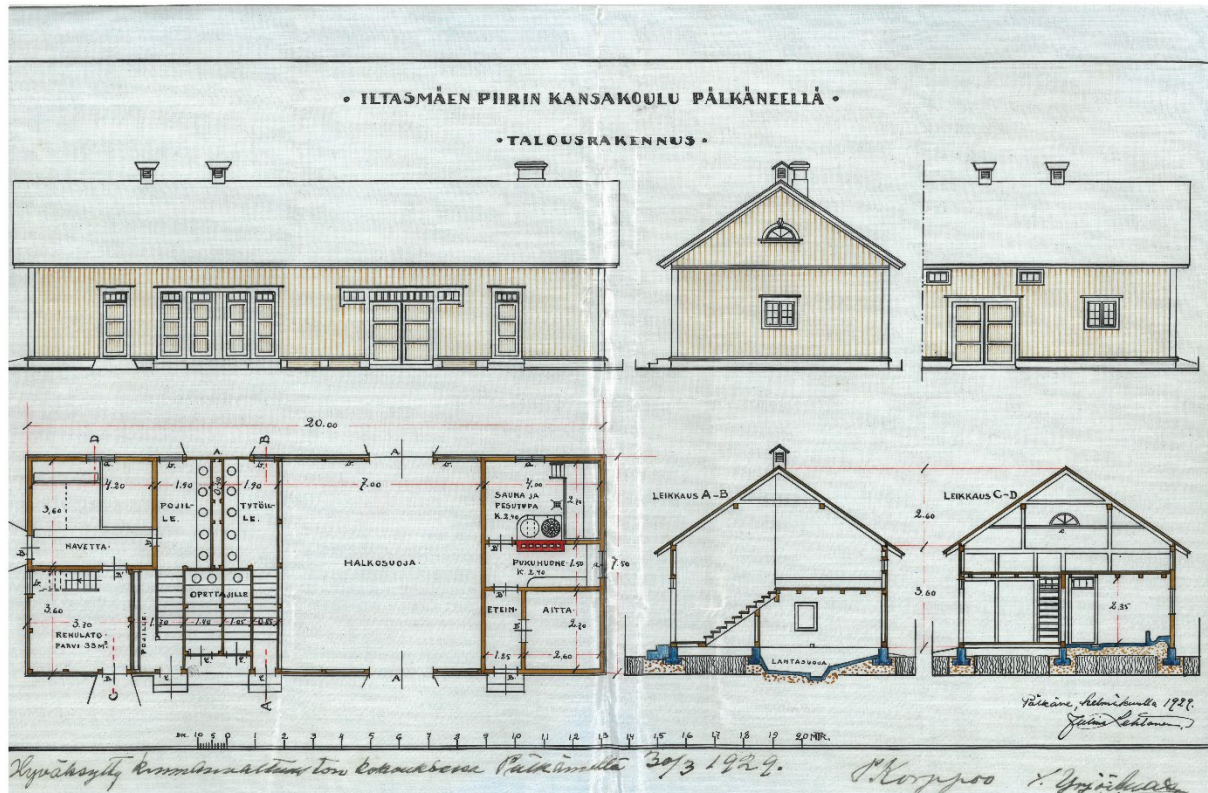

Ilta-Smäen koulun pohjapiirros vuodelta 1929. Lähde: Pälkäneen kunnan arkisto.

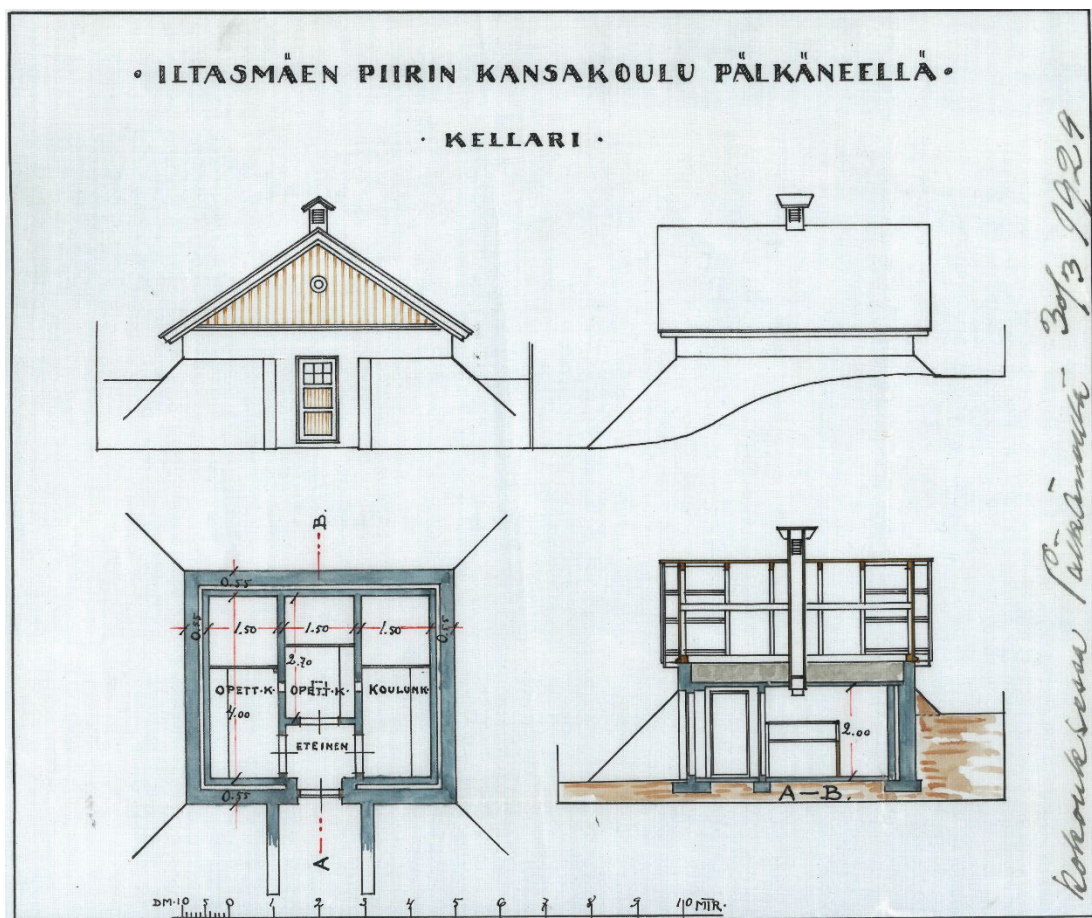

Iltasmäen koulun julkisivut vuodelta 1929. Lähde: Pälkäneen kunnan arkisto.

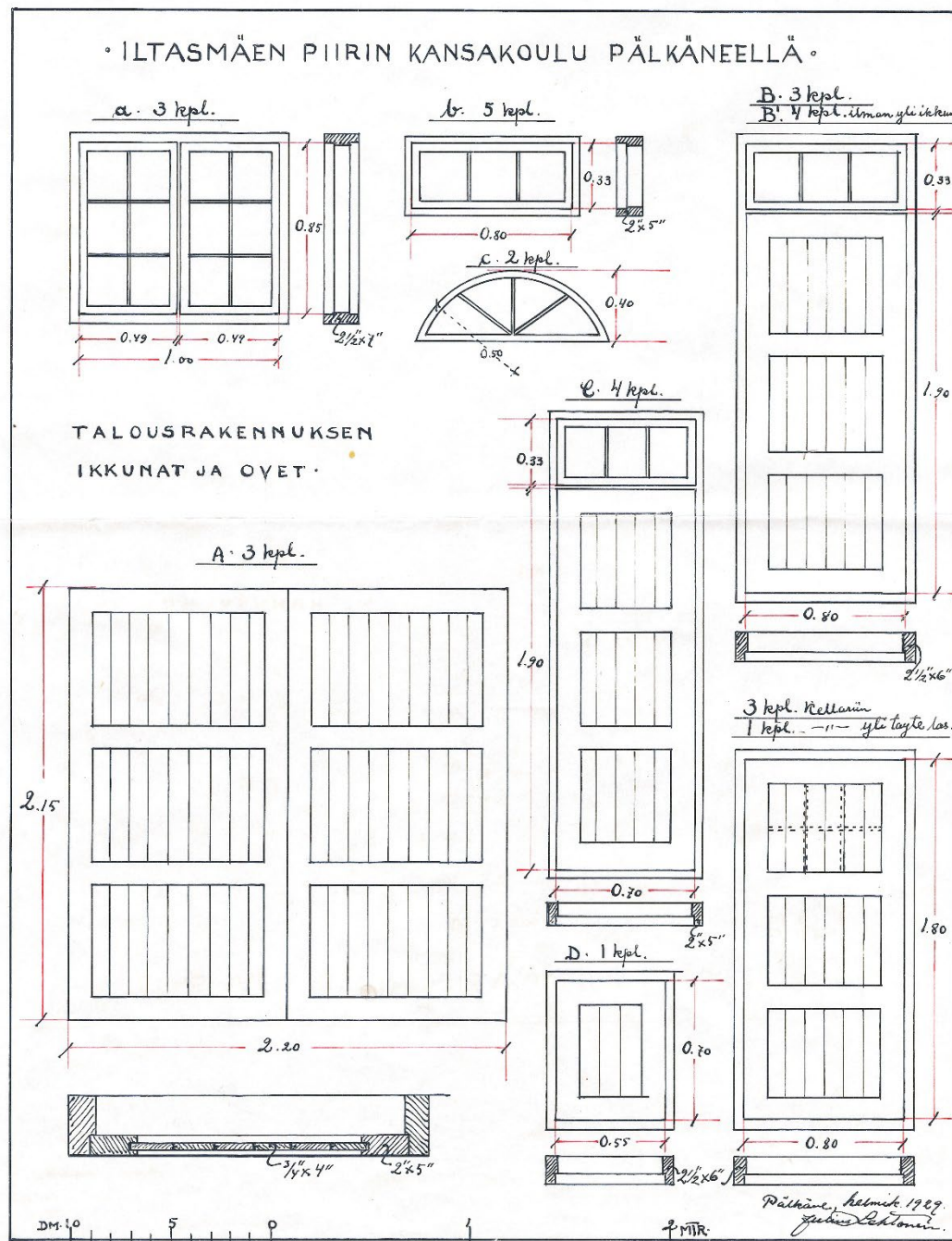
4

Iltasmaen koulun talousrakennuksen piirrokset vuodelta 1929. Lähde: Pälkäneen kunnan arkisto.

Iltasmaen koulun kellarin piirustukset vuodelta 1929. Lähde: Pälkäneen kunnan arkisto.

Taloussrakennuksen ikkuna- ja ovikaaviot. Lähde: Pälkäneen kunnan arkisto.

6. Rakennusten kuvaus

Rakennuksen numero	1.	2.	3.
Alkuperäinen käyttö	Koulu ja asunnot	Navetta, käymälä, varasto ja sauna	Kellari
Nykyinen käyttö	Ei käyttöä	Varasto	Ei käyttöä
Rakennusaika	1930	v. 1930 jälkeen	v. 1930 jälkeen
Suunnittelija	Julius Lehtonen	Julius Lehtonen	Julius Lehtonen
Kerros-luku	2 + ullakko	1	1
Perusta	Luonnonkivi ja betoni	Betoni	Betoni
Runko	Tiili ja betoni	Hirsi	Betoni + tiili

Kattomuoto	Harjakatto	Harjakatto	Harjakatto
Kate	Profiilipelti	Profiilipelti	Pelti
Vuoraus	Kalkkilaastirappaus	Peiterimalaudoitus	Peiterimalaudoitus
Ulkovärit	Vaaleankeltainen/ valkoinen	Punainen keittomaali	Punainen keittomaali
Ikkunat	6- ja 8-ruutuiset, päädyissä lunetti-ikkunat	4-ruutuiset	Ei ikkunoita
Sisätilat	1. kerroksen luokkahuonejako säilynyt, luokissa alkuperäiset pariovet 2. kerroksen huonejaossa muutoksia		
Kunto	Hyvä	Hyvä	Ei tietoa
Erityispiirteet	1920-luvun klassismin piirteet	Ikkunanauhat ovien päällä, lunetti-ikkunat	

Vuonna 1930 rakennetussa suorakaiteen muotoisessa kaksikerroksisessa koulurakennuksessa on vaaleankeltaiset rapatut julkisivut ja harmaa profiilipeltikate. Rakennuksessa on nähtävissä 1920-luvun klassismin piirteitä. Rakennuksessa on symmetriset julkisivut, nurkissa pilasterit ja korostettu sisäänkäynti. Korostetun pääsisäänkäynnin molemmiin puolin on kaksi pienellä katoksella varustettua ulko-ovea. Julkisivujen klassismin tyypillistä eleettömyyttä edustavat lähellä ulkoseinäpintaa olevat ikkunat, joissa on ohuet listat vain ikkuna-aukkojen alapuolella. Rakennuksen päätyjä ja sisäänkäyntiä on korostettu frontoneilla. Ikkunat ovat selkeitä 6- ja 8-ruutuisia pystysuuntaisia suorakaiteen muotoisia ikkunoita. Päätyfrontoneissa on lisäksi lunetti-ikkunat. Ulko-ovina on ikkuna-aukolliset ovet. Rakennuksen ikkunat ovat alkuperäiset. Ulko-ovet on uusittu, mutta luokkahuoneiden pari-ovet ovat alkuperäiset.

Koulun piha-alueella, Valkeakoskentien varressa sijaitsee koulun talousrakennus. Talousrakennus on suorakaiteen muotoinen yksikerroksinen rakennus. Rakennuksessa on pystysuuntainen peiterimalaudoitettu, punaiseksi maalattu ulkoverhous ja punainen profiilipeltikate. Pihan puoleisessa julkisivussa on leveä pariovi ja lisäksi neljä ovea. Ovet on maalattu vaaleankeltaisiksi. Parioven päällä on kapea vaakasuuntainen ikkunanauha, joka on jaettu pieniin ruutuihin. Myös muiden ovien päällä on vaakasuuntaiset ikkunat. Rakennuksen päädyissä on neliön muotoiset neliruutuiset ikkunat ja päätykolmioissa lunetti-ikkunat. Lunetti-ikkunoista puuttuu lasitus. Pihan puolella on myöhemmin rakennetussa betoniperustaisessa sisäänkäyntikatoksessa on valkoiseksi maalatut pilarit ja kaiteet.

Koulun piha-alueen reunalla sijaitsevasta kellarista näkyy pihan puolelle vain peltikatto ja punaiseksi maalattu peiterimalaudoitettu päätykolmio, jossa on oviaukko kellarin yläosaan. Kellarin oviaukko avautuu alarinteen puolelle. Betoninen runko sijaitsee osin maanpinnan sisällä. Ulko-ovi on irti. Ulko-oven yläpuolella lautaverhotussa julkisivussa on pyöreä reikä. Katolla on pieni hatullinen ilmastontihormi, jonka aukoissa on vaakasuuntaiset rimoitukset.

Harhalan koulu. Valokuva: Helena Väisänen.

Harhalan koulu. Valokuva: Helena Väisänen.

Talousrakennus. Valokuva: Helena Väisänen.

Talousrakennus. Valokuva: Helena Väisänen.

Kellarirakennus. Valokuva: Helena Väisänen.

Kellarirakennus. Valokuva: Helena Väisänen.

7. Luettelointiperuste		
Rakennushistoriallinen	x	1920-luvun klassismia edustava hyvin säilynyt koulurakennus, jolla on historiallista arvoa osana Pälkäneen kunnan koululaitoksen historiaa ja maisemallista arvoa näkyvällä paikalla Lahdentien ja Valkeakoskentien risteyksen välittömässä läheisyydessä. Talousrakennuksen julkisivuissa on elementtejä, joilla tavanomainen maaseudun rakennus yhdistyy klassistisen koulurakennuksen arkkitehtoniseen tyyliin.
Historiallinen	x	
Maisemallinen	x	
Arvoluokka	2	
8. Lähteet		Pälkäneen kunnan arkisto <i>Kailanpää, Aarre</i> : Pälkäneen koululaitoksen historia. Pälkäneen kunta. Valkeakoski 1976. Sydän-Hämeen Lehti 28.2.2020: ”Harhalan koulussa tapahtui laaja vesivahinko – oppilaat siirtyvät talviloman jälkeen yhteiskoululle” <i>Vuorensola, Hannu</i> : Pälkäneen historia II. Pälkäneen kunta. Jyväskylä 1988.
9. Suullisia ja kirjallisia tietoja ovat antaneet		
10. Lomakkeen täyttäjä		1.8.2023 Helena Väisänen

PÄLKÄNEEN KUNTA

HARHALAN KOULUN ASEMAKAAVA

PALAUTERAPORTTI 25.9.2023

OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA (10.02.2021)

Saapuneet lausunnot:

Palautteen antaja	Pvm
Pirkanmaan maakuntamuseo	22.3.2021
Pirkanmaan ELY-keskus	25.3.2021

Saapuneet mielipiteet:

Palautteen antaja	Pvm
Mielipide #1	17.6.2021
Mielipide #2	26.2.2021

LAUSUNTO	VASTINE
Pirkanmaan maakuntamuseo: Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on asianmukaisesti todettu, että kaava-alue on osa Pinteleen maakunnallisesti arvokasta maisema-alueita. Harhalan koulu (rakennusmestari Julius Lehtonen, 1928-29) on säilyttänyt alkuperäiset piirteensä, ja sillä voidaan alustavasti arvioida olevan ainakin rakennushistoriallista ja historiallista arvoa osana Pälkäneen kouluverkoston ja Harhalan alueen kehitystä. Pirkanmaan maakuntamuseo kiittää Pälkäneen kuntaa siitä, että kaavan tavoitteeksi on otettu koulurakennusten arvojen huomioiminen. Maakuntamuseo katsoo, että tämän tavoitteen toteuttamiseksi ja kaavan vaikutusten arvioimiseksi kaava-alueelta tulee laatia asemakaavatasoinen rakennetun kulttuuriympäristön selvitys, jonka yhteydessä huomioidaan myös alueen maisemalliset arvot. Selvitystarve perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ään, jonka mukaan "[k]aavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin". Maakuntamuseo voi tarvittaessa antaa tarkempaa ohjausta selvityksen sisältövaatimusten määrittelyyn. Selvitys on syytä laatia niin, että se on käytettävissä kaavan valmisteluaineistoa/ luonnosta suunniteltaessa.	Pälkäneen kunnanhallitus: Kaavan laatimista varten on laadittu asemakaavatasoinen rakennetun kulttuuriympäristön selvitys, johon sisällytettiin koulurakennuksien rakennusinventointi.
Kaava-alueelta on tehty kaksi arkeologista inventointia Pirkanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 muinaisjäännösinventoinnit v. 2015/Mikroliitti Oy ja Pälkäne Iltasmäki Vesihuoltolinjan suunnittelualueen nr 3 arkeologinen inventointi 2012/Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy. Selvitykset ovat riittäviä. In-	Muinaisjäännös huomioidaan kaavaa laadittaessa.

ventoinnissa alueelta on löydetty kiinteä muinaisjään- nös historiallisen ajan yksittäistalo Pajula (Pajula, mui- naisjään- nösrekisteritunnus 1000024446). Kohde sijait- see maantien 307 kaakkoispuolella, metsikössä, aivan tien vieressä. Pajula mainitaan ensimmäisen kerran kirjallisissa lähteissä vuonna 1510 yksinäistalona. Karttojen perusteella Pajula näyttäisi autioituneen jos- sain vaiheessa 1800-lukua. Kohde tulee merkitä ase- makaavaan aluevarauksina sen nykyisin tunnettujen rajojen mukaisesti, lausunnon karttaliite. Aluemerkin- töihin tulee liittää määräys: "Muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjään- nös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittami- nen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Aluetta koskevista tai siihen liittyvistä suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto."	
LAUSUNTO	VASTINE
Pirkanmaan ELY-keskus:	Pälkäneen kunnanhallitus:
Asemakaava-alue sijaitsee valtatie 12 (Lahdentien) ja maantien 307 (Valkeakoskentie) liittymäalueella. Valtatien keskimääräinen vuorokautinen liikenne- määrä on ko. kohdalla lähes 5 500 ajoneuvoa vuoro- kaudessa ja maantiellä 307 lähes 1 400 ajon/vrk. Pir- kanmaan ELY-keskus katsoo, että meluntorjuntaa ei voida jättää pelkästään rakennuslupavaiheessa rat- kaistavaksi, vaan kaavoitukseen liittyen tulee tehdä maastomalliin pohjautuva em. molempien maanteiden melun yhteisvaikutuksiin perustuva meluselvitys, jonka tulosten perusteella ohjataan alueen rakentamisen ja muiden toimintojen sijoittumista sekä annetaan ase- makaavan meluhaittojen ehkäisyä koskevia määräyk- siä. Meluselvitys tulee tehdä niin nykytilanteen mukai- silla liikennetiedoilla että ennustevuoden 2040 liiken- netiedoilla. Melun ohjearvoina tulee käyttää valtioneu- voston päätöksen (993/1992) mukaisia uuden alueen melutason ohjearvoja (päivällä 55 dB ja yöaikana 45 dB). Meluselvityksen tekeminen ja mahdollisten melu- suojausten rakentaminen on Pälkäneen kunnan vas- tuulla.	Asemakaavan laatimista varten alueelta on laadittu meluselvitys, jonka pohjalta annetaan tarvittaessa kaavamääräyksiä.
Ajoneuvojen kulku kaava-alueella tulee hoitaa maan- tieltä 307. Kävely ja pyöräily Pälkäneen keskustan suuntaan tulee ohjata Harhalan alueen läpi olemassa olevia yhteyksiä käyttäen. Väylien ja yhteyksien mah- dollinen täydentämien myös maanteiden varrella on Pälkäneen kunnan vastuulla.	Asemakaavaa laadittaessa ei osoiteta liit- tymiä Lahdentieltä. Asemakaavaa laaditta- essa huomioidaan, että alueen sisäinen lii- kenne perustuu olemassa olevaan tiehen, Pajulantiehen.
Kaavakartalta (kaavarunko) puuttuu kokonaan pohja- vesimerkintä ja -määräykset. Kohde sijaitsee puoliksi Kollolanharjun 1-luokan poh- javesialueen ja kaava-alueella on Pälkäneen vedenot- tamo, joka tulee ottaa huomioon jatkotyöskentelyssä.	Pohjavesialueen sijainti ja raja- saus huomioidaan kaavaa laadittaessa.

Kaava-alue on osa Pinteleen maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Harhalan koulu on säilyttänyt alkuperäiset piirteensä, ja sillä voidaan alustavasti arvioida olevan ainakin rakennushistoriallista ja historiallista arvoa osana Pälkäneen kouluverkoston ja Harhalan alueen kehitystä. Kaavan tavoitteeksi on otettu koulurakennusten arvojen huomioiminen, joten ELY-keskus katsoo, että tämän tavoitteen toteuttamiseksi ja kaavan vaikutusten arvioimiseksi kaava-alueelta tulee laatia asemakaavatasoinen rakennetun kulttuuriympäristön selvitys, jonka yhteydessä huomioidaan myös alueen maisemalliset arvot. Lisäksi tulee rakennusten osalta merkitä tarpeelliset suojelumerkinnät.	Kaavan laatimista varten on laadittu asemakaavatasoinen rakennetun kulttuuriympäristön selvitys, johon sisällytettiin koulurakennuksien rakennusinventointi.
Tonttien rakennusalojen ulkopuolinen alue tulee merkitä riittävältä leveydeltä istutettavaksi alueenosaksi tai luonnontilaisena säilytettäväksi alueeksi.	Asemakaavaa laadittaessa huomioidaan olemassa olevan metsäympäristön säilyttäminen.
Rakentaminen saattaa muuttaa alueen hydrologisia olosuhteita. Suunnittelualueella tulee ottaa huomioon korttelialueiden rakentamisen vaikutus kertyvien hulevesien määrään ja laatuun.	Asemakaavaa laadittaessa huomioidaan tarvittavat hulevesiä koskevat kaavamääräykset.
Kaava-alueelta tulee tehdä luontoselvitys sekä selvittää esim. lepakoiden mahdollinen olemassa olo alueella olevissa rakennuksissa.	Kaavan laatimista varten on laadittu luontoselvitys, johon on sisällytetty myös lepakoiden mahdollinen olemassaolo alueella olevissa rakennuksissa.
MIELIPIDE	VASTINE
Mielipide #1	Pälkäneen kunnanhallitus:
Haluamme mukaan Harhalan koulun asemakaavaan. Tonttimme sijaitsee kaavan vieressä. Rantamäki II 635-402-9-157. Kyseessä on "pellon yläpää" on ihan peltoa n. 2400 m². Sitä voisi hyödyntää rakentamalla. Omakotitalon tai vapaa-ajan asunnon.	Kaavaa valmisteltaessa tutkitaan mahdollisuutta kaavoittaa kiinteistön Rantamäki II 635-402-9-157 alueelle omakotitontti.
MIELIPIDE	VASTINE
Mielipide #2	Pälkäneen kunnanhallitus:
Historialliset muinaisjäänteet Pajulantien alkupään koulun puolella postilaatikoiden takana. Vesihuoltolinjan suunnittelualueen NR 3 arkeologinen inventointi 2012. - Pajulan yksittäistontin autioitunut osa - Iltasmäen resistentti maarakenne	Muinaisjäännös huomioidaan kaavaa laadittaessa. Kaavaa laatimisessa on käytettävissä alueelle laadittu arkeologinen selvitys.
Tielaitoksen suunnitelmat 12 tien osalta. Liittymien sulkemisesta seuraisi lisää liikennettä Pajulantielle, mikä on jo nyt niin kapea, että kahta autoa ei mahdu rinnakkain.	Kaavan laatimisen lähtökohtana on osoittaa liittymät nykyisen tilanteen mukaisesti. Valtatie 12 (Lahdentie) ei sisälly kaava-alueeseen eikä siltä osoiteta kaava-alueelle liittymiä.
Sähkölaitos laittoi muuntajansa aivan tien viereen ja toisella puolella on arboretum. Tilaa ei ole tarpeeksi.	Muuntamo huomioidaan kaavaa laadittaessa.

Arboretrumissa on harvinaisia puita, kuten Banksin mäntyjä.	Entisen taimitarhan alueen arvot huomioidaan kaavaa laadittaessa.
Valokaapeli, sähköt on maakaapeleina, vesi- ja viemä-röintilinjat.	Kaavaa laadittaessa huomioidaan tarvittavat johtovaraukset.
Pohjavesialuetta. Voisi tarvita suojausta myös Lahden tien mahdollisten valumien tai onnettomuuksien varalle.	Pohjavesialueen sijainti ja raja- aus huomioidaan kaavaa laadittaessa.

Yhteenveto:

Kaavan laatimista varten on laadittu asemakaavatasoinen rakennetun kulttuuriympäristön selvitys, johon sisällytettiin koulurakennuksien rakennusinventointi.

Muinaisjäännös huomioidaan kaavaa laadittaessa.

Asemakaavan laatimista varten alueelta on laadittu meluselvitys, jonka pohjalta annetaan tarvittaessa kaavamääräyksiä.

Asemakaavaa laadittaessa ei osoiteta liittymiä Lahdentielle. Asemakaavaa laadittaessa huomioidaan, että alueen sisäinen liikenne perustuu olemassa olevaan tiehen, Pajulantiehen.

**Pohjavesialueen sijainti ja raja-
aus huomioidaan kaavaa laadittaessa.**

Asemakaavaa laadittaessa huomioidaan olemassa olevan metsäympäristön säilyttäminen.

Asemakaavaa laadittaessa huomioidaan tarvittavat hulevesiä koskevat kaavamääräykset.

Kaavan laatimista varten on laadittu luontoselvitys, johon on sisällytetty myös lepakoiden mahdollinen olemassaolo alueella olevissa rakennuksissa.

Kaavaa valmisteltaessa tutkitaan mahdollisuutta kaavoittaa kiinteistön Rantamäki II 635-402-9-157 alueelle omakotitontti.

Kaavan laatimisen lähtökohtana on osoittaa liittymät nykyisen tilanteen mukaisesti. Valtatie 12 (Lahdentie) ei sisälly kaava-alueeseen eikä siltä osoiteta kaava-alueelle liittymiä.

Muuntamo huomioidaan kaavaa laadittaessa.

Entisen taimitarhan alueen arvot huomioidaan kaavaa laadittaessa.

Kaavaa laadittaessa huomioidaan tarvittavat johtovaraukset.

PÄLKÄNEEN KUNTA

HARHALAN KOULUN ASEMAKAAVA

PALAUTERAPORTTI 04.02.2025

KAAVALUONNOS (25.9.2023)

Saapuneet lausunnot:

Palautteen antaja	Pvm
Telia Finland Oyj	10.10.2023
Pälkäneen kunnan elinvoimalautakunta	11.10.2023
Pälkäneen kunnan tekninen lautakunta	23.10.2023
Pirkanmaan liitto	08.11.2023
Pirkanmaan pelastuslaitos	09.11.2023
Pirkanmaan maakuntamuseo	10.11.2023
Pirkanmaan ELY-keskus	13.11.2023
Pälkäneen rakennus- ja ympäristöjaosto	20.11.2023

Saapuneet mielipiteet:

	Pvm
Mielipide #1	08.11.2023

Pälkäneen kunnan elinvoimalautakunta päätti, että se ei anna lausuntoa asemakaavasta. Pälkäneen kunnan teknisellä lautakunnalla ei ollut kaavasta lausuttavaa.

LAUSUNTO	VASTINE
Telia Finland Oyj: Kaavoitettavan alueen tonteilla on Telian kaapeleita, mutta ne ovat vanhoja puhelinkaapeleita jotka eivät ole enää käytössä. Alueella on myös käytössä olevia valokaapeleita. Ne sijaitsee tiealueilla Lahdentien ja Valkeakoskentien varressa ja näin ollen tuskin vaikuttavat alueen rakentamiseen.	Pälkäneen kunnanhallitus: Todetaan saapunut lausunto.
LAUSUNTO	VASTINE
Pirkanmaan liitto: Suunnittelualue sijoittuu maakuntakaavassa osoitetulle Maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle Pinteleen kulttuurimaisemaan ja Taajamatoimintojen alueelle. Kulttuuriympäristön ja maiseman arvoja on perustellusti selvi-	Pälkäneen kunnanhallitus: Kaavan jatkotyössä kiinnitetään huomiota rakentamistavan ohjaamiseen maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella antamalla sitä koskeva yleismääräys.

tetty asemakaavan taustaselvityksessä "Harhalan koulun alueen rakennetun kulttuuriympäristön selvitys" (25.9.2023), jossa todetaan Harhalan koulun alueen olevan osa Pintelejärven pohjoisosan keskialalta saakka yhtenäisesti asuttua ympäristöä, ja jonka johtopäätösten perusteella mäen päällä sijaitseva koulurakennus näkyy hallitsevana maisemassa. Pirkanmaan liitto katsoo, että selvityksen johtopäätökset eivät näy kaavaluonnoksen kaavamääräyksessä, ja että kulttuuriympäristön arvot tulee jatkovalmistelussa huomioida kaavan yleismääräyksiin ja/tai YAL-alueen (Yleisten rakennusten sekä asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue) määräyksissä. Maakuntakaavan Taajamatoimintojen alueen suunnittelumääräys ohjaa alemman asteisessa maankäytön suunnittelussa sovittamaan uuden rakentamisen ja muun maankäytön ympäristönsä tavalla, joka vahvistaa alueen omaleimaisuutta. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnonarvojen säilymiseen. Maakuntakaavan arvokkaan maisema-alueen suunnittelumääräyksen mukaisesti alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristön ja luonnonympäristön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.	
Suunnittelualueen itäosa sijoittuu tärkeälle vedenhankintaan soveltuvalla pohjavesialueella. Maakuntakaavassa on annettu pohjavesialuetta koskevat suunnittelumääräykset, joiden mukaan aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, etteivät ne vaaranna pohjaveden laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä. Pirkanmaan liitto pitää hyvänä, että myös asemakaavassa osoitetulle pohjavesialueelle annetaan tarvittavat suunnittelumääräykset.	Pohjavesialuetta koskevaa kaavamääräystä täydennetään.
LAUSUNTO	VASTINE
Pirkanmaan pelastuslaitos:	Pälkäneen kunnanhallitus:
Pelastuslaitoksella ei sinänsä ole huomautettavaa kaavaluonnoksesta. Jos kaavalla mahdollistetaan olemassa olevan koulurakennuksen käyttötarkoituksen muuttaminen ympärivuorokautiseen käyttöön - esimerkiksi majoituskäyttöön - olisi pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan hyvä jo kaavavaiheessa selvittää rakennuksen soveltuvuus kaavan mahdollistamaan käyttöön. Ympärivuorokautisessa käyttötarkoi-	Asemakaavan valmisteluvaiheessa on selvitetty Harhalan koulun erilaisia jatkokäyttömahdollisuuksia. Korttelin käyttötarkoitusta koskevassa kaavamääräyksessä YAL (Yleisten rakennusten sekä asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue) on pyritty huomioimaan rakennukseen soveltuvia käyttötarkoituksia ilman tarkempaa tietoa rakennuksen tulevasta käytöstä.

tuksessa merkittävät paloturvallisuusvaatimukset liittyvät muun muassa rakennuksen paloluokkaan sekä uloskäytävien tyyppiin ja määrään.	Paloturvallisuusvaatimukset tulevat huomioiksi rakentamislupavaiheessa.
LAUSUNTO	VASTINE
Pirkanmaan maakuntamuseo:	Pälkäneen kunnanhallitus:
Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta maakuntamuseo toteaa, että alueella sijaitseva kiinteä muinaisjäänös (Pajula, muinaisjäänösrekisteritunnus 1000024446) on merkitty asianmukaisesti kaavakarttaan ja selostukseen. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta maakuntamuseolla ei ole hankkeesta huomautettavaa.	Todetaan saapunut lausunto.
Kaavahanketta varten on laadittu asianmukaiset selvitykset kaava-alueen rakennetun ympäristön ja maiseman arvoista. Alueen rakennetun ympäristön ja maiseman arvot kiinnittyvät erityisesti Harhalan koulun kokonaisuuteen, jolla on selvityksessä todettu olevan rakennushistoriallista, historiallista ja maisemallista arvoa. Inventointikortin mukaan koulu on 1920-luvun klassismia edustava, hyvin säilynyt koulurakennus, jolla on historiallista arvoa osana Pälkäneen kunnan koululaitoksen historiaa ja maisemallista arvoa näkyvällä paikalla Lahdentien ja Valkeakoskentien risteyksen välittömässä läheisyydessä. Talousrakennuksen julkisivuissa on elementtejä, joilla tavanomainen maaseudun rakennus yhdistyy klassistisen koulurakennuksen arkkitehtoniseen tyyliin. Lisäksi hankkeen yhteydessä on tunnistettu alueella toimineen Ruokolan taimitarhan (1907–1918) perintönä alueella esiintyvien kulttuurikasvien kulttuurihistorialliset arvot. Kaavakartalla suojelumääräyksiin on huomioitu Pajulan yksinäistalon paikka sekä taimiston alueen kasvillisuus. Sen sijaan Harhalan koulun kokonaisuuden rakennetun ympäristön arvoja ei ole huomioitu kaavaluonnoksessa. Harhalan koulu koostuu koulurakennuksesta, ulkorakennuksesta, piha-alueesta ja kellarista. Rakennukset muodostavat hienon ja alkuperäisyysasteeltaan merkittävän kokonaisuuden. Näiden arvojen säilyttämiseksi vähintään koulurakennus tulisi huomioida asemakaavassa suojelumerkinnällä. Koululla on tapahtunut vesivahinko, mutta kaava-aineiston perusteella se ei ole aiheuttanut rakennukselle pysyviä vaurioita. Kaavan lähtöaineistossa mainitaan koulun kuntoarvio sekä vesivahinkoon liittyviä tutkimusraportteja. Ne eivät kuitenkaan ole ol-	Koulurakennus suojellaan asemakaavalla.

leet nähtävillä kaava-aineiston yhteydessä, joten maakuntamuseo ei ole tutustunut kyseisiin aineistoihin.	
LAUSUNTO	VASTINE
Pirkanmaan ELY-keskus:	Pälkäneen kunnanhallitus:
Suhde ylempitasoisiin kaavoihin Alueella ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Näin ollen osana kaavatyötä tulisi laatia yleiskaavallinen tarkastelu.	Kaavaselostuksen kohtaan 5.3. on sisällytetty yleiskaavallinen tarkastelu.
Maisema ja rakennettu kulttuuriympäristö Kaavan luonnosvaiheessa on laadittu asianmukaisesti rakennetun kulttuuriympäristön selvitys. Kaavassa on esitetty suojelumerkintä Ruokalan vanhalle taimitarhalle ja ELY-keskus näkee taimitarhan suojelun positiivisena. Harhalan koululle ei kuitenkaan kaavassa ole esitetty suojelumerkintää, vaikka koulu on inventoinnin mukaan hyvin säilynyt 1920-luvun klassismia edustava koulurakennus. ELY-keskus näkee, että koulun arvojen säilyttämistä tulisi vielä tutkia osana kaavatyötä.	Koulurakennus suojellaan asemakaavalla.
Hulevedet Hulevesien hallinta on huomioitu kaavaluonnoksen yleismääräyksissä: "Korttelialueilla on varattava riittävästi pinnoittamattomia ja vettä läpäiseviä alueita, joilla hulevesiä voidaan kiinteistökohtaisesti imeyttää ja viivyttaa". Hulevesien hallinnan määräyksiä tulee vielä täydentää pohjaveden suojelun näkökulmasta.	Hulevesien hallintaa koskevaa kaavamääräystä täydennetään.
Luontoarvot Pirkanmaan ELY-keskus on todennut kaavan valmisteluvaiheessa, että kaava-alueelta tulee selvittää lepakoiden mahdollinen olemassaolo alueella sijaitsevilla rakennuksissa. Alueelle on tehty 11.8.2023 luontoselvitys, jonka mukaan lepakoita havainnoitiin koulun pihalla sekä urheilukentällä 18.6. klo 0.00 – 1.15. Luontoselvityksestä ei kuitenkaan selviä onko lepakoita kartoitettu rakennuksista. ELY-keskus katsoo, että jos rakennuksia aiotaan purkaa tulee näiden rakennusten osalta selvittää, onko rakennuksissa lepakoita. Tällöin luontoselvityksen raporttia tulee täydentää tai vaihtoehtoisesti - jos rakennuksia ei ole tarkistettu - tulee teettää uusi selvitys lepakoista rakennusten osalta. Raporttiin tulee kirjata miten lepa-	Lepakkoselvitystä täydennetään ja tiedot lepakkoselvityksen laatimisesta lisätään kaavaselostukseen.

koita on kartoitettu rakennuksissa, ja onko lepakoiden löytämiseen käytetty ultraäänidetektoria tai muita menetelmiä. Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suosituksessa lepakkokartoituksista todetaan, että kartoituskäyntien suositeltava vähimmäismäärä selvitysalueella on kolme.	
Pohjavesialue Kaava-alueen koillispuoli sijoittuu Kollolanharjun vedenhankintaa varten tärkeälle pohjavesialueelle (1-luokka). Kaava-alueelle sijoittuu Pälkäneen kunnan vedenottamo. Huomioiden vesilaitoksen sijainti, tulee kaavoituksessa kiinnittää aivan erityistä huomiota pohjaveden laadun ja määrän turvaamiseen, kuten myös jatkossa rakentamisen ja käytön aikana. Kaavaselistusta tulisi vielä täydentää pohjavesiolosuhteiden osalta. Esimerkiksi sillä, kuinka syvällä pohjaveden pinta sijaitsee suhteessa maanpintaan nähden, on vaikutusta alueen suunnittelun kannalta. Maankäytöllä ja rakentamisella on vaikutuksia pohjaveteen, joista merkittävimmät tulisi tunnistaa kaavaselistuksen vaikutusten arvioinnissa. Kaavakarttaa tulee täydentää pohjaveden suojelua koskevien määräysten osalta sekä hulevesien hallinnan määräyksiä pohjaveden suojelun näkökulmasta. Pohjavesialueelle tulee imeyttää vain puhtaita hulevesiä.	Pohjavesialuetta koskevaa kaavamääräystä täydennetään. Kaavaselistusta täydennetään pohjavesiolosuhteiden tietojen osalta. Kaavan vaikutusten arviointia täydennetään maankäytön ja rakentamisen pohjavedelle aiheuttavien vaikutuksien osalta.
Liikenne Asemakaava-alueen kulkuyhteyksiä koskevat edelleen Pirkanmaan ELY-keskuksen kaavan valmisteluvaiheessa 25.3.2021 antamassa sähköpostikommentissa esitetyt asiat. Melun osalta Pirkanmaan ELY-keskus vielä korostaa, että viime kädessä rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava alueidenkäyttölain 117 f § mukaisesti mahdollisesti tarvittavasta meluntorjunnasta sekä ulko-oleskelu- että rakennusten sisätilojen osalta.	Todetaan saapunut lausunto.
LAUSUNTO	VASTINE
Pälkäneen kunnan rakennus- ja ympäristöjaosto:	Pälkäneen kunnanhallitus:
Asemakaavassa ei ole annettu pohjaveden laatua ja määrää turvaavia kaavamääräyksiä. Rakentamiseen liittyvä kaivu ei saa aiheuttaa vesilain vastaisia vaikutuksia pohjaveden määrälle ja laadulle ja rakentamisen yhteydessä on	Pohjavesialuetta koskevaa kaavamääräystä täydennetään.

lisäksi huomioitava alueella käytettävien maa-aineisten puhtaus. Rakennus- ja ympäristöjaosto katsoo, että pohjavesialueelle tulee antaa asianmukaiset kaavamääräykset. Kaavamääräyksistä tulee vähintään käydä ilmi, että pohjavesialueella rakentamista ja muuta toimintaa rajoittavat vesilaki ja ympäristönsuojelulain mukainen pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17). Harhalan vedenottamolla ei ole lupaviranomaisen määrittelemää vesilain mukaista suoja-alueita. Vedenottamon läheisyys tulee kuitenkin huomioida alueen käytössä ja toiminnoissa. Myös tästä syystä on erityisen tärkeää antaa määräykset, joilla voidaan varmistua pohjaveden määrän ja laadun turvaamisesta. Rakennus- ja ympäristöjaosto katsoo, että kaavakarttaan tulee lisätä määräykset pohjaveden suojele huomioon ottaen.	
Hulevesien vaikutus pohjavesinäkökulmasta on myös otettava huomioon kaavassa. Puhtaat hulevedet tulee imeyttää alueella pohjaveden muodostumisen turvaamiseksi. Alueella syntyvät, likaantuneet hulevedet tulee johtaa pohjavesialueen ulkopuolelle.	Hulevesien hallintaa koskevaa kaavamääräystä täydennetään.
	VASTINE
Mielipide #1:	Pälkäneen kunnanhallitus:
Tähän huomautan, että 5.1.1928 allekirjoitetun kauppakirjan mukaan Pätialä myi Pälkäneen kunnalle Pajulahden tilasta maa-alueen rakennuksineen hintaan 125 000 mk. Kunnanvaltuuston päätösten pohjalta voidaan todeta, että nykyinen Harhalan koulu on rakennettu uudisrakennuksena. Saamani perimätiedon mukaan navetan perustuksia hyödynnettiin koulun rakentamisessa ja näin ollen koulu on samalla paikalla ja mahdollisesti samoilla perustuksilla, missä Pajulan navetta on aiemmin ollut. Olisin kiinnostunut näkemään myös Julius Lehtosen laatiman työselityksen kohteesta.	Rakennetun ympäristön selvityksessä käytetyn lähdeaineiston mukaan Ville Pätialä olisi lahjoittanut tontin koulua varten. Rakennetun ympäristön selvityksen kohtaa 1.1. tarkistetaan muotoon ”Pajulasta lohkottiin kansakoulua varten tontti, joka siirtyi Pälkäneen kunnan omistukseen.” Työselityksen mukaan koulu on rakennettu siten, että se käsittää osan navetan perustuksista ja seinistä. Lisäksi on rakennettu uutta osaa. Selvitys on tiedusteltavissa Pälkäneen kunnalta. Otteita työselityksestä: <i>”Entinen Pajulan tilan karjarakennus josta päärakennus ajjotaan rakentaa on 19.40 x 11.45 m. suuruinen ja korkeus kivijalan päältä seinän päälle 3.10 m.</i> ... <i>Rakennuksen päässä oleva parven silta puretaan ja siitä tulevat kivet käytetään uuden osan kivijalkaan.</i> ... <i>Uuden osan seinien alle kaivetaan 0.50 m. syvyinen perushauta ja peruslaatta tehdään säästöbetonista (1:8 + kiviä) 1.00 m. levyinen</i>

	ja 0,35 m. paksuinen. Väliseinien kohdalla rikotaan vanha betonilattia ja kohdalla oleva täytemaa poistetaan sekä tilalle tehdään säästöbetonista (1:8 + kiviä) 0.80 m ja 0,35 m. paksuinen peruslaatta. ... Uuden osan kivijalka tehdään saman muotoisen kuin vanha kivijalkakin on. Vanhassa osassa entisien oviaukkojen kohdalle asetetaan myös kivijalkakivet. Niin uuden kuin vanhan osankin kivijalka saumataan huolellisesti sementtilaastilla. ... Entinen navetan ruokapöytä poistetaan ja lattia sille kohdalle samoin kuin uuteen osaankin tehdään betonista noin 8 sm. paksuinen. Rikkoon-tuneet kohdat vanhassa lattiassa korjataan ja koko lattia kauttaaltaan peitetään ohuella sementtilaastikerroksella. Koko lattia, muurauksen yhteyteen tulevat pinnat ja vanhat tiiliseinät sisäpuolelta noin 1.00 m. korkeudelle peitetään asfalttieristyksellä. Vanhojen seinien yläosa sivellään kalkkiliuoksella. ... Vanhoissa seinissä tehdään ne muutokset kuin piirustuksien mukaan on tarpeellista.”
--	---

Yhteenveto tehtävistä tarkistuksista:

Kaavan jatkotyössä kiinnitetään huomiota rakentamistavan ohjaamiseen maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella antamalla sitä koskeva yleismääräys.

Pohjavesialuetta koskevaa kaavamääräystä täydennetään. Kaavaselistusta täydennetään pohjavesiolosuhteiden tietojen osalta.

Kaavan vaikutusten arviointia täydennetään maankäytön ja rakentamisen pohjavedelle aiheuttavien vaikutuksien osalta.

Koulurakennus suojellaan asemakaavalla.

Hulevesien hallintaa koskevaa kaavamääräystä täydennetään.

Lepakkoselvitystä täydennetään ja tiedot lepakkoselvityksen laatimisesta lisätään kaavaselistukseen.

Rakennetun ympäristön selvityksen kohtaa 1.1. tarkistetaan muotoon ”Pajulasta lohkottiin kansakoulua varten tontti, joka siirtyi Pälkäneen kunnan omistukseen.”

PÄLKÄNEEN KUNTA

HARHALAN KOULUN ASEMAKAAVA

PALAUTERAPORTTI 16.04.2025

KAAVAEHDOTUS (11.02.2025)

Saapuneet lausunnot:

Palautteen antaja	Pvm
Pälkäneen kunnan rakennus- ja ympäristöjaosto	05.03.2025
Pälkäneen kunnan elinvoimalautakunta	11.03.2025
Pirkanmaan liitto	24.03.2025
Pirkanmaan maakuntamuseo	26.03.2025
Pirkanmaan ELY-keskus	01.04.2025

Saapuneet mielipiteet:

	Pvm

Pälkäneen kunnan elinvoimalautakunta ja Pirkanmaan liitto eivät antaneet lausuntoa asemakaavasta.

LAUSUNTO	VASTINE
Pälkäneen kunnan rakennus- ja ympäristöjaosto:	Pälkäneen kunnanhallitus:
Kaavaselostuksessa esitetyt pohjaveden pinnankorkeustiedot ovat vuodelta 2004. Jaosto katsoo, että korkeudet tulee päivittää ajantasaisiin tietoihin.	Ajantasaiset pohjaveden pinnankorkeustiedot päivitetään kaavaselostukseen.
LAUSUNTO	VASTINE
Pirkanmaan maakuntamuseo:	Pälkäneen kunnanhallitus:
Pirkanmaan maakuntamuseo toteaa, että kaavaehdotus on kehittynyt hyvällä tavalla. Harhalan koululle on lisätty asianmukainen suojelumerkintä, ja alueen rakentamista ohjataan yleismääräyksellä sopeutumaan maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle. Pirkanmaan maakuntamuseo kiittää Pälkäneen kuntaa kulttuuriympäristöarvojen monipuolisesta huomioimisesta kaavahankkeessa ja toteaa, että kaavaehdotus on kulttuuriympäristöarvojen osalta hyväksyttävissä.	Todetaan saapunut lausunto.

LAUSUNTO	VASTINE
Pirkanmaan ELY-keskus:	Pälkäneen kunnanhallitus:
Suhde ylempitasoisiin kaavoihin Suunnittelualueella ei ole voimassa oikeusvai- kutteista yleiskaavaa ja ELY-keskus on luon- nosvaiheessa antamassaan lausunnossa to- dennut yleiskaavallisen tarkastelun tarpeen. Osana kaavaehdotusta on laadittu yleiskaaval- linen tarkastelu. Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 aluetta koskevat seuraavat merkinnät: taajamatoimin- tojen alue, maakunnallisesti arvokas maisema- alue ja pohjavesialue.	Todetaan saapunut lausunto.
Maisema ja rakennettu kulttuuriympäristö Kaava-alue on osa Pinteleen maakunnallisesti arvokasta maisema-aluea. ELY-keskus on kaavan valmisteluvaiheessa nostanut esille kulttuuriympäristön selvityksen tarpeen sekä tarpeellisten suojelumerkintöjen harkitsemisen. Kaavan luonnosvaiheessa on laadittu asian- mukaisesti rakennetun kulttuuriympäristön sel- vitys sekä esitetty suojelumerkintää Ruokalan vanhalle taimitarhalle. Luonnosvaiheessa Har- halan koululle ei esitetty suojelumerkintää. Kui- tenkin kaavan ehdotusvaiheeseen tultaessa koulurakennukselle esitetään s-1 merkintää. ELY-keskus näkee, että kaavahanke on kehit- tynyt kulttuuriympäristön arvojen osalta ja nä- kee hankkeen kannatettavana.	Todetaan saapunut lausunto.
Hulevedet Kaavan hulevesimääräyksissä on huomioitu pohjavesialueelle sijoittuminen.	Todetaan saapunut lausunto.
Luontoarvot Kaavaa varten on laadittu ELY-keskuksen edellisessä lausunnossa edellyttämä lepakko- selvitys (Faunatica 2024). Selvityksen perus- teella alueella ei sijaitse lepakoiden lisäänty- mis- ja levähdyspaikkoja. Lepakoille tärkeä luo- kan III alue on huomioitu kaavassa VL-alu- eena. ELY-keskus katsoo, että alueen luonto- arvot ja viheryhteydet on huomioitu kaavassa riittävästi.	Todetaan saapunut lausunto.
Pohjavesialue ELY-keskus on luonnosvaiheessa antamas- saan lausunnossa ottanut kantaa pohjavesialu- een huomiointiin. ELY-keskus näkee, että kaa- vaehdotuksessa on huomioitu ELY-keskuksen lausunnossa esitetyt asiat. Pohjaveden pinna- korkeudet kaava-alueella on mitattu kolmesta pohjaveden havaintoputkesta 26.3.2025. ELY-	Ajantasaiset pohjaveden pinnankorkeustie- dot päivitetään kaavaselostukseen.

keskus pyytää vielä päivittämään nämä tiedot kaavaselostukseen.	
Liikenne Pirkanmaan ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuurivastuualue muistuttaa vielä, että maankäytön jäte- ja hulevesiä ei saa johtaa maanteiden kuivatusjärjestelmiin. Lisäksi Rakentamislain 36 § mukaisesti rakentamishankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava mahdollisesti tarvittavasta liikennemelman torjunnasta.	Kaavaselostuksen kohtaan Asemakaavan toteutus lisätään ohjeistukset: ”Maankäytön jäte- ja hulevesiä ei saa johtaa maanteiden kuivatusjärjestelmiin.” ”Rakentamishankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava mahdollisesti tarvittavasta liikennemelman torjunnasta.”

Yhteenveto tehtävistä tarkistuksista:

Ajantasaiset pohjaveden pinnankorkeustiedot päivitetään kaavaselostukseen.

Kaavaselostuksen kohtaan Asemakaavan toteutus lisätään ohjeistukset:

”Maankäytön jäte- ja hulevesiä ei saa johtaa maanteiden kuivatusjärjestelmiin.”

”Rakentamishankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava mahdollisesti tarvittavasta liikennemelman torjunnasta.”

Harhalan koulun asemakaava, kaavaselostus, liite 11:
Ilmakuvasovite asemakaavasta

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	Pälkäne	Täyttämispvm	21.7.2025
Kaavan nimi	Harhalan koulun asemakaava		
Hyväksymispvm	19.5.2025	Ehdotuspvm	16.4.2025
Hyväksyjä	V - kunnanvaltuusto	Vireilletulosta ilm. pvm	24.2.2021
Pysyvä kaavatunnus		Kunnan kaavatunnus	190525§21
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	6,6544	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]	6,6544
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]	

Ranta-asemakaava	Rantaviivan pituus [km]	
Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m² ±]
Yhteensä	6,6545	100,00	4970	0,07	6,6545	4970
A yhteensä	1,9469	29,3	2920	0,15	1,9469	2920
P yhteensä						
Y yhteensä	0,7921	11,9	2050	0,26	0,7921	2050
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	1,7477	26,3			1,7477	
R yhteensä						
L yhteensä	1,0414	15,6			1,0414	
E yhteensä	1,0420	15,7			1,0420	
S yhteensä	0,0844	1,3			0,0844	
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m² ±]
Yhteensä	0,0000	0,00	0	0,0000	0

Rakennussuojelut	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m²]	[lkm ±]	[k-m² ±]
Yhteensä	1	500	1	500

Alamääräykset tai -merkinnät

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m ² ±]
Yhteensä	6,6545	100,00	4970	0,07	6,6545	4970
A yhteensä	1,9469	29,3	2920	0,15	1,9469	2920
AO	1,9469	100,0	2920	0,15	1,9469	2920
P yhteensä						
Y yhteensä	0,7921	11,9	2050	0,26	0,7921	2050
YAL	0,7921	100,0	2050	0,26	0,7921	2050
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	1,7477	26,3			1,7477	
VL	1,2425	71,1			1,2425	
VP	0,5052	28,9			0,5052	
R yhteensä						
L yhteensä	1,0414	15,6			1,0414	
Kadut	0,4836	46,4			0,4836	
LT	0,5578	53,6			0,5578	
E yhteensä	1,0420	15,7			1,0420	
EV	0,9876	94,8			0,9876	
ET	0,0544	5,2			0,0544	
S yhteensä	0,0844	1,3			0,0844	
SM	0,0844	100,0			0,0844	
M yhteensä						
W yhteensä						

Rakennussuojelut	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm ±]	[k-m ² ±]
Yhteensä	1	500	1	500
Asemakaava	1	500	1	500

PÄLKÄNEEN KUNTA, HARHALA

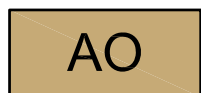
HARHALAN KOULUN ASEMAKAAVA, kaavatunnus 190525§21

1:2000

Asemakaava koskee Harhalan kylän kiinteistöjä Kansakoulu 635-402-9-161, Ilmoni 635-402-9-160, Koivikko 635-402-9-166, Rajalahti 635-402-9-169, Ahmavuori 635-402-9-176, Välimaa 635-402-9-167, Peltomaa 635-402-9-168, Peltola 635-402-9-174, Koivula 635-402-9-175, Pajulahti 635-402-9-214, Rantamäki II 635-402-9-232, Ahmavuori II 635-402-9-154 ja yleinen tie 635-895-2-7.

Asemakaavalla muodostuvat Pälkäneen kunnan Harhalan kylän korttelit 14, 15, 16 ja 17, puistoaluetta, lähivirkistysaluetta, yleisen tien aluetta, yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten aluetta, suojaviheraluetta, muinaismuistoaluetta ja katualuetta.

Merkintöjen selitykset:

Erillispientalojen korttelialue.

Yleisten rakennusten sekä asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue. Korttelin ulkoalueilla tulee huolehtia toteutettavan käyttötarkoituksen mukaisten melutason ohjearvojen noudattamisesta.

Puisto.

Lähivirkistysalue.

Yleisen tien alue.

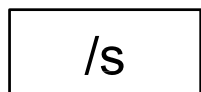
Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue.

Suojaviheralue, joka tulee säilyttää pääsääntöisesti puustoisena ja tarvittaessa istuttaa alueelle puita suojaamaan korttelialueita liikennemelulta.

Muinaismuistoalue. Muinaismuistolaila (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Aluetta koskevista tai siihen liittyvistä suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Alue, jolla ympäristö säilytetään. Alueella ei saa kaataa puita ilman lupaa. Alueelle tulee laatia hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa huomioidaan alueella sijainneen taimitarhan kasvillisuuden säilyminen.

3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.

Korttelin raja.

Osa-alueen raja.

14

Korttelin numero.

1

Ohjeellisen rakennuspaikan numero.

700

Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.

II

Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen suurimman osan sallitun kerrosluvun.

I u 2/3

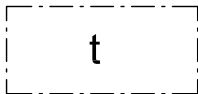
Murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta ullakon tasolla saa käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.

e=0,15

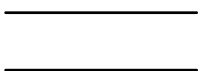
Tehokkuusluku eli kerrosalan suhde tontin pinta-alaan.

Rakennusala.

Rakennusala, jolle saa sijoittaa talousrakennuksen.

Katu.

Ajoyhteys.

Yleisen tien liittymän likimääräinen sijainti.

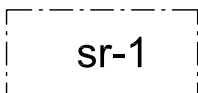
Johtoa varten varattu alueen osa.

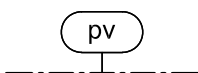
Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia rakennuksia ja laitoksia varten varattu alueen osa.

/yk

Yhteiskäyttöalue. Alueen toteuttamisesta, hoidosta ja kunnossapidosta ovat vastuussa kiinteistönomistajat. Tiealueita toteutettaessa tulee huolehtia hulevesistä.

Suojeltava rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksen korjaus- ja muutostöissä tulee huolehtia, että rakennuksen 1920-luvun klassismia edustavat ominaispiirteet säilyvät.

Tärkeä vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue. Alueelle ei saa sijoittaa sellaisia rakennuksia ja toimintoja, jotka voivat heikentää pohjaveden laatua tai määrää. Alueella ei saa käyttää tai varastoida pohjavedelle haitallisia aineita ilman asianmukaisia suojarakenteita. Alueella saa imeyttää vain puhtaita hulevesiä. Alueella syntyvät, likaantuneet hulevedet tulee johtaa pohjavesialueen ulkopuolelle.

Yleismääräykset:

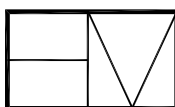
Korttelialueilla autopaikkoja on varattava AO-korttelialueella vähintään 2 ap/asunto ja YAL-korttelialueella vähintään 1 ap/150 kerrosalaneliömetriä ja vähintään 1,5 ap/2 asuntoa.

Korttelialueilla on varattava riittävästi pinnoittamattomia ja vettä läpäiseviä alueita, joilla hulevesiä voidaan kiinteistökohtaisesti imeyttää ja viivyttaa.

Asemakaava-alue kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen, Pinteleen kulttuurimaisema. Rakentamisessa, rakennusten korjaus- ja muutostöissä, rakennusten kunnossapidossa ja ympäristön hoidossa tulee huomioida niiden merkitys osana merkittävää kulttuuriympäristöä sovittamalla rakentaminen ja toimenpiteet ympäristöön.

16.04.2025

Helena Väisänen
Arkkitehti, SAFA

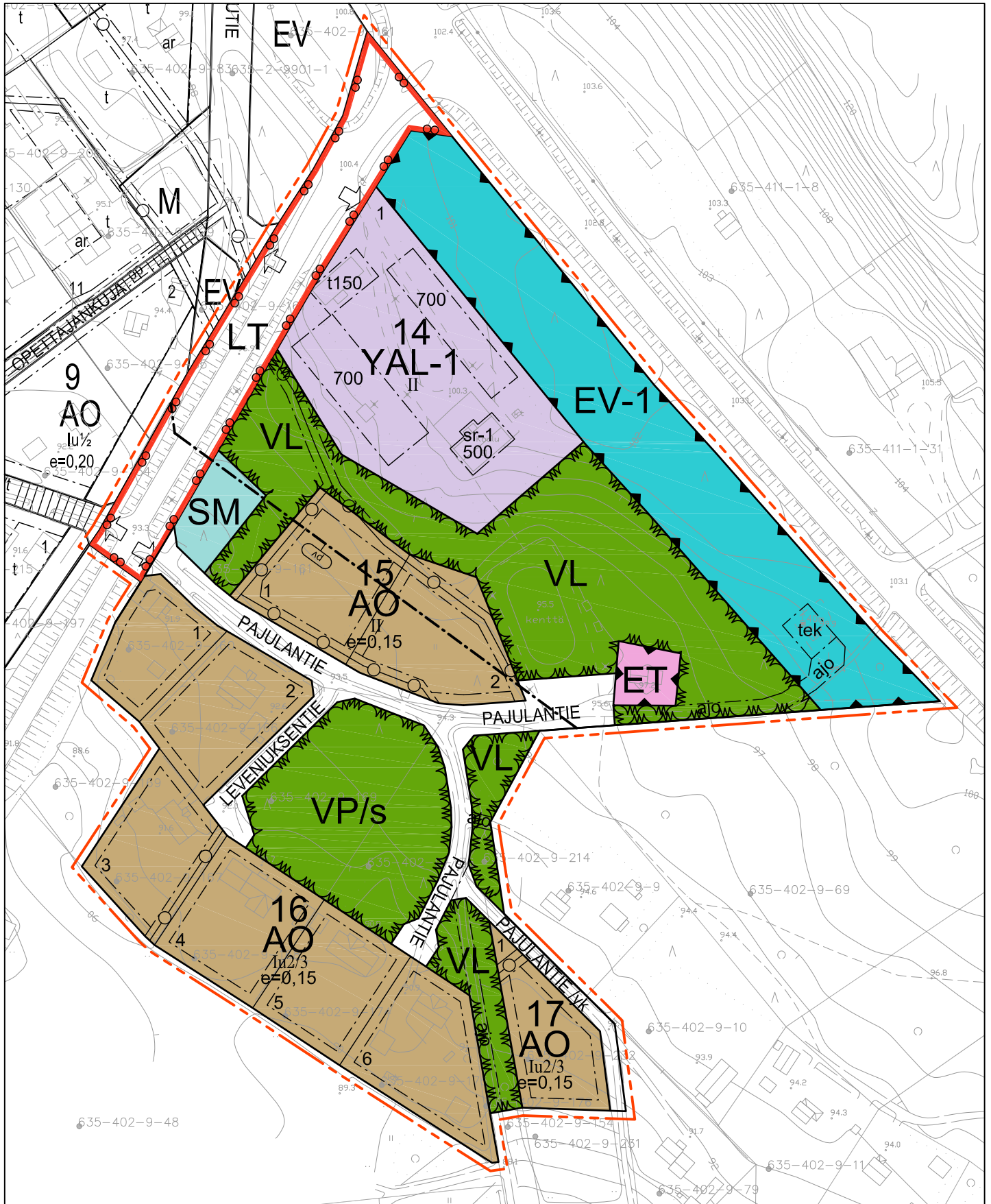

Arkkitehtitoimisto Helena Väisänen

Jokipolventie 15, 37130 Nokia Puh. 040 5576086 E-mail helena.vaisanen@arkkitehtiiv.fi

Asemakaavan pohjakartan on hyväksynyt 14.2.2018 Valkeakosken kaupungin tontti-insinööri Jani Kiiskilä.

Tämä asemakaava on hyväksytty Pälkäneen kunnanvaltuuston päätöksellä 19.5.2025 § 21
Asemakaava on kuulutettu lainvoimaiseksi 9.7.2025.

PÄLKÄNEEN KUNTA
HARHALAN KOULUN ASEMAKAAVA
1:2000